

Täysistunto

Torstai 10.6.2021 klo 16.00—19.43

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.43.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—17.58) ja puhemies Anu Vehviläinen (17.58—19.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Ympäristövaliokunta on 9.6.2021 valinnut puheenjohtajakseen ed. Juha Sipilän.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
kuntaministeri Sirpa Paatero
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään — olettekin jo siirtyneet — ministeriai-
tioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministe-
reille, nousemaan seisomaan ja painamaan P-painiketta.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

3.1. Suullinen kysymys veropolitiikasta (Lulu Ranne ps)

Suullinen kysymys SKT 124/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Ranne aloittaa.

Keskustelu

16.00 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ajavat politiikkaa, jolla Suomeen syntyy yksityissektorin työpaikkoja ja jolla ihmisille jää omista tuloistaan enemmän käteen. Me haluamme, että ihmisillä on varaa omaan kotiin ja varaa käydä töissä. Hallitus ajaa veropolitiikallaan päinvastaista linjaa. Tuloista jää yhä vähemmän käteen, kun lämmitysöljyn, bensiinin ja dieselin verotusta kiristettiin hallituksen toimesta. Yritykset taas joutuvat lisäämään kuluja hintoihin, mikä vähentää asiakkaita ja investointikykyä. Nostitte polttoaineveroja juuri huimasti, ja nyt kaavaillette kilometriversoja ja tietulleja. Nämä ovat täysin veron kaltaisia menoja ihmisille, jopa tuhansia euroja vuodessa per työssäkäyvä. Arvoisa valtiovarainministeri Saarikko, aiotteko todella runnoa läpi nämä suomalaisten arkea edelleen kallistavat ja ankeuttavat verot?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.02 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä nyt tuli niin monta syytöstä, että taitaa olla parempi vaan vastata ihan yksiselitteisesti, että en ole. [Naurua — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat kenties esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Ja edustaja Ranne jatkaa.

16.02 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole koskaan kuullut huonompaa vastausta. [Välihuutoja vasemmalta] Hallitus ei halua vastata suomalaisten arjen kiduttaviin kysymyksiin, eli te ette halua vastata siihen, miten te aiotte rahoittaa tämän yhteiskunnan ja miten te aiotte helpottaa meidän suomalaisten elinvoimaa, meidän suomalaisten arkea. Mitä ihmettä tämä tällainen kohtelu oikein on? Veropolitiikka on kaikkein tärkeimpiä politiikkoja, joilla pystytään parantamaan työllisyyttä, pystytään parantamaan meidän asukkaiden ostovoimaa ja pystytään luomaan sitä tulevaisuutta. No, kysyn nyt teiltä: voisitteko te nyt vastata näihin täysin keskeisiin kysymyksiin ja lopettaa tämän ylimielisen käytöksenne? [Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.03 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelut, jos vastauksestani muodostui teille sellainen kuva. En tietenkään tarkoitanut sitä. Yritin vain sanoa, että kysymyksessänne oli niin monta eri osa-aluetta, ja nyt poimin yhden todella tärkeän äskeisestä puheenvuorostanne: ”Miten aiotte rahoittaa yh-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

teiskunnan?” Tähän kysymykseen vastaan mielelläni. Olen nimittäin tänään aamulla saanut olla ulkomaankauppaministeri Skinnarin kanssa kuulemassa vaikkapa juuri Turussa 250 miljoonan euron investoinnista, minkä lääkeyhtiö Bayer Suomeen aikoo kohdistaa. Se on Varsinais-Suomen, Turun historian suurin yksittäinen investointi. [Aki Lindén: Erinomaista!] Vastaavia uutisia — joista muuten valtaosa liittyy nimenomaan ilmastomuutoksen torjunnan toimenpiteisiin teollisuudessa — vastaavia investointeja kuuluu nyt eri puolilta Suomea. Yksinkertainen vastaus vaativaan kysymykseenne on: aiomme rahoittaa tämän hyvinvointiyhteiskunnan jatkossakin työllä. [Lulu Ranne: Veroilla! — Vasemmalta: Työllä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

16.04 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perussuomalaiset katsovat, että veronkorotusten tie on käyty loppuun. Kansalaisten ostovoimaa tulee parantaa muun muassa asumisen ja autoilun kustannuksia laskemalla. Työn verotusta ja palkan sivukuluja laskemalla saadaan työnteko kannattavammaksi ja sallitaan suomalaisille työntekijöillekin vaurastuminen. Perussuomalaiset näkevät, että varsinkin ravintoloissa käyminen olisi hyvä kohde sille yli jäävälle ostovoimalle, jos SDP siis sallii ravintoloiden olevan kesällä auki.

Kysyn vihervasemmiston apupuolue keskustalta: kun te ajoitte ensin EU:n yhteisvelan kautta meidän rahamme Italiaan ja nyt ajatte maakuntaveroa, niin oletteko missään vaiheessa ajatelleet, että julkiset menot asetettaisiin tärkeysjärjestykseen ja sitä kautta suomalaisten veroja jopa laskettaisiin? [Jukka Gustafsson: Tämä on valtioneuvoston kyselytunti!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.05 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministerinä voin vastata koko hallituksen linjaan tässä kyselytunnilla.

Ensinnäkin on selvää vähän niin kuin teidän koko kysymykseenne viitaten, että kyllä Suomessa kerätään veroja nyt ja jatkossakin. Siihen tämä koko yhteiskuntamme perustuu, ja se perustuu verotuksen malliin, jossa enemmän tienaat maksavat myös enemmän veroja. Tälle on ollut Suomessa laaja yhteiskunnallinen kannatus. Kyllä, mikäli taloustilanne sen sallisi, minusta olisi erinomaista tehdä ratkaisuja, jotka keventäisivät ihmisten verotusta. Samalla on hyvä todeta, että juuri nyt, kun me näemme kasvun lähtevän liikkeelle meillä ja muualla maailmassa [Jussi Halla-aho: Italiassa!] ja ahdistava korona-aika toivottavasti on vihdoinkin loppusuoralla, ei ehkä olisi viisasta talouspolitiikkaa kiihdyttää kasvua entisestään kansalaisiin kohdistuvilla veronalennuksilla. Mutta tehdään kaikkemme, että myös kunnatasolla ei tarvitsisi veroja lähteä korottamaan vaan palvelut järjestettäisiin entistä paremmin.

Olen hyvin tyytyväinen, että esimerkiksi tähän eduskunnassa käsitellyssä olevaan soteuudistukseen liittyy ratkaisu, [Puhemies koputtaa] joka itse asiassa keventää verotusta tässä kokonaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.06 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli kovia syytöksiä hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan. Jos me kuitenkin katsomme tosiasioita, niin tosiasia on se, että Suomi on selvinnyt koronasta paitsi terveydellisesti myös taloudellisesti erinomaisesti. Meidän pudotuksemme bkt:ssä on ollut Euroopan pienimpiä, meidän taloutemme on selvinnyt hyvin, koska me olemme tehneet oikein mitoitettua finanssipolitiikkaa. Nyt, kun me katsomme eteenpäin, itse asiassa tulevaisuus näyttää aika valoisalta: ennätyksellinen investointiaalto tulossa Suomeen. Pelkästään tänään on luettu kaksi investointiuutista: Bayerin investointi Turkuun 250 miljoonaa, Stora Enson investointi Kouvolaan yli 20 miljoonaa. Nämä ovat vain alkusoittoa. Ennätyksellinen määrä investointeja, se tarkoittaa ihmisille lisää työpaikkoja, toimeentuloa, valoisampaa tulevaisuutta. Tämä on se politiikka, mitä hallitus on tehnyt. Ne talouspoliittiset ratkaisut, joita me olemme tehneet koronan aikana, takaavat sen, että Suomeen investoidaan ja tänne tulee lisää työpaikkoja, ihmisille toimeentuloa ja sitä kautta myös parempia palveluita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juvonen.

16.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! — Anteeksi, ensin en kuullut, ja sitten tuo mikrofoni ei tahtonut mennä päälle.

Arvoisa hallitus, me käsittelemme juuri sote-uudistusta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Perussuomalaiset olivat mukana tässä maakuntaverokomiteassa, ja komitean lopputulemahan oli se, että maakuntaveron ei saanut vihreää valoa sieltä. Me näemme perussuomalaisina, että tämä maakuntaveron on erittäin vaarallinen malli. Se ei tule korvaamaan näitä soteesta aiheutuvia kustannuksia eli toisin sanoin niitä kustannuksia, mitä ihmisten hoitaminen tulee maksamaan, vaan se luo Suomeen yhden lisäverotettavan tahon lisää. Kansalaiset pelkäävät myös sitä, että maakuntaveron nostaa verotusta: siellä puhutaan muun muassa kiinteistöveron nostamisesta niin kuin myös siitä tulojen verottamisesta. Mitä vastaatte tähän? Ja millä tavalla rahoitatte tämän sote-uudistuksen, koska maakuntaveron ei ole oikea ratkaisu siihen? Eikö olisi tärkeää luoda varma ja vakiintunut [Puhemies koputtaa] rahoitusmalli?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.08 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän keskusteluun tulkoon nyt vielä täydennyksenä — en ehkä osannut sitä äsken tarpeeksi kiteyttää — että hallitus ei suunnittele veronkorotuksia kotitalouksille. Hallitus ei suunnittele veronkorotuksia kotitalouksille. [Jani Mäkelän välihuuto] Tulkoon tämä selväksi ja alleviivatuksi, koska monia ikään kuin epäilyksiä, joita totta kai oppositiolla on oikeus tehdä, on nyt yllämme asetettu.

Kysyitte myös, edustaja Juvonen, tästä sote-palveluiden rahoitusratkaisusta. Se on kokonaisuudessaan täällä eduskunnassa nyt käytössä. Tiedossanne on kaikki ne ratkaisut, reunaehdot ja ikään kuin ne mittarit, joilla sitä rahoitusta jaetaan alueiden välillä Suomessa. Ja kyllä, hallitus on pitänyt kiinni siitä periaatteesta, kuten Suomessa tähänkin asti, että sinne, missä on enemmän sairastavuutta tai pidemmät välimatkat, kohdistetaan rahoitusta oikeudenmukaisella tavalla. Mutta on myös selvää, että tulevaisuudessa sotessa käytetään kaikkialle enemmän rahaa kuin tänä päivänä, ja uskon, että sillä on eduskunnan laaja tuki tässä vanhenevan väestön maassa.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Mitä tulee maakuntaveroon, sen valmistelu on vaativa työ juuri siitä syystä, että kokonaisveroaste, [Puhemies koputtaa] kenenkään verotus Suomessa, ei saa sen vuoksi kiristyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, sote-uudistukseen ja maakuntaveroon palaamme tällä kyselytunnilla hieman myöhemmin. Nyt jatketaan muista veroratkaisuista ja niiden vaikutuksesta. — Ja edustaja Vestman.

16.10 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointi ja palvelut voidaan turvata vain, jos ihmisillä on kannustimia tehdä työtä ja yrittää. Kireä työn verotus latistaa. Keskituloiselle suomalaiselle tienatusta lisäeurosta jää käteen noin puolet. Reilua 4 000 euron palkkaa kuussa saavalle jää lisätienestistä käteen alle puolet. Keskituloiselle palkansaajalle jää Ruotsissa yli 2 000 euroa enemmän käteen kuin Suomessa. Ruotsin demarihallitus poisti myös hyvätuloisten solidaarisuusveron, koska verotuotto ei veronalennuksen mukaan laske.

Hallitus menee toiseen suuntaan ja on antanut työn verotuksen entisestään kiristyä. Pääministeriä myöten esitetään ankaraa läpäisyprogressiota, joka rankaisisi työnteosta, ja on päätetty maakuntaverosta. Arvoisa valtiovarainministeri, onko oikein, että palkansaajalle jää tienatusta lisäeurosta käteen vain puolet? Miksi hallitus ei ole alentanut työn verotusta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.11 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinäkin tuli useita kysymyksiä. Aloitetaan tästä esiin nostamastanne kuntaverosta. Sille ei ole suunnitteilla progressiota tavalla, jota kuvaatte. Sellaista ei ole pöydälläni. Maakuntaveron vaiheista olen täällä kertonut useampaan otteeseen. Eduskunnalla on nyt kaikki tieto käytettävissään uudistuksen hyväksymiseksi. Ja sitten on vaihe 2, johon liittyvät maakunnan muut tehtävät ja maakuntaveron valmistelu.

Mutta mitä tulee tähän syytökseenne tai väitteeseenne, että hallitus olisi Suomessa työtä tekevän ihmisen verotusta valtavasti kiristänyt, niin tälle väitteelle en oikeastaan löydä katetta. Itse asiassa on päinvastoin. Kuten mainitsin, tämä täällä käsittelyssä oleva sote-uudistus rahoitusratkaisuihin tulee sisältämään muutoksen, joka vuoden 2023 alusta keventää ansiotuloverotusta 200 miljoonalla — se uudistus, jota teidän puolueenne muuten itse asiassa vastustaa. Ja sitten toisekseen sen uudistuksen hyvä puoli on myös se, että se vähentää painetta kuntaveron nostoon todella merkittäväällä tavalla, siis tämä sama uudistus, jota kokoomus vastustaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindtman.

16.12 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lääkeyhtiö Bayerin 250 miljoonan investointi Turkuun, Stora Enson investoinnit Anjalan paperitehtaaseen, Inkeröisen kartonkitehtaaseen Kouvolassa... Olemme saaneet lukea, että teollisuuden kiinteät investoinnit ovat tänä vuonna nousemassa [Hälinää — Puhemies koputtaa] historian korkeimmalle tasolle, siis viidenneksellä nousemassa pelkästään tänä vuonna, 12 prosenttia tutkimus- ja tuotekehitysinvestoinnit ovat nousemassa. Suomi on pääsemässä nyt kiinni investointibuumiin, ja tällä tiellä pitää jatkaa.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että nimenomaan tämä kasvua tukeva talouspolitiikka on ollut oikea ratkaisu. Mutta kun täällä puhuttiin verotuksesta, niin yksi asia on jäänyt liian vähälle huomiolle: kaikkein suurin vaikuttava tekijä, vaikuttavin päätös hallitukselta oli tukea kuntia, koska sillä on estetty viime syksyltä veronkorotusten aalto kunnissa. Ne, jotka vastustavat [Puhemies koputtaa] kuntien tukea, vastustavat joko [Puhemies: Ja kysymys!] koronan jälkihoitoa tai veronkorotuksia. Arvoisa puhemies, jatkaako hallitus tällä tiellä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko ja sen jälkeen Marin.

16.13 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman luetteli todella merkittäviä uutisia aivan viime päiviltä, ja itse asiassa viime kuukausilta vaikeasta koronatilanteesta huolimatta olemme saaneet lukea vastaavia hyviä uutisia — uutisia, jotka syntyvät eri puolille Suomea ja joissa hallitus on ollut taustatukena mutta jotka muistuttavat meitä siitä, että kasvu, työllisyys ja yhteinen hyvä syntyy yrityksissä, jotka uskaltavat rohkeasti katsoa huomiseen. Tämän tueksi hallitus tulee syksyn budjettiriihessä myös tekemään veroratkaisuja, jotka vauhdittavat investointeja ja tukevat yritysten tulevaisuusnäkyä.

Viittasitte myös tähän hallituksen ratkaisuun satsata lisäeuroja kuntiin vaikean koronatilanteen keskellä. Peruste oli juuri tämä: se oli kertasaus, emme voi luvata vastaavia erä uudelleen, mutta siinä hetkessä se oli perusteltu juuri siksi, etteivät kuntien investoinnit vaikkapa rakentamiseen menisi jäihin, siksi, ettei ihmisiä lomautettu, saati irtisanottu, ja juuri siksi, että kuntaveron korotuspaine ei olisi kasvanut, toisin kuin [Puhemies koputtaa] käy, jos nyt sote-uudistus ei etenisi. Onneksi se näyttää hyvältä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.15 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman kysyi hyvän kysymyksen: jatkaako hallitus sillä tiellä, mitä se on kulkenut tähänkin asti? Vastaus on kyllä. Kyllä jatkamme. Me olemme tukeneet koronakriisiaikana kuntia, alueita, varmistaneet sen, että ihmisten palvelut toimivat tällaisen historiallisen kriisin keskellä mahdollisimman hyvin. Kyllä, me teemme oikeudenmukaista politiikkaa tästä eteenkinpäin, ja osoituksena siitä ovat esimerkiksi ne päätökset, joita me teimme kehysriihessä. Vaikka me teemme maltillisia sopeutustoimia vuonna 2023, me päätimme, teimme arvovalinnan, että ihmisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ei leikata, koulutuksesta ei leikata, sosiaalietuksista ei leikata, kuntien valtionosuuksista ei leikata. Me teimme arvovalinnan, että me pidämme ihmisistä ja ihmisten palveluista huolta. Sen sijaan kokoomus on esittänyt miljardin euron sopeutuksia, ja edelleen kysymme: Missä on se leikkauslista, jonka te olette luvanneet ennen kuntavaaleja kertoa? Missä ovat ne leikkaukset? Kohdistuvatko ne kuntien valtionosuuksiin, ihmisten palveluihin vai kenties koulutukseen?

Hallitus on tehnyt arvovalinnan. Me pidämme ihmisistä, palveluista huolta. [Puhemies koputtaa] Me teemme elvyttävää talouspolitiikkaa, ja sen vuoksi tämä investointiaalto on tulossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on täynnä. — Edustaja Halla-aho.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.16 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Suomessa on viime aikoina käyty paljon keskustelua siitä, kuka ajaa työväestön asemaa, ja siitä, miten sitä pitäisi ajaa. [Välihuutoja vasemmalta] Työmarkkinajärjestelmiä ja lainsäädäntöjä on maailmassa useita, ja Pohjoismaiden välilläkin on suurta vaihtelua. Oleellista on se, syntyykö oikeita työpaikkoja ja saako työstä sellaista palkkaa, jolla tulee toimeen. Korkea kokonaisveroaste ja asumisen ja liikkumisen korkeat kustannukset satuttavat juuri pieni- ja keskituloisia palkansaajia. Ne ehkäisevät työpaikkojen syntymistä ja vähentävät käteenjääviä tuloja. Erityisen kummallista on, että vasemmistohallitus lisäksi heikentää suomalaisen palkansaajan neuvotteluasemaa purkamalla pala kerrallaan ulkomaisen halpatyövoiman saatavuusharkintaa. Pääministeri Marin, eikö teitä hävetä ratsastaa vaalien alla palkansaajien oikeutetuilla huolilla ja samalla tehdä politiikkaa, joka rapauttaa heidän tulotasoaan ja neuvotteluasemaansa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.17 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin sen, että perussuomalaisten puheenjohtaja Halla-aho haluaa tässä ja tällä puheenvuorolla peittää sen tosiasian, että perussuomalaiset ovat kertoneet, että eivät kannata yleissitovia työehtosopimuksia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Teille tämä kysymys ei ole kysymys eikä mikään. Jos katsotaan duunareita, niin heidän ei kyllä kannata perussuomalaisia äänestää, koska se on kylmää kyytiä, mitä sieltä on luvassa. Perussuomalaiset ovat osoittaneet sen, [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastaatteko kysymykseen!] että oikea paikka salista [Hälinää — Puhemies koputtaa] on juuri se, missä puolue seisoo, se menee kokoomuksestakin oikealta ohi, haluavat purkaa koko tämän meidän sopimus pohjaisen mallimme, yleissitovat työehtosopimukset. Tämä on perussuomalaisten toimesta nyt kyseenalaistettu moneen otteeseen. Tätä on vaalitenteissäkin kysytty, ja aina te olette vahvistaneet sen, että kyllä, yleissitovat työehtosopimukset eivät ole teille mikään asia eli reilut palkat, reilut työehdot. Perussuomalaiset eivät selkeästi ole duunareiden puolella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen myös tähän.

16.18 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat keskittyneet pelottelemaan halpatyövoimalla, ja sitä minä kyllä ihmettelen. Minä olen viikon ajan, puhemies, yrittänyt saada edustaja Halla-ahon puheista selvää, mitä tällä työehtosopimusten yleissitovuudella oikein tarkoitatte. Yleissitovuushan on palkansaajan vakuutus, ja se on palkansaajan perusturva, jolla määritellään työntekijän vähimmäisehdot. Ja jos te nyt romutatte tämän yleissitovuuden, niin sen seurauksena tähän maahan ei halpatyövoimaa tule lisää. [Jani Mäkelä: Tuleepa!] Sitä ei tule lisää ulkomailta, mutta sitä tulee lisää ihan kotimaisesti. Ja kysynkin teiltä, kun te puhutte yleissitovuudesta, puheenjohtaja Halla-aho: voisitteko kertoa, tiedättekö te, mistä te puhutte? [Perussuomalaisten ryhmästä: Tiedättekö itse?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Halla-aho.

16.19 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä nyt näyttävät roolit keikahtaneen jokseenkin päälaelleen — tästä on tullut hallituksen kysely-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

tunti. Ymmärrän, että sosiaalidemokraatit ovat paniikissa vaalien alla, mutta pitäisin silti suotavana, että vaalikampanjaa käytäisiin suurin piirtein tosiasiapohjalta [Välihuutoja] ja syyllistymättä niin sanottuun muunneltuun totuuteen.

Mitä tarkoitan halpatyövoimalla? Hallitus on käytännössä purkamassa halpatyövoimaa niin sanotusti yhdenmukaistamalla alueellisia saatavuusharkintakriteerejä eli ulottamassa koko maahan kaikkein liberaaleimmat käytännöt. Tämä ei ole mikään tulevaisuuden uhka-kuva, vaan tämä on tällä hetkellä jo todellisuutta monilla sektoreilla: rakennus- ja siivousalalla, ravintola-alalla. Ja se, että meille luodaan jatkuvasti lisää tarjontaa ulkomaisesta, siis EU:n ulkopuolelta tulevasta, halvasta työvoimasta, nimenomaan murtaa suomalais-ten työntekijöiden neuvotteluasemaa työmarkkinoilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haatainen, vastaus.

16.20 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Halla-aho, nyt sanon jälleen kerran: hallitus ei ole purkamassa saatavuusharkintaa. [Jussi Halla-aho: Te ette ole perillä omista esityksistänne!] Saatavuusharkintaa ei olla purkamassa. Minä tiedän, mitä hallitus on päättänyt — hallitusohjelmassa lukee, että saatavuusharkinnasta pidetään kiinni. Ulkomaisen työntekijän hakiessa oleskelulupaa täältä Suomesta TE-toimistohan varmistaa ensin, onko tähän työpaikkaan olemassa tarjontaa kotimaisilta työmarkkinoilta. Saatavuusharkinta on myös sen takia tärkeä, että sillä pystytään varmistamaan, että työnantaja on kykenevä hoitamaan työnantajavelvollisuutensa, esimerkiksi palkanmaksun. Sen sijaan me olemme kehysriihessä linjanneet, että me sujuvoitamme prosesseja, jotka liittyvät saatavuusharkintaan. Eli tarkoituksena on se, että alueellisia linjauksia voitaisiin tehdä yhdessä esimerkiksi sellaisella työssäkäyntialueella, [Puhemies koputtaa] jolla tehdään saman alan töitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aika! — Edustaja Purra.

16.21 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä sosiaalidemokraatit ovat aivan oikein kehuneet näitä yksityisiä investointeja, joita Suomeen on tullut. Ne ovat olleet ennätyksellisiä, ja me tietysti kaikki toivomme, että ne jatkuvat.

Näin kuntavaalien kynnyksellä on kuitenkin pakko kertoa toisesta asiasta, joka on aivan ennätyksellinen, nimittäin kuntatalouden surkea tila. Kuntatalous on historiallisessa kriisitilassa. Alijäämä [Paavo Arhinmäen välihuuto] on jatkuvaa, vaikka sitä te pyrittekin näillä niin sanotuilla koronatukipaketeilla peittelemään. Mutta alijäämä on jatkuvaa. Se tarkoittaa sitä, että tulot, niin verotulot kuin esimerkiksi valtionosuudet, eivät riitä kattamaan menoja, teidän uusista hankkeistanne puhumattakaan. Erityisesti ennen vaaleja tietyillä puolueilla on kuitenkin tapana käydä kilpalaulantaa siitä, kuka lupaa eniten maksuttomia palveluita, uusia investointeja, uusia etuuksia ja muita vappusatasia.

Arvoisa pääministeri, kunnilla on yli 500 lakisääteistä tehtävää ja iso liuta muita, [Puhemies koputtaa] joihin ei ole varaa. [Puhemies: Kysymys!] Mitä tehtäviä aiotte karsia hyvinvointivaltiomme turvaamiseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja pääministeri Marin.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.23 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me katsomme viime vuotta, niin kuntien taloudellinen tilanne oli parempi tietenkin johtuen myös siitä, että valtio tuki alueita [Jani Mäkelän välihuuto] ja kuntia tämän kriisin keskellä. Mielestäni se oli oikein. Sillä vältettiin irtisanomisia, sillä vältettiin lomautuksia, sillä rahalla varmistettiin se, että ihmisten peruspalvelut, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, toimivat tällaisen historiallisen kriisin keskellä. Mielestäni se oli oikeaa politiikkaa, sitä puolustan. Hallitus teki siinä oikeita arvovalintoja, ja on hyvä, että ihmisten palvelut on voitu turvata.

On kuitenkin totta myös se, että kuntien taloustilanne jo pitkällä juoksulla on vaikeutunut, eivätkä sitä ole helpottaneet esimerkiksi ne valtionosuusleikkaukset, joita aikaisemmin on tehty. Sen sijaan tämä hallitus päätti, että me emme tällaisia leikkauksia tee, koska se olisi pois näiden ihmisten palveluista.

Mutta se iso kysymyksenä on nyt tämä sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuus, joka on siirtymässä kunnilta maakunnille. Samallahan myös kuntien raskaimmat menot, tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille, ja tämä itsessään tietenkin tuo myös kunnille [Puhemies koputtaa] eri lailla sitä liikkumavaraa hoitaa näitä muita tehtäviä. Tämä on se iso taloudellinen kysymys, jonka kanssa kunnat ovat kamppailleet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt aika täynnä. — Ja ministeri Paatero lyhyesti.

16.24 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Sote-palvelut ja pelastustoimi siirtyvät pois kunnista, ja työllisyyspalvelut siirtyvät kuntiin. Me tehdään siis molempiin suuntiin olevia liikkeitä.

Mutta näihin kysymyksiin siitä, miten kuntatalous voi: Ennen koronatukia palautimme kiky, leikkauksen, sen, mikä oli tehty edellisellä hallituskaudella. Toisena, palautimme indeksijäädtykset. Emme enää jäädytä indeksejä. Kolmantena palautimme niitä leikkauksia, jotka oli tehty erilaisiin tehtäviin, esimerkiksi edellisen hallituksen osalta erikoissairaanhoidon. Olemme tehneet sataprosenttisen korvauksen uusiin tehtäviin. Olemme siis miljardilla eurolla tukeneet kuntataloutta ennen kiky-tukia, elikkä olemme tasapainottaneet, ja jatkamme tätä linjaa niin, että ne palvelut saadaan järjestettyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sipilä.

16.25 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuperäinen kysymys koski verotusta, ja on äärimmäisen tärkeää, että tässä salissa keskustellaan julkisen talouden tasapainosta. Silloin kun veroja kiristetään, niin tehtiinpä se oikeastaan millä tavalla tahansa, se kääntyy yritysten kilpailukykyä vastaan ja suomalaisen työn kilpailukykyä vastaan, ja se taas kääntyy työllisyyttä vastaan, ja työllä ja työllisyydellä me pystymme julkisen talouden tasapainottamaan pitkällä tähtäimellä.

Ymmärränkö oikein, arvoisa valtiovarainministeri, että tämä hallitus ei aio korottaa työn verotusta, ei aio korottaa yritysten verotusta, ei aio korottaa yrittämisen verotusta? Siitä tähän tämä kysymys lähti liikkeelle. Olenko ymmärtänyt oikein, että hallituksella ei ole tällaisia suunnitelmia? [Perussuomalaisten ryhmästä: Asumisen ja autoilun veroja!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.26 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli hyvä ja selventävä kysymys tähän tilanteeseen. Emme ole korottamassa, emme yrittämisen, yrittäjien emmekä yksittäisten suomalaisten työhön liittyvää verotusta juuri niistä edellä mainituista syistä, joita edustaja Sipilä kysymyksessään nosti esiin, siksi että me tiedämme, että sen kaltaiset toimet olisivat omiaan heikentämään sitä kasvua, joka on nyt lähtenyt liikkeelle. Verotuksen puheenvuoroissa kannattaa olla huolellinen ja tarkka siltäkin osin, että niillä myös on vaikutuksia niin kutsuttuun vakauteen ja ennustettavuuteen, joiden osalta vaikkapa yritykset pohtivat sijoittumistaan Suomeen, pohtivat sitä, perustetaanko tänne yritykselle lisää työpaikkoja ja niin edelleen. Eli itse asiassa on ehkä hyvä täydentää: Päinvastoin. Me emme ole kiristämässä, mutta tähän sote-uudistukseen liittyy ratkaisu, joka vuodesta 23 alkaen kokonaisuudessaan keventää ansiotuloverotusta 200 miljoonalla eurolla, eli päinvastainen suunta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisille edustajille on aiemmin esitetty toive, että oman puolueen ministerille ei mielellään esitettäisi kysymyksiä. — Edustaja Mäkelä näyttää esimerkin.

16.27 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kuntavaalien lähestyessä hallitus on sitkeästi väistellyt kysymystä autoilun kustannuksista. Ymmärtäähän sen, koska niin suuri osa keskustan ja sosiaalidemokraattienkin äänestäjistä tarvitsee yksityis-autoa jokapäiväisessä elämässään, ja silti hallitus tarkoituksella kurjistaa heidän asemaansa. Voin uskoa, että monella niin kaupungeissa kuin maakunnissakin on vaikeuksia ymmärtää, miksi heitä rangaistaan liikkumisesta työhön, kauppaan, harrastuksiin ja lasten kouluihin. Helsingissä puolet bussilipun hinnasta maksavat veronmaksajat, samalla kun bensalitrin hinnasta 70 prosenttia muodostuu erilaisista veroista. Tämä on epäoikeudenmukaista ja eriarvoistavaa. Kysynkin hallitukselta ihan konkreettisen kysymyksen: Liikenteestä kerätään nyt veroja ja veronluontoisia maksuja noin 8 miljardia euroa, mutta teiden kunnossapitoon siitä ei palauteta edes 2:ta miljardia. Millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä tämän valtavan ja törkeän rahastuksen kohtuullistamiseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.28 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikenneministeri Harakka voinee kertoa — jos se puhemiehelle sopii — niistä lisäsatsauksista, mitä tämä hallitus on tehnyt liikenteeseen. Eli itse asiassa juuri kysyjän toivomalla tavalla me olemme tehneet päätöksen kohdistaa tämän vaalikauden aikana lisäeuroja perusväylänpitoon satsaamalla parempiin teihin ja parempaan liikkumiseen. Minulle sopii erinomaisesti, että viikko toisensa jälkeen te haluatte varmistaa suomalaisten parhaaksi, että eihän hallitus korota enää polttoaineverotusta, että eihän sellaista politiikkaa haluta tehdä. On ilo vastata: tämä hallitus ei ole korottamassa polttoaineverotusta. Huoli pois, perussuomalaiset, huoli pois, suomalaiset! Sen olemme linjanneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näistä lisäsatsauksista kuulemme varmasti toisessa yhteydessä. Tämä aihealue on nyt tällä erää loppuun käsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys maakuntaverosta (Petteri Orpo kok)

Suullinen kysymys SKT 125/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten vaihdetaan kysymysaihetta. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.29 Petteri Orpo kok: Arvoisa puhemies! Tämä liittyy samaan asiaan: Siis, hyvä hallitus, te olette päättäneet, että maakuntaverot tulee, mutta te olette myös samaan aikaan luvanneet, että kenenkään verotus ei kiristy eikä kenenkään kokonaisverotus kiristy. Nyt te sanoitte nimenomaan, että te ette sellaista tee, että verotus kiristyy, mutta kun se on mahdollonta, niin ette kai te nyt vain, arvoisa ministeri Saarikko, puhu hieman väärää totuutta, koska tähän on tulossa voimaan seuraavan hallituksen aikana? Kun maakuntaverot ei asiantuntijoiden mukaan, ei edustaja Kivirannan vetämän parlamentaarisen työryhmän mukaan tai Veronmaksajain Keskusliiton Teemu Lehtisen mukaan, pystytä toteuttamaan ilman etteikö se johtaisi varsin nopeasti verotuksen kiristymiseen, niin jos Pohjois-Karjalassa nostetaan veroja, miten te estätte sen, että kokonaisvero ei näillä ihmisillä nouse? Ei sellaista ratkaisua ole. Kokoomus ei halua kiristää ei palkansaajan, ei eläkkeensaajan, ei yrittäjän verotusta. Maakuntaverot tulee johtamaan siihen. Voisitteko aivan asiallisesti ja rauhallisesti vastata: miten te takaatte, [Puhemies koputtaa] että kenenkään verotus ei kiristy?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.30 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän vastata asiaan parhaalla mahdollisella selkeydellä:

Aloitetaan nyt siitä, mitä tämä uudistus sellaisenaan tarkoittaa ihmisten verotuksen kannalta. Eli se ratkaisu, joka on täällä eduskunnassa parhaillaan käsittelyssä ja on edennyt pitkälle, pitää sisällään rahoitusratkaisun alueiden välillä, ja se kokonaisuus tarkoittaa sitä, että suomalaisten ansiotuloverot kokonaisuudessaan kevenee 200 miljoonalla vuonna 2023, toisin kuin se ajatus, että uudistusta ei toteutettaisi, tarkoittaisi aivan todellisten laskelmien mukaan kuntaveron merkittävää nousua, eli siinä tilanteessa, että palvelut ja rahat jäisivät jatkossakin kiertämään kuntiin.

Mitä tulee kysymykseenne maakuntaverosta, niin on tärkeää erottaa — ja toivon, että voin sanoa tämän riittävän selvästi — vaihe 1 eli se vaihe, jota eduskunta nyt käsittelee, kivi-jalka, lainsäädäntö, jolla muodostuvat uudet vastuualueet sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalveluille, ja vaihe 2, se, mitä muita tehtäviä tulevat maakunnat saavat, [Puhemies koputtaa] ja se, miten maakuntaverot niille valmistellaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, pyydän nousemaan seisomaan ja painamaan sitä V-painiketta. — Edustaja Orpo jatkaa.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.32 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eli siis vastaus on se, että vaiheessa 2, jonka te siis päätätte sisällöllisesti jo tällä kaudella, maakuntaverot tulee ja se tulee kiristämään ihmisten verotusta. Näin siinä vain käy, tämä on asiantuntijoiden näkemys.

Mitä tulee koko uudistukseen, niin sehän ei paranna ihmisten palveluihin pääsyä, koska rahat käytetään uuden hallinnontason rakentamiseen. Se ei myöskään tule säästämään rahaa nykyjärjestelmään verrattuna, vaan se tulee maksamaan paljon enemmän aina 30-luvulle asti. TNS-tutkimus teki tutkimuksen suomalaisille viime viikolla. Yli 60 prosenttia suomalaisista vastustaa maakuntahallintoa, yli 60 prosenttia suomalaisista ei halua maakuntaverot, ja yli puolet on sitä mieltä ja pelkää, että hallituksen sote-malli heikentää palveluita. Me ollaan menossa kuntavaaleihin, ja tämä pakka on aivan sekaisin muun muassa rahoituksen osalta. Nyt pitäisi olla selkeitä vastauksia, tai teidän pitäisi ottaa aikalisä, vetää tämä koko revohka pois ja aloittaa valmistelu uudestaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.33 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nyt sanon ihan suoraan, minkä suhteen se pakka on sekaisin: Se on sekaisin sen suhteen, että kokoomus on ollut tässä maassa vallassa ja vastuussa, aika monena vaalikautena istunut täällä aitiiossa eikä ole saanut valmiiksi uudistusta, joka on Suomelle ja suomalaisten palveluille, lääkäriin ja hoitoon pääsyyn, perusteellisen tärkeä asia. Pakka on sekaisin sen suhteen, että en ole ymmärtänyt viime kuukausina, mitä ihmettä tarkoittaa vapaaehtoiselta pohjalta valmisteltu malli, josta ei syntyisi mitään muutostalouksia, ja mikä sen rahoitusratkaisu pohjimmiltaan olisi, kun se meidän tietojemme mukaan itse asiassa nostaisi ihmisten verotusta. En aivan nyt tarkkaan edes muista, mitä te tässä yhteydessä kysytte, mutta totean lähtökohtaisesti sen, että tämä uudistus on suomalaisten taloudelle ja terveydelle pitkän päälle hyvä asia, ja pakka on sekaisin siinä asiassa, miten on mahdollista, että kokoomus, joka viime kaudella kannatti tätä mallia, yhtäkkiä vastustaa tätä mallia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru myös.

16.34 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jostain syystä eduskunnassa on aina esillä se, että jos ei tehtäisi tätä sote-uudistusta, niin tehtäisiin joku parempi. No, vuodesta 2007 asti on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tehty, ja ensimmäistä kertaa se on saanut todellisen valon, koska perustuslakivaliokunta on todennut, että tämä esitys ei sisällä perustuslaillisia ongelmia vaan asia voi edetä, ja nämä kysymykset voidaan ratkaista tällä kertaa täällä parlamentissa ja sote-uudistus on nyt menossa läpi. Sen sijaan täällä annetaan ymmärtää, että voitaisiin aloittaa jälleen uudelleenvalmistelu, tehtäisiin se täysin vapaaehtoiselta pohjalta tilanteessa, jossa moni alue on jo järjestäytynyt ja tehnyt tämän sote-uudistuksen rakenteiden osalta kuntoon mutta sieltä puuttuu vielä valtion rahoitus. Ja te annatte ymmärtää, että se ei maksaisi mitään, jos vapaaehtoiselta pohjalta tehtäisiin. Tässä maassa tulee erittäin kalliiksi se, että kaikki tekevät itse kaiken. Nyt onkin kysymys siitä, voitaisiinko tehdä yhteistyössä nämä asiat ja kuinka edulliseksi se voisi tulla. Sote-muutostalouksien osalta esimerkiksi tämä veroratkaisu, joka on tässä mukana, [Puhemies koputtaa] nimenomaan luo kustannuksia mutta keventää verotusta. Se on mukana tässä.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Mykkänen.

16.35 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministerit Saarikko ja Kiuru todistivat hyvin, että hallituksen liima on se, että huono sote-uudistus kannattaa hyväksyä, koska se viimein voidaan tehdä, kun kokoomus ei ole häiritsemässä.

Mutta veroista: On hyvin epämääräistä kuunnella, mitä hallitus aikoo. Fakta on se, että kehysriihen päätöksissä kirjoitettiin 150 miljoonan euron veronkorotukset, jotka tarkennetaan budjetissa. Tältä osin ihmettelen valtiovarainministerin vastausta edustaja Sipilälle, että ei ole korotuksia tulossa. Tämän sote-uudistuksen yhteydessä on ikään kuin rahoitusvaje, jonka valtio ottaa piikkiinsä, 200 miljoonaa euroa, jonka Saarikko kertoo veronkevennyksinä. Sehän on ihan puhtaasti valtion piikkiin otettua velkarahaa, lykättyä verotusta tai mahdollisesti jopa valtionverotuksen korotusta. Osittainhan se rahoitetaan tällä 150 miljoonan korotuksella, joka kehysriihessä päätettiin. Mutta nyt tuotte vielä kolmannen eli maakuntaveron. Ja nyt kun tästä on ollut todella vaikea, valitettavasti, saada selvää, tuleeko se, [Puhemies koputtaa] niin voisivatko sekä pää- että valtiovarainministeri vastata, aikooko tämä hallitus antaa lakiesityksen maakuntaverosta [Puhemies: Aika!] vaiko ei?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt oli kahdelle ministerille taas. — Pääministeri Marin nyt ensin.

16.36 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakuntaverokokonaisuutta valmistellaan. Ensimmäisenä eduskunta käsittelee tämän sosiaali- ja terveydenhuollon rakennetekonaisuuden ja sen osana myös tämän rahoitusratkaisun, ja seuraavassa vaiheessa, toisessa vaiheessa, tätä maakuntaverovalmistelua viedään eteenpäin, kuten ministeri Saarikko on useaan otteeseen todennut. [Kai Mykkäsen välihuuto] Toivottavasti myös kokoomus on näitä vastauksia kuunnellut.

Mutta sitten tämä verotus ja sen taso. Mikäli me emme tekisi tätä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, mikäli tulevaisuudessakin nämä sosiaali- ja terveydenhuollon painavat palvelutehtävät olisivat kuntien käsissä, niin me todennäköisesti tulisimme näkemään erittäin mittavan kuntaverotuksen kiristymisen — niinhän on käynyt tähänkin asti — ja nyt kun me siirrämme tämän laajemmille hartioille, hyvinvointialueille, niin todennäköisyys sille, että tällaista veronkorotusaaltoa ei tule, on paljon isompi. Eli me itse asiassa teemme ratkaisun, joka keventää ihmisten verotaakkaa sen sijaan, että me jättäisimme nämä palvelut kuntien harteille ja jälleen kunnat sitten kiristäisivät verotustansa. Eli asia on juuri päinvastoin kuin mitä kokoomus täällä esittää. [Puhemies koputtaa] Hallitus ei halua kiristää verotusta. Me haluamme, että palvelut toimivat ja että kustannukset eivät kasva.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tästä jatkaa ministeri Saarikko.

16.37 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä nämä veroteemat ovat vahvasti esillä, niin kai nyt on sitten syytä kertoa siitä, mitä on tapahtunut nyt, ilman tätä sote-uudistusta. Ymmärtääkseni suurista kaupungeista pääkaupunkiseudulla viimeimmäksi kuntaveroa on nostanut juuri Espoo. Ettekö te, edustaja Mykkänen, ole siellä päättäjänä? [Välihuutoja] Eli onko kuitenkin niin, että meidän pitäisi olla suomalaisille avoimia siitä tosiasiaista, että me voimme täällä vängätä verotuksen tasoista ja minä voin yhä uudelleen kertoa, että eduskunnassa on olemassa soten valmis ko-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

konaisuus, joka on aivan kelpo hyväksyttäväksi, ja sitten on uudistuksen jatkoaskeleet, joita valmistellaan, mutta me emme pääse pakoon millään sitä tosiseikkaa, että Suomi ikään tyy ja se tarkoittaa lisäeurojen tarvetta sosiaali- ja terveystalouteen ja hoivapalveluihin. Me olemme, että me olemme kaikki sitoutuneet siihen.

Ja kyllä sanon avoimesti myös, että siitä ei tule tälle kansakunnalle helppoa, [Puhemies koputtaa] että löydetään siltikin tärkeät rahat koulutukseen ja kaikkiin muihin palveluihin...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mykkänen.

...mutta ei viitsitä väittää, että veronkorotukset liittyisivät jollain tavalla tähän uudistukseen, [Puhemies: Ja aika on täynnä!] kun sellaisia tehdään jo nyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen.

16.39 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Espoossa nyt ei tälle vuodelle kuntaveroa korotettu demarien esityksestä huolimatta, mutta kaikkiaan me sen tiedämme, että kuntaverot ovat viimeisen 30 vuoden aikana nousseet itse asiassa keskimäärin noin 16,5 prosentista noin 20 prosenttiin. Sehän on selvä käsitys. Se johtuu ikäsidonnaisten menojen kasvusta. Nythän pointti tässä on se, että te kerotte, että tulee veronkevennys, kun kuntaverojen korotuspaine vähenee ja te siirrätte sen korotuspaineen maakuntaveroon. Eikö niin? Jos te katsotte sote-uudistuksen laskelmia, niin kertokaa minulle se laskelma, joka vähentää soten menoja tällä vuosikymmenellä tämän esityksen mukaan. Eihän sellaista ole. Asiantuntijoiden mukaanhan nämä sote-menot kasvavat tämän esityksen perusteella vähintäänkin tällä vuosikymmenellä muutuskulujen takia. Mutta jostainhan se raha tulee. Se tulee joko velasta tai veroista, ja auttaako se kuntalaisia, että kuntaveroa ei korotetakaan niin paljon ja maakuntaveroa korotetaan vähintään sen verran? Ja kun se maakuntaveron on pieni, niin sitä on helppo korottaa psykologisesti, ja sitä kautta tässä tulee kokonaisveroasteen [Puhemies koputtaa] korotus hyvin todennäköisesti, kuten veronmaksajat pelkäävät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika täynnä. — Nyt taas kaksi ministeriä. — Pääministeri Marin.

16.40 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Saarikko tässä äskeisessä puheenvuorossaan hyvin kuvasi, meidän väestö ikään tyy ja palvelutarpeet kasvavat, ja mikäli me emme tekisi mitään, nämä kustannukset tulisivat kasvamaan erittäin merkittävästi tulevaisuudessa. [Välihuutoja oikealta] Sen vuoksi me teemme sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, jossa kootaan palveluita yhteen: sosiaalipuolen palvelut, terveydenhuollon palvelut, erikoistason palvelut [Kai Mykkäsen välihuuto] ja perustason palvelut. Tehdään asioita saman organisaation sisällä fiksummin, yhdessä toimien ja myös niin, että demokraattiset päätöksentekijät näistä asioista päättävät, toisin kuin tällä hetkellä. Tällä me voimme estää kustannusten kasvuvauhtia olemasta niin kovaa kuin mitä se muutoin olisi. Eli itse asiassa tällä uudistuksella pyrimme parantamaan ihmisten palveluita, nopeuttamaan hoitoonpääsyä ja sitä kautta estämään ongelmia kasaantumasta ja kustannuksia kasvamasta. Eli juuri tämä uudistus parantaa palveluita ja estää

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

kustannusten kasvua, joka muutoin olisi todella rajua ja hurjaa johtuen siitä, että väestö ikääntyy ja palvelutarpeet kasvavat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.41 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan nyt, että rahaa, veroja, rahaa, veroja. Minusta tuntuu, että aivan välttämättä suomalaiset eivät tästä kysymyksestä nyt sitä oleellisinta hahmottaneet, mutta yrittän vastata, kun kysytte, mistä sitä rahaa oikein tulee. Se on aivan oleellinen kysymys näin valtiovarainministerin näkökulmasta, ja minä voin mielelläni kertoa, [Välihuutoja] että se raha tulee työstä ja yrittäjyydestä. Se raha tulee tälle maalle työstä ja yrittäjyydestä, ja edustaja Mykkänen, sopii erinomaisesti, että tehdään yhteistyössä kaikkemme sen eteen, että tässä maassa on työtä ja yrittäjyyttä — Espoossa, ihan koko tässä maassa, joka ikisessä kunnassa, jonne ne työpaikat yrityksiin syntyvät. Se on tämän hallituksen politiikan keskeisin ydin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vikman.

16.42 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakuntaverot johtaisi väistämättä työn verotuksen kiristämiseen. Palkansaajan, yrittäjän ja eläkeläisen kukkarolle ei saa päästää enää yhtään lisäeuroa hamuavaa kättä. Suomi ei tarvitse maakuntanuudistusta, jossa luodaan uusi hallinnon taso. 60 prosenttia suomalaisista on tätä mieltä. Suomalaiset myös pelkäävät, että hallituksen sote-uudistus heikentää merkittävästi oman kunnan palveluita. Huoli on perusteltu.

Pääministeri, te hoette, että tavoitteenne on parantaa sote-palveluita. Kysyn: oletteko te unohtanut, että Tampereen kaupunginvaltuusto, jossa molemmat istumme, on yksimielisesti ilmaissut huolensa, että hallituksen sote-malli uhkaa heikentää tamperelaisten palveluita? [Oikealta: Ohhoh!] Eiköhän kuopata maakuntaverot ja huono hallituksen sote-malli, joka ei palvele tavoitteitaan eikä paranna ihmisten palveluita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.43 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tamperealaisille ja suomalaisille sanon, että pelko pois, huoli pois. Jos me katsomme Tamperetta, niin sehän on yliopistosairaalakaupunki, palveluverkko on erittäin tiivis ja siellä on tehty merkittäviä satsauksia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, ei vielä riittävästi, niitä tarvitaan lisää, ja meidän pitää parantaa palveluiden laatua. Mutta huoli pois siitä: tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ei palveluita vie, ei yliopistosairaalaa, ei muuta palveluverkkoa, jota siellä on. Sen sijaan ne kootaan nyt isommille harteille niin, että myös Tampereen ympäristökunnissa ja myös muualla alueella palvelut toimivat.

Keskeistähän tässä ei ole vain tämä rakenneuudistus vaan keskeistä on ennen muuta palvelu-uudistus, se, että samanaikaisesti me teemme sisältöuudistusta, jolla pyrimme varmistamaan esimerkiksi sen, että hoitoon pääsee ajoissa, sen, että ihmiset pääsevät ajoissa hoitoon, saavat apua oikea-aikaisesti, jonottamatta, niin että ongelmat eivät kasaannu ja sitä kautta myös kustannukset kasva. Eli me teemme rakenneuudistusta, [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

mutta ennen muuta me teemme myös palvelu-uudistusta, joten huoli ja pelko pois: palvelut tulevat paranemaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraava kysymys, edustaja Rantanen, Mari.

16.44 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko vakuutti tässä juhlallisesti jokin aika sitten, että verot eivät nouse, eivät palkansaajilla, eivät yrityksillä, eivät yrittäjillä, eikä bensaverojakaan nosteta, mutta teiltä jäi vastaamatta, ministeri Saarikko, siihen, aiotteko te ajaa kuitenkin läpi kilometriverot ja tietullit — ja itse asiassa myös tämän maakuntaveron. Itseäni kiinnostaisi, kun ette vastannut tietulleihin ja kilometriveroihin, aiotteko te nyt sieltä kerätä sitten nämä puuttuvat veroeurot, joita teiltä selkeästi tämän maan rahoituksesta puuttuu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.45 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan sekä tähän kilometri- että maakuntaverokysymykseen.

Tähän kilometriasiaan: Se on yksi vaihtoehto, se on yksi selvityksessä oleva vaihtoehto sille, [Jani Mäkelä: No niin, tulihan se sieltä!] että me emme keräisi polttoaineen yhteydessä veroa laisinkaan, ei polttoaineveroa vaan vaihtoehtona olisi malli, jossa esimerkiksi siellä, missä tiet ovat huonommassa kunnossa ja auton käyttö on välttämätöntä, kustannukset olisivat edullisempia. Minusta siinä olisi aika paljon järkeä ajatellen myös niitä teemoja, mitä itse olette pitänyt ansiokkaasti esillä.

Maakuntaverotuksesta: Vaihe 1) Esitys on eduskunnassa. Siinä on rahoitus mukana, kaikki elementit hyväksyä ja sopia tämä kivijalka palveluiden järjestämisestä. Vaihe 2) Maakuntaveron valmistelu. Sen yhteydessä on seuraavien seikkojen toteuduttava: Maakunnalle siirrettävät muut tehtävät, kuten maakuntaverokomiteakin on todennut. On myöskin löydettävä tapa, jolla alueiden väliset erot silloinkin tasataan, ja se, mikäli verotus [Puhemies koputtaa] etenisi, miten pieni osuus olisi se maakuntaveron siivu. Ja kaikkein tärkein: [Puhemies: Nyt on aika jälleen täynnä!] kenenkään verotus ei voisi nousta. Vaativa tehtävä siis.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

16.47 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällainen veromörköily on hieman erikoista sikäli, että sosiaali- ja terveystalouden verokuormituksen määrittää lopulta se, kuinka paljon ne maksavat. Maakuntaveron fiksusti mietittynä on itse asiassa yksi tapa luoda kannustimia kustannusten hillitsemiseen, kuten tämä koko malli, kuten tässä ovat ministerit hienosti jo selittäneet moneen kertaan. [Kai Mykkäsen välihuuto]

Ylipäänsä sosiaali- ja terveystaloudessa pääsääntöisesti ennaltaehkäisy on hoitoa huomattavasti edullisempaa, ja kysyisin hallitukselta: miten tämä näkyy nyt sote-uudistuksessa ja muussa hallituksen politiikassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän erittäin hyvästä kysymyksestä, koska sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuutta pitäisi katsoa juuri siitä näkökulmasta, että palvelutarpeen kasvua pitäisi hallita ja hillitä sillä, että ihmiset voisivat yhä terveempänä olla ja elää, ja siihen kannustaminen ja sitä tukeminen on aivan a ja o, kun mietimme tulevaisuuden kustannuksia. Siksi myös tässä rahoitusmallissa huomioidaan ennaltaehkäisyyn tukea, jotta kaikilla alueilla olisi intressinä se. Toisaalta jatkossa eivät vain sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat hyvinvointialueilla voi kantaa vastuuta tästä, vaan myös kunnilla on tärkeä tehtävä nimenomaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, esimerkiksi jo siinä, että kannustamme ihmisiä vaikka käymään uimassa siellä oman kunnan uimahallissa tai pyöräilemässä hyvin laitetuilla pyöräteillä. Siksi on kannustetta sekä hyvinvointialueille että kunnille olla mukana tässä hyvinvointityössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

16.48 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teidän sote-uudistukseenne takia Etelä-Savo ja Pohjois-Savo häviävät siirtymäajan jälkeen lähes 30 miljoonaa euroa, ja kun me kaikki tiedämme täällä, että siellä väki vanhenee ja saattaa jopa vähentyä, niin on väistämätöntä, että teidän hyväksymänne maakuntaveron tulee nostamaan verotusta, nimenomaan maakuntaveron, ehkä jopa useampaan kertaan.

Mutta kun mentiin näihin maakuntiin, ja esimerkiksi Pohjois-Savossa on seutukaupunkia Varkaus ja Iisalmi, niin kun me katsomme teidän valtiovarainministeriönne painelaskelmia, näemme, että ne suurimmat ongelmat tulevat niihin kaupunkeihin, joissa on 20 000—40 000 ihmistä, ja näin ollen merkittävät korotuspaineet esimerkiksi Pohjois-Savossa, josta olen kotoisin, kohdistuvat nimenomaan Varkauteen ja Iisalmeen, jopa 2 prosenttiyksikköä. Minua pikkusen hämmästyttää teidän retoriikkanne, että palvelut paranevat ja verot pienenevät, ja tämän Pohjois-Savon esimerkin myötä pyytäisin teitä, arvoisa valtiovarainministeri, arvioimaan: [Puhemies koputtaa] miten tämä on mahdollista, kun tuplaveronkorotukset siellä ovat edessä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.50 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmasta puheenvuorosta edustaja Harjannetta haluan kyllä erikseen kiittää tästä veromörköily-terminologiasta, joka taitaa nyt sopia tähän keskusteluun erittäin hyvin.

Edustaja Eestilä, on arvostettavaa, että nostitte esiin seutukaupungit. Niiden asia on sydäntäni lähellä perustellusti, koska niillä alueilla itse asiassa, kuten hyvin varmasti tiedätte, Suomessa on erityisen vahvaa työtä ja yrittäjyyttä. Näidenkin alueiden talouden näkökulmasta kaikkein tärkeintä on ei keskustelu verotuksesta vaan siitä, että edellytykset merkittävien työllistäjien jatkolle ja lisäinvestoinneille toteutuvat. Se on kaikkein varmin pohja siinä tosiseikastossa, jota kuvailitte väestön vanhenemisestä ja kyllä, jopa väestömäärän vähenemisestä, ellei aluekehityksen suunta muutu, kuten tietenkin kovasti kuitenkin toivoisin. Eli lähtökohta on se, että kaikkein tärkeintä on nyt saada tämä uudistus tehtyä, jotta kuntaveronkorotuspaineet eivät entisestään jatku. Laki on vain kivijalka, mutta siellä Pohjois-Savossa, Etelä-Savossa ja joka ikisessä maakunnassa ratkaistaan tapa, [Puhemies koputtaa] millä ne palvelut järjestetään, ja se voi säästää euroja.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys eläkerahastojen tuotoista (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 126/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavan aiheen esittelee edustaja Tanus.

Keskustelu

16.51 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Samanaikaisesti, kun Suomi omine ongelmineen ajautuu yhä pahempaan velkakierteeseen, otamme lisää velkaa, jolla elvyttämme Etelä-Euroopan huonosti taloutensa hoitaneita maita, jotta nämä pystyvät maksamaan eläkkeensä ja lapsilisänsä. Elvyttämisen nimissä velalla elämisessä ei näytä olevan kattoa.

Samanaikaisesti juuri julkaistun Telan eläkerahastojen raportin mukaan Suomen eläkerahastot kasvoivat vuoden kolmen ensimmäisen kuukauden aikana yli 11 miljardia euroa. Siis joka viikko kasvua oli lähes miljardi euroa. Eläkerahastoissa on nyt 233 miljardia euroa, ja samaan aikaan Suomessa on paljon eläkeläisköyhyyttä. Kysyisinkin asianosaiselta ministeriltä: Onko hallituksella minkäänlaisia suunnitelmia, jotta edes osaa näiden rahastojen tuotoista käytettäisiin suomalaisten eläkeläisten talouden ja hyvinvoinnin parantamiseen? Se vähentäisi osaltaan myös valtion budjetista maksettavia tukia, lisäisi työpaikkoja, [Puhemies koputtaa] lisäisi verotuloja ja auttaisi talouden elpymisessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minuutti täynnä. — Ministeri Pekonen.

16.52 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus nosti tässä erittäin hyvän kysymyksen esiin. On tietenkin tärkeää, että me turvaamme sen, että meillä on jatkossakin eläkkeitä, joita voimme maksaa tuleville sukupolville, mutta tämä on asia, johon on syytä kiinnittää huomiota myöskin jatkossa ja käydä tarkasti läpi tätä edustajan esiin nostamaa kysymystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tanus, jatkokysymys.

16.53 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos. Todellakin toivoisimme, että hallitus miettisi edes joitakin luovia ratkaisuja, joilla noista valtavista eläkerahastojen tuotoista voitaisiin ohjata edes osa nykyisten ja tulevien eläkeläisten hyväksi joko indeksimuutoksella tai jollain muulla mekanismilla.

Mutta sitten haluaisin kysyä vielä tähän asiaan liittyen: Tällä hetkellä noiden eläkerahastojen 233 miljardin sijoituksista euroalueen ulkopuolelle on sijoitettuna lähes 60 prosenttia. Suomeen rahastoista on sijoitettu ainoastaan 24 prosenttia ja euroalueelle 16 prosenttia. Jos hallituksen yhtenä tavoitteena on euroalueen elvyttäminen, niin eikö se olisi parempi tehdä näiden sijoitusten kautta kuin velkarahalla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Pekonen.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

16.54 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki tietysti, kun näitä eläkevaroja sijoitetaan, pitää kiinnittää huomiota siihen, että ne ovat myöskin hajautettuja, jotta voidaan turvata se, että nämä tuotot sitten tasaaisesti kasaantuvat. On ihan ehdottoman tärkeää, että kiinnitämme jatkossakin tähän huomiota, että tämä sijoitustoiminta on vastuullista, eettisesti kestävä ja myöskin hajautettua.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys koronarajoitusten purkamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 127/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraava aihealue, edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.54 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus antaa ymmärtää, että korona on hoidettu Suomessa parhaiten Euroopassa. Kovasti sanottu varsinkin, kun vielä pitäisi tietää, miten ja kuka sellaista mitenkään voi mitata.

Ensimmäisen vuoden pandemia pysyi kurissa kovilla rajoituksilla, mutta tämä kevät on ollut täyttä sähläämistä. On selkeästi paljastunut, ettei hallituksella ole mitään suunnitelmaa paluusta normaaliin elämään. Suunnitelmat ovat sellaisia, jotka kerrotaan julki, ja niitä voi sitten muuttaa. Ravintolat, tapahtumat ja matkailu sekä laivaliikenne ovat olleet täysin epätietoisia koko kevään, vaikka rokotukset etenevät ja tartunnat vähenevät vauhdilla. Miettikää nyt näitä rajoituksia rajoilla: Suomen vienti on vaikeuksissa, kun myyntimiehet joutuvat pakkotestiin ja kolmeksi päiväksi karanteeniin, kun palaavat Suomeen. Ei tarvitse ihmetellä, jos se vaikuttaa kauppaan. Miksi meillä ei siirrytä samaan malliin kuin Ruotsissa ja muualla EU:ssa, ja koska nämä rajoitukset poistetaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.55 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harkimo puheenvuoronsa aluksi kuvasi, miten tätä voidaan mitata. No, muutama mittari on esimerkiksi se, kun katsotaan kuolleiden määrää, joka on Suomessa ollut pienempi kuin muualla, katsotaan tapausmääriä, jotka ovat Suomessa olleet huomattavasti alhaisemmalla tasolla kuin useimmissa muissa maissa. Yksi mittari on esimerkiksi se, että meidän bkt:mme on laskenut paljon vähemmän kuin muualla. Eli kyllä näitä mittareita on ollut olemassa, ja niitä tietenkin seurataan.

Tämä kriisi on kuitenkin ollut vakava. Tämä on ollut erittäin vakava ja osunut myös meihin, kuten muihin, kovalla kädellä, mutta onneksi olemme pystyneet kansakuntana tämän kriisin keskellä toimimaan vastuullisesti niin, että vauriot ovat jääneet pienemmiksi kuin muualla, ja toivottavasti ne tulevat jäämään myös mahdollisimman lyhytaikaisiksi.

Tämä kriisihän ei suinkaan ole ohi. Toivottavasti voimme nyt kesällä elää mahdollisimman normaalisti. Rokotukset etenevät vauhdilla, Suomi on tässäkin Euroopan kärkitasoa, ja sekin on hyvä asia, mutta meidän pitää hoitaa myös tämä kriisin jälkihoito hyvin. Eli ei

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

riitä se, että me hoidamme tämän akuutin kriisin, vaan meidän pitää myös tietenkin pitää huolta siitä, että tämä jälkihoito [Puhemies koputtaa] hoidetaan hyvin, niin että vauriot jäävät tälläkin puolella mahdollisimman lyhytaikaisiksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys koulujen sisäilmaongelmien korjaamisesta (Jari Myllykoski vas)

Suullinen kysymys SKT 128/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavan aihealueen meille esittelee edustaja Myllykoski.

Keskustelu

16.56 Jari Myllykoski vas: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallitus on panostanut opetusministerin johdolla merkittävästi koulutukseen. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on pienennetty, lasten yhdenvertainen varhaiskasvatusoikeus on palautettu, oppivelvollisuutta on uudistettu sekä valtavia leikkauksia ammatilliseen koulutukseen korjattu. Tämä ei kuitenkaan riitä. Terveelliset tilat kaikilla kouluasteilla on pystyttävä takaamaan sekä oppilaille että koulun henkilökunnalle.

Me vasemmistoliitossa kannamme huolta homekoulujen vaikutuksesta lasten ja aikuisten terveyteen. Hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia sisäilmaongelmien hoidosta. Kysyisinkin kuntaministeri Paaterolta: miten varmistetaan, että kunnilla on mahdollisuus ja velvollisuus järjestää lasten opetus ja opettaminen terveissä kouluissa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Paatero.

16.57 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia paljon! Tämä aihe on meillä terveet tilat -ohjelmassa, mikä ei ole pelkästään kuntaministerin, mutta mielelläni tähän vastaan. Tämä liittyy monen ministeriön yhteiseen toimintaan, ja me olemme tätä vieneet eteenpäin. Ensisijaisena on tietenkin se, että meillä on näitä toimenpiteitä lainsäädännössä, mutta myöskin siellä käytännön toiminnassa, jossa vaikkapa osaaminen ja tutkimus tällä alueella on yksi keino. Hankintaosaaminen, jossa uusi hankintastrategia, joka kohdistuu suurelta osin kuntiin, on toinen sektori, mitä viedään eteenpäin. Me tällä hetkellä koostamme kuntien tilatietoja VM:n sisällä, jolloinka me tiedämme, missä kunnossa meidän kuntien tilat ovat. Tämä liittyy erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tiloihin mutta myöskin koulujen tiloihin — tiedetään, mikä on korjaustarve ja mikä on uusimisen tarve.

Ja ensimmäinen kysymys, johon tänään sain vastata mielelläni, oli tietysti kuntien rahoitustilanne: Monissa kunnissa on investointeja lykätty ja erityisesti perusparannuksia lykätty, minkä jälkeen nämä kiinteistöt ovat menneet huonompaan kuntoon. [Puhemies koputtaa] Tätä kautta pystytään parantamaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

3.6. Suullinen kysymys työvoiman saatavuudesta (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 129/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä ehdimme ottaa yhden kysymyksen. — Edustaja Ollikainen.

Keskustelu

16.59 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kuluneen viikon aikana olemme tosiaan saaneet kuulla todella hienoja uutisia. Elinkeinoelämän keskusliitto julkaisi tällä viikolla tiedon, että teollisuuden kiinteät investoinnit ovat nousemassa tänä vuonna kaikkien aikojen ennätystasolle 5,2 miljardiin euroon.

Enligt EK kommer alltså investeringarna i Finland detta år att slå alla tiders rekord. Det blir investeringar för upp till 5,2 miljarder euro.

Yritysten tekemät investoinnit tarkoittavat uusia tehtaita, uutta tutkimusta, uutta kasvua ja uusia työpaikkoja kunnissa. Se luo hyvinvointia ja laadukkaita palveluita. Me ollaan esimerkiksi kuultu tänään lääkeyritys Bayerin panostuksista Turkuun, ja taustalla on paljon työtä ja myös positiivista asennetta.

Ärade arbetsminister Haatainen, för att lyckas locka investeringar som stärker kommunerna och hela landet behövs också arbetskraft. Hur ser ni att tillgången till arbetskraft kan främjas så att verksamheten så bra som möjligt kommer igång?

Elikkä miten näette, [Puhemies koputtaa] että työntekijöiden saatavuutta voidaan kehittää, jotta toiminnan rakentamisesta tulee helpompaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

17.00 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä investoinnit viime aikoina, joita olemme saaneet kuulla, viimeksi tänään Turun Bayerin investointi, ovat todella tärkeitä, koska sitä kauttahan tänne syntyy myös työtä. Olen käynyt eri yritysten kanssa keskustelua yritysjohtajien kanssa, ja kyllä se viesti on, että me tarvitaan työvoimaa, me tarvitaan osaavaa työvoimaa. Hallitus keskittyykin nyt siihen, kuinka voimme parhaalla mahdollisella tavalla lisätä työvoiman tarjontaa.

Lausuntokierrokselle on juuri lähtenyt pohjoismainen työvoimapalvelumalli, jolla tullaan tehostamaan työvoimapalveluita niin, että varhaisemmassa vaiheessa tulee tuki työtä hakevalle. Lisäksi me olemme satsanneet hallituksena paljon osaamiseen, myös elinikäiseen oppimiseen, joka on aivan olennainen asia. Sitten kolmantena asiana me myös olemme satsaamassa osatyökykyisten ihmisten työllistymismahdollisuuksien parantamiseen luomalla tällaisen yhtiön — Ruotsissa tuttu Samhall AB, meillä tällainen Välittäjä Oy — joka välittäisi yrityksille [Puhemies koputtaa] osatyökykyisiä työntekijöitä. Ja sitten vielä

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

neljäntenä: me tarvitsemme myös muualta tänne osaajia, ja siinä hallitus näihin lupaprosesseihin satsaa, että se olisi sujuvaa ja nopeaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Atte Harjanteen vapautuspyyntö suuren valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 22/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.6.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.6.2021 kello 10.

5. Mirka Soinikosken vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 23/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.6.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.6.2021 kello 10.

6. Inka Hopsun vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 24/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.6.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.6.2021 kello 10.

7. Saara Hyrkön vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 25/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.6.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.6.2021 kello 10.

8. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Kertomus K 11/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 9. asiasta, ja molemmat kertomukset voidaan myös esitellä tässä asiakohdassa.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Puheenjohtaja Niemi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Veijo Niemi ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020 eduskunnalle:

Olemme tilintarkastaneet eduskunnan tilisäännön 19 §:n 1 momentin määräämällä tavalla eduskunnan kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.—31.12.2020. Hallintojohtajan allekirjoittama tilinpäätös, joka on laadittu talousarvioasetuksen 8 luvun säännöksiä ja eduskunnan tiliohjesääntöä noudattaen, sisältää tilinpäätöslaskelmat ja liitteet.

Hallintojohtaja vastaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot eduskunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallintojohtajan on huolehdittava siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet:

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Noudatamme ammattieettisiä periaatteita, olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, onko hallintojohtaja syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus eduskuntaa kohtaan, taikka rikkonut Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai eduskunnan tilisääntöä. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty kansliatoimikunnan ja eduskunnan kanslian toiminnan lainmukaisuutta.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheistä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on eduskunnassa merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittele-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

maan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet, mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon eduskunnan sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta: Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat eduskunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot eduskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

Helsingissä, 29. huhtikuuta 2021; Veijo Niemi, tilintarkastajien puheenjohtaja; Merja Mäkisalo-Ropponen, varapuheenjohtaja; Wille Rydman, jäsen; ja ammattitilintarkastaja BDO Oy:stä, Ari Lehto, KHT, JHT. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

9. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Kertomus K 13/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Niemi.

Keskustelu

17.08 **Veijo Niemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Arvoisa puhemies — korjaan. [Puhemies: Hyvin korjattu!] — ”Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020:

Eduskunnalle: Olemme tilintarkastaneet eduskunnan tilisäännön 19 § 1 momentin määrämällä tavalla Ulkopoliittisen instituutin kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.—31.12.2020. Johtajan ja hallintojohtajan allekirjoittama tilinpäätös, joka on laadittu talousarvioasetuksen 8 luvun säännöksiä ja Ulkopoliittisen instituutin taloussääntöä noudattaen, sisältää talousarvion toteumalaskelman, tuotto- ja kululaskelman, taseen ja tilinpäätöksen liitetiedot.

Johtajan ja hallintojohtajan vastuu: Johtaja ja hallintojohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Johta-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

jan ja hallintojohtajan on huolehdittava siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.”

Tilintarkastajan velvollisuudet ovat aivan samat kuin äskeisessä eduskunnan tilintarkastuksessa.

”Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta: Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Ulkopoliittisen instituutin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

Helsingissä 29. huhtikuuta 2021; Veijo Niemi, tilintarkastajien puheenjohtaja; Merja Mäkisalo-Ropponen, varapuheenjohtaja; Wille Rydman, tilintarkastajien jäsen; Ari Lehto, KHT, JHT, BDO Oy:n ammattitilintarkastaja.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Harjanne.

17.10 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Niemelle asian esittelystä. Ajattelin, että tässä kohtaa on ihan pelipaikka sanoa muutamat terveiset Ulkopoliittiselle instituutille, joka viettää tällä hetkellä 60-vuotisteemavuottaan.

Juuri eilen tässä salissa käytiin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon tiimoilta pitkä, innokas, polveileva ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu. Ulkopoliittisen instituutin tutkijat, asiantuntijat ovat siihenkin prosessiin tukensa antaneet ja tuottaneet muutenkin pitkälti hyvää, hienoa tietoa ulkopoliitiikan saralla meidän päättäjien käyttöön erilaisten katsausten, tilaisuuksien, raporttien ja Ulkopoliitiikka-lehden myötä, ja sitä tietoa meidän kannattaa täällä kansanedustajina ehdottomasti käyttää.

Instituutti on myös koronapoikkeusaikoina hienosti onnistunut siirtämään yleensä pitkälti fyysisenä pidetyt tapahtumat verkkoon ja pitänyt tässä viimeisen vuoden mittaan ison liudan erilaisia hyvinkin kiinnostavia katsauksia, joihin on onnistuttu saamaan kansainvälisiä huippuasiantuntijoita ja kiinnostavia vierailijoita, joten omasta puolestani kyllä kiitokset koko instituutin välle hienosta työstä paremman ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon eteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 8. asiakohdassa]

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Hallituksen esitys HE 82/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2021 vp

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Mennään keskusteluun. — Edustaja Aittakumpu.

Keskustelu

17.12 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Mummoja ja pappoja on meillä Suomessa yhä enemmän, kun väestö ikääntyy. Tilastokeskuksen mukaan viime vuoden lopulla Suomen väestöstä noin 23 prosenttia eli noin joka neljäs oli yli 65-vuotias. Jos Luoja suo elinpäiviä, meistä jokainen on kerran vanha. Ikääntyneet eivät ole samanlainen ryhmä, vaan ihmisten tilanteet, terveys ja esimerkiksi aktiivisuus vaihtelevat. Yhä useampi elää viereä vanhuutta yhä pitempään. Kuitenkin, kun ikää karttuu, ihminen on entistä enemmän ja entistä useammin muiden avun varassa. Väestön ikääntyminen on tarkoittanut sitä, että tarvitsemme yhä enemmän hoitajia vanhustenhoitoon, niin kotihoitoon kuin palveluasumiseen ja laitoksiin, ja myös omaishoitajien tarve on yhä suurempi.

Arvoisa puhemies! Päätäjien tehtävänä on varmistaa, että jokainen vanhus asuinpaikasta, varallisuudesta ja muista ominaisuuksista riippumatta saa tarvitsemansa tuen, avun ja hoivan. Jokainen suomalainen voi osaltaan myös luoda sellaista ilmapiiriä, jossa arvostetaan ja kunnioitetaan ikääntyneitä. Usein kulttuurissamme arvostetaan erityisesti nuoruutta, nopeutta ja tehokkuutta. Muistammehan vanhan viisauden ”Nouse harmaapään edessä, anna arvo vanhukselle” ja sananlaskun, jonka mukaan harmaat hapsat ovat kunniaseppele. Meillä nuoremmilla on paljon opittavaa iäkkäiden elämäntyöstä ja heidän elämänsäkokemuksestaan.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina maassamme on keskusteltu vanhusten tilanteesta ja vanhustenhoidon tilanteesta erityisesti silloin, kun esiin on noussut epäkohtia heidän hoidossaan. Yhdenkään suomalaisen ei pitäisi joutua pelkäämään vanhenemista ja vanhuutta. Siksi on erittäin hyvä, että hallitus on rohkeasti ja päättäväisesti aina hallitusohjelmasta lähtien tarttunut epäkohtiin. Keskustan kynnyskysymys hallitukseen lähdölle oli, että vanhustenhoidon epäkohtiin puututaan muun muassa tiukemmalla lainsäädännöllä ja riittävillä resursseilla. Pienimpiä eläkkeitä korotettiin vuoden 20 alusta, ja iäkkäiden henkilöiden tehostettuun palveluasumiseen ja pitkäaikaiseen laitoshoidon säädettiin tiukkeneva hoitajamitoitus. Hoitajia on tämän myötä vanhusten luona enemmän, ja myös kotihoitoa ja omaishoitoa kehitetään. Hoitoalan työoloja on edelleen parannettava, jotta hoitajat jaksavat arvokkaassa työssään. Valmisteilla oleva sote-uudistus antaa paremmat mahdollisuudet yhtenäistää kuntien hyviä käytäntöjä koko maakunnan alueelle. Uudistus varmistaa huolenpitoa vanhuksista ja kaikenikäisistä koko Suomessa.

Arvoisa puhemies! Nyt saamme pitkään toivotun ja tarpeellisen vanhusasiavaltuutetun toimiston ja viran. Kyse on täysin uudesta tehtävästä. Tämän hallituksen esityksen myötä luodaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista. Hän tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon niin hoidon kuin muidenkin asioiden osalta.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä painotamme sitä, että vanhusasiavaltuutetulla tulee olla oman tehtävänsä hoidon kannalta riittävä toimivalta ja

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

toimivaltuuksia tulee tarvittaessa tarkastella. Onkin järkevää ja ehdottoman tarpeellista, että tämän uuden tehtävän toimivuutta seurataan ja tarvittaessa tarkennetaan. Vanhusasiavaltuutetun viran ja toimiston perustaminen on arvokas askel suomalaisten ikääntyneiden huolenpidossa. On selvää, että tämä ei tietystikään ratkaise kaikkia vanhustenhoitoon ja iäkkäiden tilanteeseen kuuluvia ongelmia, mutta hän voi tuoda niitä esille ja esittää ratkaisuja. Tämä onkin nähtävä yhtenä tärkeänä osana kaikkia niitä toimia, joita tarvitaan, jotta jokainen suomalainen voi saada arvokkaan vanhuuden.

Arvoisa puhemies! Mietinnössään sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että sijoituspaikasta riippumatta valtuutetun viran perustamisessa keskeistä on muiden, jo olemassa olevien viranomaisten toiminnan täydentäminen. Valiokunta toteaa, että tämän vuoksi vanhusasiavaltuutetun tulee tehdä tiivistä yhteistyötä muiden vanhusten oikeuksia seuraavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Näen, että tämä on tärkeä päätös, joka voi vahvistaa vanhusten asemaa ja olla osaltaan kehittämässä myös niin kotihoidon, omaishoidon kuin laitoshoidon tilannetta sekä hoitoalan työoloja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Taimela.

17.17 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Vanhusasiavaltuutetun viran perustaminen on ollut jo pitkään SDP:lle tärkeä tavoite. Sen myötä saamme viranomaisen, joka päätoimekseen valvoo ikäihmisten oikeuksien toteutumista ja edistää monin tavoin ikäihmisten aseman parantamista. Meillä on jo monien ryhmien kohdalla hyvin aktiivisesti toimivia vastaavia viranomaisia, esimerkiksi lapsiasiavaltuutetulla on jo oma vakiintunut asemansa. On hienoa, että nyt ikääntyneet saavat vihdoinkin oman edunvalvojansa.

Pidän loogisena sitä, että vanhusasiavaltuutetun virka perustetaan samalla tavalla kuin muutkin vastaavat valtuutettujen roolit aiemmin. Opposition vastalauseen logiikka toimivaltuuksien lisäämiselle juuri vanhusasiavaltuutetun kohdalla ei oikein istu tähän kokonaisuuteen. Se muodostaisi päällekkäisiä toimivaltoja ja erottaisi vanhusasiavaltuutetun toimenkuvan voimakkaasti erilaiseksi kuin esimerkiksi lapsiasiavaltuutetulla on. Toimivaltuuksia ja toimintatapoja on varmaankin paikallaan katsoa näiden kaikkien viranomaisten kohdalla, mutta pidän hyvänä sitä, että tätä työtä tehdään kokonaisvaltaisesti eikä tipoitain yhden viranomaisen kohdalla.

Tämä esitys on omiaan parantamaan ikääntyneiden asemaa ja edistämään heidän oikeuksiensa toteutumista. Sitä on turha lähteä hämärtämään väitteillä toimintamahdollisuuksien riittämättömydestä.

Keskustelua on käyty pitkään vanhusasiavaltuutetun tarpeesta, ja siitä on myös tehty useita lakialoitteita ja kansalaisaloite tässä talossa. Kokoomus olisi muun muassa voinut hoitaa vanhusasiavaltuutetun toimen perustamisen pitkän hallitustaipaleensa aikana, mutta siihen ei ole ollut sitä lopullista tahtotilaa. Nyt hallitus vie tämänkin kipeästi kaivatun asian maaliin hallitusohjelman mukaisesti, niin kuin se on hallitusohjelmaa tehdessään sopinut.

Vanhusasiavaltuutettu voi ottaa käsiteltäväkseen ikääntyneiden oikeuksia ja asemaa koskevia kysymyksiä ja pitää niitä esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Koen, että monen muun tärkeän asian lisäksi ajankohtainen valvonta-asia tulee olemaan yhteiskunnassamme tapahtuva digitaalinen kehitys. Monilla ikääntyneillä ei edelleenkään ole sellaisia digitaalisia taitoja, joita yhteiskuntamme odottaa olevan. Digitalisaatio luo mahdollisuuksia, mutta se myös sulkee osan helposti ulkopuolelle. Me kaikki tässä salissa istuvat var-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

masti tiedämme sen, että eri järjestöt tekevät tässä loistavaa työtä, mutta erilaiset tukitoimet ovat tulevaisuudessa välttämättömiä ikäihmisten digitaalisten taitojen vahvistamiseksi.

Arvoisa herra puhemies! Tämä on mielestäni erittäin tärkeä salityöskentelypäivä myös tämän asian tiimoilta. Vanhusasiavaltuutettu muuttuu vihdoinkin sanoista todeksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Keto-Huovinen.

17.21 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustaminen on äärimmäisen kannatettava ja hyvä asia. Ensimmäinen ajatukseni olikin se, että nyt saadaan kaivattua konkretia vanhustenhoidon laadun kehittämiseen ja epäkohtiin tarttumiseen, joita on paljon, muun muassa kotiin saatavien palveluiden riittämättömyys, ympärivuorokautisen hoidon pitkät jonot ja niin edelleen. Hallituksen esitystä ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä lukiessani kuitenkin ilmeni, että kysymys on jälleen viranomaisesta, jonka tehtävät painottuvat seurantaan ja arviointiin, eikä hänelle anneta työkaluja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin.

Tämä on mielestäni hallituksen esityksen vakava valuvika, joka käytännössä vesittää tämän tärkeän uudistuksen kokonaan. Todellista toimivaltaa puuttua epäkohtiin ei ole. Vanhusasiavaltuutettu tullaan sijoittamaan hallinnollisesti Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen oikeusasiamiehen toimiston sijaan. Tämä ehkä mitättömältä kuulostava hallinnollinen ero on kuitenkin äärimmäisen kriittinen toimivallalle ja mahdollisuudelle puuttua epäkohtiin. Tämä ilmenee myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön jätetystä kokoomuksen ja perussuomalaisten vastalauseesta.

On kaunis ajatus, että laadukas vanhuus on sellainen asia, joka nähdään yhdenvertaisuuden kautta. Tässä tilanteessa on kuitenkin hyväksyttävä, että tehokkaiden työkalujen varmistamiseksi on olennaisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa käsitellä vanhustenhoidon laatua oikeudellisena kysymyksenä ja perustaa täten vanhusasiainvaltuutetun tehtävä eduskunnan oikeusasiamiehen toimiston yhteyteen.

Mikäli vanhusasiavaltuutettu perustettaisiin Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen, jäisi sen toimivalta äärimmäisen rajatuksi. Vain oikeusasiamiehen yhteydessä vanhusasiavaltuutetulla olisi riittävästi toimivaltaa tehdä tarvittaessa tarkastuksia ja puuttua aidosti epäkohtiin. Tähän valtakunnalliseen näkemykseen, tiedonsaantioikeuteen ja tarkastuksiin perustuva konkreettinen toiminta on juuri se syy, minkä takia vanhusasiainvaltuutetun tehtävää ollaan ylipäänsä perustamassa.

Vanhusasiavaltuutettu sopii erinomaisesti oikeusasiamiehen toimiston yhteyteen, sillä oikeusasiamiehellä on jo tällä hetkellä laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus. Oikeusasiamies pystyy myös tarttumaan monin tavoin ja tarvittaessa todella tehokkaasti lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään tälläkin hetkellä vanhusten oikeuksia koskevia asioita monilla eri sektoreilla. Näiden aiheiden mukanaan tuomaa konkreettista toimeenpanovaltaa tarvitsee myös vanhusasiainvaltuutettu tehtäviensä onnistuneeseen hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Me kokoomuksessa jaamme yhteisen huolen vanhustenhoidon tasosta eri puolilla maata ja pidämme kannatettavana vanhusasiavaltuutetun toimen perustamista varmistaaksemme palveluiden tuottajasta, maakunnasta ja hoidon tarpeesta riippumatta oikeasuhtaiset, laadukkaat ja turvalliset palvelut. Tämän tehtävän onnistuneeseen suorittamiseen kuitenkin vaaditaan riittävä toimivalta tehdä tarkastuksia, puuttua epäkoh-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

tiin ja edistää vanhusten palveluita. Vain siten voimme turvata kaikille heille kuuluvan mahdollisimman hyvän vanhuuden ja ylläpitää ikäihmisten elämänlaatua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Juvonen.

17.25 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tänään täällä eduskunnassa käsitellään erittäin tärkeää asiaa, ja on annettava hallitukselle kiitosta siitä, että tuotte vanhusasiavaltuutetun Suomeen.

Olen itse tehnyt asiasta lukuisia, lukuisia erilaisia toimenpiteitä, niin kunta- ja poliitikassa Espoossa toimiessani kuin myös täällä eduskunnassa ihan jo niistä ensimmäisistä vuosista, vuodesta 2011, lähtien. Syynä tähän on myös se, että olen työskennellyt pitkään vanhusten hoidon sektorilla — laskujeni mukaan taitaa tulla 25 vuotta, jos ei enemmänkin — ja nähnyt sen tilanteen, mikä vanhustenhoidossa on. Edelleenkin silloin tällöin siellä yövuorossa keikkailleena hämmästelen, että tuntuu sille, että muuttuvatko asiat, onko hoitajia lisää, saako jokainen sen tarvitsemansa avun.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, tämä niin sanottu vanhustalaki, tuli voimaan 1.7.2013. Lain tavoitteena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia ja terveyttä ja lisätä mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen kehittämiseen kunnassa. Tavoitteena on myös parantaa iäkkäiden henkilöiden mahdollisuutta saada laadukkaita palveluja sekä vaikuttaa palvelujensa sisältöön ja toteutumiseen. Laki täydentää muuta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä ja painottuu sosiaalihuoltoon.

Menen historiassa hieman taaksepäin. Kun laki astui voimaan 2013, niin oikeusasiamies kertomuksessaan 2015 totesi, että vanhusten oloissa ja kohtelussa on isoja puutteita: Laitoshoidossa ja palveluasumisen yksiköissä tulee jatkuvasti ilmi ravinnon, hygienian, vaippojen vaihdon, kuntoutuksen ja ulkoilun puutteita. Myös kotona asuvien avopalveluvanhusten turvallisuudessa, ulkoilun järjestämisessä ja asiointipalveluissa on puutteita. Vuonna 2015 kertomuksessa todettiin, että hallinnon sisäiseen valvontaan ei ole riittävästi voimavaroja ja että käytännössä ainoastaan viranomaisen oma valvonnalla ja jälkikäteishallinnalla voidaan arvioida vanhusten kotiin annettavien palvelujen riittävyyttä ja laatua.

On tärkeää, että nyt teemme tämän vanhusasiamieslain ja saamme asioita parempaan suuntaan. On kuitenkin huolestuttavaa, että tämä esitys itsessään ei välttämättä vastaa siihen tarpeeseen, mikä vanhustenhoidon kentällä on. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vanhusasiavaltuutettu sijoitettaisiin oikeusministeriön hallinnonalalla Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen ja kyseessä olisi ikääntyneiden oikeuksia edistäviä ja valvovia viranomaisia ja muita toimijoita täydentävä viranomainen.

Olemme jättäneet yhdessä kokoomuksen kanssa vastalauseen liittyen tähän asiaan. Emme suinkaan vastusta vanhusasiamiehen toimenkuvaa, mutta sen tulisi olla mielestämme Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä. Tämä toisi paljon hyviä synergiaetuja ja mahdollistaisi parempaa valvontaa. Olemme myös sitä mieltä, että vanhusasiavaltuutetulla tulisi olla mahdollisuus tehdä tarvittaessa tarkastuksia ja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin. [Paula Risikko: Juuri niin!]

Meillä on Suomessa se tilanne, että se, kuka vanhusta ja hänen omaistaan tällä hetkellä kuuntelee, on usein potilasasiamies tai sosiaaliasiamies. Ennen kuin heidän vastaanottoon ikääntynyt tai hänen läheisensä kukaan pääsee, niin tie on hyvin pitkä ja mutkikas, ja asia ei välttämättä tule kuulluksi. On erittäin tärkeää, että vanhusasiavaltuutetulla

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

olisi toimivaltaa toimia, ja kuten tässä yhdessä puheenvuorossa täällä jo kerrottiin, toimivaltuuksia tulee tarkastella, ja tämän on erittäin tärkeää.

Arvoisa puhemies! Meillä on hyvin paljon tehtävää, kun on tulossa tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, kotona asuvien ikääntyneiden tilanteessa. Yhä useampi huonokuntoinen ikääntynyt viettää vanhuuttaan kodissa. Olen viimeksi tänään saanut yhteydenoton, jossa on pyydetty neuvoja siitä, kun hyvin huonokuntoista ikääntynyttä ollaan kotiuttamassa kuntoutussairaalaan, vaikka hänen kuntonsa ei sitä sallisi. Millä tavalla näihin tilanteisiin vastataan? Kun me puhutaan ennaltaehkäisystä, tulee muistaa, että kaikki ihmiset eivät vanhene onnellisesti ja terveinä vaan ikääntymiseen liittyy sairauksia, liittyy erilaisia asioita, joissa ihminen tarvitsee sairaalahoitoa tai pitkäaikaista laitoshoidoa. Hoivapaikkoja tulee olla riittävästi, ja vanhusasiavaltuutetun tehtävänä näen myös sen, että hänen tulee pitää kovaa ääntä siitä, että laitoshoivapaikkoja ei Suomessa vähennetä entistään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Eloranta.

17.30 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tänään on ilon päivä. Saamme pitkään toivotun vanhusasiavaltuutetun tehtävän Suomeen.

Suomalaiset ovat terveempiä kuin koskaan aiemmin, mikä näkyy muun muassa elinajanodotteen pitenemisenä. Tulevaisuudessa maassamme tulee olemaan entistä enemmän ikääntyneitä ihmisiä, jolloin myös heidän palvelutarpeensa tulee huomioida nykyistä paremmin. Monet eläkeläiset ovat aktiivisia toimijoita, eikä heitä todellakaan tule nähdä ongelmana tai kulueränä. Päinvastoin he ovat voimavara, joka suomalaisessa yhteiskunnassa tulee tunnistaa ja tunnustaa. Ikääntyminen kuitenkin heikentää toimintakykyä, ja silloin yhteiskunnan sekä läheisten tuki on arvokkaan ikääntymisen kannalta tärkeää.

Arvokas vanhuus on ihmisoikeus. Ikääntyneet ovat antaneet vuosikymmeniä yhteiskunnalle tekemällä työtä, hoitamalla lapsia ja lapsenlapsia, luomalla uusia innovaatioita, kulluttamalla ja rakentamalla suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Nyt on meidän nuorempien aika varmistaa, että yhteiskunta takaa heille ihmisarvoisen elämän heidän viimeisten elinvuosiensa aikana. Olemme kaikki joskus vanhoja.

Valitettavasti olemme saaneet viime vuosina lukea ikäviä tarinoita siitä, miten huonosti ikäihmisiä on kohdeltu Suomessa. Liian moni ikäihminen on jäänyt yksin tai on jätetty jopa melkein heitteille tai riittämättömien palveluiden varaan. Niin ei hyvinvointivaltiossa saa olla. Onneksi Marinin hallitus on tehnyt uudistuksia ikäihmisten tilanteen parantamiseksi muun muassa vanhusten ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitusta koskevan lain muodossa, joka tuli viime vuonna voimaan. Elikkä saimme tuon 0,7:n hoitajamitoituksen lakiin kirjatuksi — pitkään, pitkään toivottu tavoite, joka nyt sitten lopulta toteutui.

Arvoisa puhemies! Me olemme yksi maailman vauraimmista, tasa-arvoisimmista ja hyvinvoivimmista yhteiskunnista. On ikävää, että ikäihmisten hoidossa ja hoivassa on paikoin ollut puutteita. Ikäihmisten kanssa työskentelevistä hoitajista — vuonna 2018 selvitetty tieto — vain 4 prosenttia katsoi, että kotihoito oli hyvällä tasolla. Tämä tarkoittaa, että 96 prosenttia ammattiliiton selvitykseen vastanneista hoitajista arvioi hoidon olevan riittämätöntä.

Ikäihmiset tarvitsevat ja ansaitsevat virallisen puolestapuhujan, vanhusasiavaltuutetun. Nyt pääministeri Marinin hallituksen ohjelman myötä vanhusten virallinen äänitorvi saadaan vihdoinkin Suomeen. Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä tulee olemaan ikäihmisiä kos-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

kevaan päätöksentekoon vaikuttaminen. Lisäksi valtuutettu voi antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita, joiden kautta hän nostaa tai voi nostaa esille kehityskohteita sekä puolustaa ikääntyneiden oikeuksia.

Koronapandemian aikana olemme saaneet nähdä, kuinka tärkeää on, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevilla ryhmillä on oma valtakunnallinen äänitorvensa. Lapsiasiavaltuutettu on ansiokkaasti nostanut esille lasten ja nuorten asemaa pandemian hoidossa. Lapsiasiavaltuutettu on myös muuten saanut aloitteita, lausunnoita ja puheita aikaan paljon uudistuksia ja lakimuutoksia, ehkä viimeisimpänä lapsen oikeuksien strategian, joka on julkaistu vähän aikaa sitten, ensimmäinen lapsenoikeusperustainen lasten oikeuksien strategia.

Arvoisa puhemies! Myös ikääntyneet yhteiskunnan suojaverkkoa ja palveluita tarvitsevat ovat erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Muistisairaat ja monisairaat ikääntyneet ovat usein täysin toisten ihmisten armoilla. Julkisella vallalla on vastuu varmistaa, että heistä jokainen saa laadukasta hoitoa ja hoivaa. Näiden asioiden äärellä vanhusasiavaltuutettu tekisi töitä selvittämällä ja raportoimalla ajankohtaista tietoa eduskunnalle. Tieto on ensimmäinen askel kohti muutosta, kohti parempaa vanhustenhoitoa ja parempia ikäihmisten palveluita.

Ikääntyviä ihmisiä koskeva tutkimus on ollut yksipuolista. Usein tutkimukset loppuvat 65- tai 75-vuotiaisiin, ja näiden jälkeistä aikaa tutkitaan ehkä huonokuntoisuutena, sairautena, raihnaisuutena, onnettomuuksina tai kustannuksina. Tarvitsemme lisää tutkimusta koko ikääntyvästä väestöstä ja sen monimuotoisesta panoksesta yhteiskunnan toimintaan.

Mitä sitten on hyvä ikääntyminen? Millaisessa yhteiskunnassa jokaisen on hyvä ja turvallista ikääntyä? Nämä ovat kysymyksiä, joita vanhusasiavaltuutettu voi pohdiskella. Hyvä ikääntyminen merkitsee sitä, että ikäihmisellä on mahdollisuus sekä omiin oloihin, yksityisyyteen ja autonomiaan että olla mukana itselle tärkeissä yhteisöissä ja yhteisessä toiminnassa. Hyvä ikääntyminen tarkoittaa oikeutta olla yhdessä rakkaidensa kanssa, vaikka voimavarat olisivatkin heikenneet ja ulkopuolisen avun tarve lisääntynyt.

Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on tuoda esille epäkohdat, joita ikääntyneet kohtaavat arjessaan. Meidän kansanedustajien tehtävä on korjata näitä epäkohtia, jotta jokainen suomalainen voi ikääntyä turvallisesti ja hyvin mielin tietäen, että hänen asemaansa puolustetaan, hänen etujaan valvotaan ja hänen hyvinvointinsa on tärkeää. Olen hyvin tyytyväinen siitä, että Sanna Marinin hallitus on vihdoinkin vienyt tämän tärkeän asian maaliin ja vanhusasiavaltuutetun tehtävä perustetaan. Nyt on siis taas toteutettu yksi helmi hallitusohjelman monista hyvistä tavoitteista ja pujotettu helminauhaan niiden muiden helmien rinnalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

17.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Ikääntyneet ovat kasvava väestöryhmä Suomessa, mutta heidän palveluissaan on paljon korjattavaa, ja viime vuosina on paljon epäkohtia noussut esille. Kotiin saatavia palveluja ei saa riittävästi, ympärivuorokautiseen hoivaan on pitkät jonot, ja ikäihmiset kokevat tulevaisuuden syrjityksi sairautensa hoidossa ja myös yhteiskunnassa muuten erilaisten palveluiden saannin ongelmina. Ikääntymisen tuomat ja ikääntyneiden henkilöiden kohtaamat haasteet ovat monimuotoisia ja ulottuvat laajasti eri yhteiskunnan sektoreille.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Tässä lakiesityksessä esitetään vanhusasiavaltuutetun perustamista Suomeen. Kokoomus kannattaakin lämpimästi tehtävän perustamista, ja se tulee tarpeeseen. Kokoomus näkee kuitenkin, että tulevilla vanhusasiavaltuutetuilla pitäisi olla myös valta puuttua epäkohtiin. Tässä hallituksen esityksessä vanhusasiavaltuutetulla ei ole toimivaltaa. Jotta pystytään oikeasti puuttumaan epäkohtiin, tarvitaan myöskin oikeutta ja valtaa puuttua. Ikäihmiset tarvitsevat toimivaltaisen viranomaisen. Pelkkä epäkohdista puhuminen ei auta kehtään. Näistä epäkohdista on puhuttu jo pitkään. Eduskunnan oikeusasiamiehellä on laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään vanhusten oikeuksia koskevia asioita laajasti eri sektoreilla.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vanhusasiavaltuutettu sijaitsisi oikeusministeriön hallinnonalalla Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä. Vanhusasiavaltuutettu ei suorittaisi valvontaa eikä käsitelisi kanteluita. Kokoomus näkee kuitenkin, että olisi järkevämpää, että vanhusasiavaltuutettu sijoittuisi oikeusasiamiehen toimiston yhteyteen, jolloin olisi luontevaa yhteistyötä myös oikeusasiamiehen kanssa ja pystyttäisiin hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla vanhusasiavaltuutetun tehtävää. Olemme kokoomuksessa jättäneet vastalauseen asiasta sen takia, että haluamme vanhusasiavaltuutetun saavan myös toimivaltaa puuttua ja tarttua epäkohtiin, ja myöskin tästä sijoituspaikasta. Sen takia olemme tehneet pykälämuutosehdotukset 1 ja 3 §:ään.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä esille vielä ikääntyneisiin kohdistuvat vaikutukset, jotka nyt eduskunnassa käsitellyssä olevassa sote-esityksessä ovat jääneet huomiotta:

Tässäkin vanhusasiavaltuutetun tehtävä olisi ollut oiva tuomaan esille niitä epäkohtia, mitä tähän sote-esitykseen liittyy. Samalla täytyy toki todeta, että myöskin lapsivaikutusten ja vammaisvaikutusten arviointi on erittäin puutteellista, niin että kyllä meidän pitää enemmän kiinnittää huomiota myöskin lakivaikutusten arviointiin jatkossa.

Ikääntyneisiin kohdistuvat vaikutukset tulevat olemaan merkittäviä erityisesti niillä alueilla, joilla rahoitus pienenee, kuten Uudellamaalla, mistä lähtee miinus 400 miljoonaa euroa pois. Se tarkoittaa, että täällä on vähemmän käytössä rahaa sote-palveluihin, mikä tulee valitettavasti heijastumaan leikkauksina myös vanhustenpalveluissa, niin kuin myöskin opetuspuolella. Eli samalla kun me tehdään tällaisia esityksiä asiamiehistä, meidän pitää oikeasti myös toiminnassa, kun me muita lakeja säädetään, huolehtia siitä, että ikäihmisten oikeudet tulevat turvattua sitäkin kautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

17.41 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Niin, täällä puhutaan vanhusasiainvaltuutetusta tai vanhusasiavaltuutetusta. Täytyy sanoa, että tämä on erittäin hyvä esitys, eliikkä hallitus on siis oikealla asialla tässä, kun se esittää vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustamista, mutta valitettavasti hallitus ei kuitenkaan anna uuden tehtävän haltijalle kunnan työvälineitä. Valtuutetulla ei olisi valtaa puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin.

Täällä on käytetty erittäin ansiokkaita puheenvuoroja, ja esimerkiksi edustaja Laiho ja nämä muut, jotka tässä ovat olleet, ovat tuoneet esille, että meillä on paljon ongelmia vanhustenhuollossa tällä hetkellä. Otetaanpa esimerkki: meidän kotihoidon tilanne on suorastaan katastrofaalinen, kotihoitoa ei saa riittävästi ja siellä tilanteet menevät heikoksi, sitten on pitkät jonot ympärivuorokautiseen hoitoon, kuntouttava palvelu puuttuu täysin. Eliikkä

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

nyt minuun on ollut yhteydessä vanhuspalvelujen johtajia kunnista, ja he sanovat, että se on niin mahdoton tilanne tällä hetkellä, että tämä kohta räjähtää käsiin. Ja keihin se sitten tulee? Se on nimenomaan nämä vanhukset, jotka ovat täysin syyttömiä siihen, että ei ole riittävästi resursoitu.

Esityksen mukaan vanhusasiavaltuutettu seuraisi ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista. Hänen tehtävänsä olisi tuoda havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. En missään nimessä pidä tätä huonona tehtävänä, en, mutta hyvänä aika, pistäkööpä käsi nyt ihan sydämelle, arvoisat hallituspuolueitten edustajat: [Kimmo Kiljunen laittaa kätensä sydämelle] kumpi on tärkeämpi, se, että sinulla on puheoikeus ja asioiden esiintuonti, lausuntojen antaminen, vai se, että sinulla on myös toimivalta puuttua niihin epäkohtiin, mitkä olet huomannut? — Ja kun näen edustaja Kiljusen tuolla, niin tiedän, että sydän on oikealla ja ymmärrätte, [Kimmo Kiljunen: Kiljusen sydän on vasemmalla!] että tämä, mitä nyt kysyn, on tärkeä kysymys.

Mielestäni vanhusasiavaltuutetulla on oltava todellinen toimivalta puuttua epäkohtiin. Vanhusten oikeuksien valvonta ja edistäminen on mielestäni annettava eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi ja vanhusasiavaltuutettu olisi sijoitettava Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Hänen tittelinsä tietenkin olisi vanhusasiavaltuutettu, tietenkin, mutta kun hän olisi siellä, niin samalla, kun siihen lakiin tehtäisiin erityistehtävä eduskunnan oikeusasiamiehelle, hän saisi toimivallan. Samalla hän saisi myöskin sen mahdollisuuden, sen synergian siitä, mitä siinä kansliassa tehdään. Perustelen esitystäni sillä, että kun nostetaan esiin epäkohtia, on oltava myös keinot puuttua niihin.

Eduskunnan oikeusasiamiehellä on laaja toimivalta, tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään jo nyt vanhusten oikeuksia koskevia asioita laajasti eri sektoreilla, esimerkiksi sosiaalihuoltoa, terveydenhuoltoa, vammaisten henkilöiden oikeuksia, edunvalvontaa, verotusta ja poliisin toimintaan liittyviä asioita. Laillisuusvalvonnassa pyritään erityisesti turvaamaan, että jokainen ikääntynyt henkilö saa perustuslaissa turvatun välttämättömän hoidon ja hoivan ja huolenpidon sekä riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Esimerkiksi vuonna 2020 ratkaistuista kanteluista peräti 126 koski vanhusten oikeuksia.

Eduskunnan oikeusasiamiehen tekemien tarkastusten määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta. Poikkeuksena tietysti on ollut koronavuosi, jolloin työyhteisöihin ei ole voinut mennä. Tarkastuksia toteutettiin 2020 neljä kappaletta, joista kolmeen tehtiin jatkotarkastus koronaepidemian aikana, eli yhteensä seitsemän tarkastusta. Vuonna 2019 tarkastuksia tehtiin yhteensä 29 ja vuonna 2018 tehtiin 11 ja vuonna 2017 yhteensä viisi, eli tarkastukset ovat joka vuosi lisääntyneet, ja huom. näitä tarkastuksia tehdään yllätystarkastuksina. Ei soiteta, että me tulemme kahden viikon päästä, ja sitten siellä on torvisoittokunta ja punainen matto odottamassa tarkastajia, ei, vaan ne tehdään yllätystarkastuksina. Tänä vuonna ollaan toteuttamassa noin 20 tarkastusta, tarkistin sen. Kaikki hoivayksiköihin ja -laitoksiin tehdyt tarkastukset toteutetaan pääosin ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksilla pyritään kattamaan erisuuruisia kuntia ja eri tavoin organisoituja palveluja.

Yksi syy siihen, miksi olen sitä mieltä, että vanhusasiavaltuutettu pitäisi sijoittaa Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja antaa se eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi, on juuri tämä, että sitä kautta tulisi se toimivalta. Sitten tässä olisi se etu, että eduskunnan oikeusasiamies valvoo myös valvojia, koska siinä tulee todella tärkeä asia, se, että kun Suomessa on valvontaa, niin myös sitä pitää valvoa. Kolmas syy on se, että Eduskun-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

nan oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä toimiva Ihmisoikeuskeskus täydentää ja tukee oikeusasiamiehen toimintaa edistämällä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvää tiedotusta, kasvatus- ja koulutusta ja tutkimusta sekä näihin liittyvää yhteistyötä laatimalla selvityksiä, aloitteita ja lausuntoja perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Täällä äsken puhuttiin kauniita siitä, miten on tehty hyvää työtä. Kyllä, en sitä sano-kaan. Kaikki hallitukset ovat tehneet hyvää työtä, se meidän pitää muistaa. On turha syyttää ketään, että olisi pitänyt silloin ja silloin tehdä. Olen itse ollut laittamassa liikkeelle vanhuspalvelulakia, joka valitettavasti on nyt vesitetty, pystyn sen teille todistamaan. Me ollaan tehty vuosien aikana se, mitä on pystytty ja mitä on rahaa ollut laittaa. On pyritty siihen. Minä nyt otan vain sitten sen, kun täällä hehkutettiin kovasti sitä, että on tämän hallituksen aikana saatu myös henkilöstömitoitukseen lainsäädäntöä sinne ympärivuorokautiseen — niin, kyllä, ympärivuorokautiseen, mutta ei kotihoitoon, ja ympärivuorokautiseen, mutta ei rahaa siihen. Tässä on se ongelma. Nyt annetaan vanhusasiavaltuutettu, joka on sinänsä hyvä, mutta ilman toimivaltaa. Kysyn: eikö tämä ole sumutusta? Nyt annetaan ymmärtää, että tehdään hyviä tekoja, enkä sano, etteikö niistä olisi jotakin hyötyä, mutta kun samalla rahalla olisi lakiin tehty toimivalta, niin samalla rahalla saataisiin enemmän. Ja minä olen itse niin säästäväinen tyyppi, että minä aina ajattelen kustannusvaikuttavuutta, sitä, että kun kerta laitetaan rahaa, niin eikö olisi järkevää ollut antaa toimivalta tälle henkilölle. Olen pahoillani ikäihmisten puolesta tässä tilanteessa, että nyt saadaan kyllä vanhusasiavaltuutettu mutta ilman toimivaltaa.

Tässä verrattiin sitä, että tälle ei voi antaa toimivaltaa, kun ei lapsiasiainvaltuutetulla-kaan ole. No, hyvänen aika, eihän se nyt mikään syy voi tähän olla. Ja sitä paitsi, miksemme voisi antaa myös lapsiasiainvaltuutetullekin toimivaltaa, hyvänen aika. Yhtä lailla eduskunnan oikeusasiamies muun muassa Maija Sakslinin johdolla tekee lastensuojeluun tarkastuksia. Sielläkin voisi aivan hyvin tehdä tällaista synergiaa, antaa toimivaltaa lapsiasiainvaltuutetulle. Eikö se olisi hyvää rahankäyttöä?

No, me olemme tämän hallituksen aikana nähneet, [Puhemies koputtaa] että se hyvä rahankäyttö ei ihan ole se teidän vahvuutenne, mutta tässä olisi ollut paikka. — Kiitos. [Sanna Antikainen: Olipa hyvä puhe! — Paula Risikko: Eikö!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, kiitos. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.49 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen, että tämä tärkeä esitys vanhusasiavaltuutetusta on nyt loppusuoralla täällä eduskunnassa. Olen itsekin vuosien mittaan tehnyt asiasta useammankin kirjallisen kysymyksen ja lakialoitteen. Kyseessä on tärkeä asia, ja on hienoa, että olemme nyt loppusuoralla.

Vanhusasiavaltuutettu tulee olemaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Kyseessä olisi Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä toimiva mutta toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen. Sijoittamalla vanhusasiavaltuutettu jo olemassa olevan rakenteen yhteyteen mahdollistuu erityisvaltuutettujen toimintaedellytysten ja tukipalveluiden kehittämisen koordinoitulla tavalla. Näitä erityisvaltuutettujahan ovat lapsiasiavaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu ja tasa-arvovaltuutettu.

Vanhusasiavaltuutettu seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista sekä lainsäädäntöä. Valtuutettu tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Valtuutettu tekee myös aloitteita ja antaa lausun-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

toja, laatii ja teettää selvityksiä sekä julkaisee raportteja. Lisäksi valtuutettu edistää tiedotusta ja välittää ikääntyneitä koskevaa tietoa sekä edistää yhteistyötä ikääntyneiden asioita käsittelevien toimijoiden välillä. Vanhusasiavaltuutettu antaa myös säännöllisesti kertomuksen valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Tässä on kysymys ikäihmisten yhdenvertaisuuden varmistamisesta.

Olemme nähneet, miten tärkeää työtä lapsiasiavaltuutettu tekee Suomessa lasten oikeuksien toteutumisesta ja epäkohtien esille nostamiseksi, ja ihan sama tavoite on vanhusasiavaltuutetulla. Monia asioita on edistetty ja saatu paremmaksi lasten kohdalla, kun lapsiasiavaltuutettu on tätä arvokasta työtä tehnyt.

Sitten jos mietitään, miten voitaisiin tätä asiaa vielä edistää tästä eteenpäin, niin hyvinvointialueilla voisi kenties pohtia sitä, tarvitaanko siellä vanhusasiamiestä tai vastaavaa — käsitteestä en nyt tiedä, onko se oikea, mutta joku henkilö, joka ottaisi siellä alueella nämä vanhusten asiat omalle kontolleen ja vastuulleen ja katselisi sitä asiaa sieltä.

Puhemies! On tärkeää, että eri toimijat, joilla on ikääntyneiden oikeuksia koskevaa asiantuntemusta ja jotka tavalla tai toisella tekevät ikääntyneiden oikeuksien valvontaa ja edistämistä, tekevät yhteistyötä ja toisaalta selkeyttävät omat roolinsa. Päällekkäistä työtä ei kannata tehdä. Työtä kyllä riittää ihan varmasti kaikille.

Ikäihmisten oikeuksien toteutumisessa on Suomessa niin paljon puutteita ja epäkohtia, että siksi on ensisijaisen tärkeää, että saamme nyt henkilön, jonka pääasiallinen tehtävä on toimia tämän asiantilan parantamiseksi. Ongelmien esille nostaminen on välttämätöntä, jos halutaan korjata epäkohtia. Vanhusasiavaltuutetulla on tärkeä rooli juuri tässä. Toki hän voi tuoda esille ja levittää myös hyviä käytäntöjä, ja se on yhtä tärkeää kuin epäkohtien esille nostaminen.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, hiukan toiseen asiaan, joka liippaa tätä. Minun mielestäni tarvitsisimme Suomeen myöskin vammaisasiavaltuutetun, sillä vammaisten yhdenvertaisten oikeuksien toteutumisessa on tällä hetkellä vähintäänkin yhtä suuria puutteita kuin ikäihmisten oikeuksien toteutumisessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan onnitella puhemiesneuvostoa siitä, että se sijoitti tämän vanhusasiavaltuutettua koskevan asiakohdan tähän aivan esityslistan kärkeen. Me saamme silloin käydä laajapohjaisemman keskustelun, koska tietysti illan venyessä, kun tuo on pitkä asialista, tämäkin asia olisi saattanut jäädä siellä lopussa vähemmälle huomiolle. Nyt meillä on edustajia riittävästi eri puolueista, mikä osoittaa samalla sen, että me kiinnitämme vakavasti huomiota tähän vanhusasiavaltuutetun viran perustamiseen ja yleensäkin ylipäätään ikäihmisten asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on tässä nyt tärkeä huomioida.

Toiseksi haluan kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Ei tainnut olla kuin pari viikkoa sitten, kun tämä hallituksen esitys tänne eduskuntaan tuli. Hyvin ripeästi kaiken tämän kiireen keskellä — siellä on sotea ja montaa muuta asiaa jouduttu käsittelemään — valiokunta otti tämän vakavasti, ja nyt meillä on jo esitys täällä pöydällä, ja ehkä me saadaan tämä ennen juhannusta vielä hyväksyttyäkin tässä, hienosti hoidettu.

Edustaja Eloranta toi omissa puheenvuorossaan esille sen, että tämä on kuin helmi, yksi helmi niissä ohjelmatavoitteissa, mitä hallitusohjelmassa on ikäihmisten suuntaan tehty. Juuri tästä on kysymys.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Edustaja Risikko tässä käytti aikaisemmin puheenvuoron siitä, että kaikki hallitukset ovat pyrkineet huomioimaan ikäihmisiä ja siinä suhteessa tehneet parhaansa. Mutta 25 vuoteen Rinteen, sittemmin Sanna Marinin hallitusohjelma on ensimmäinen, joka aidosti kohentaa laajalla ohjelmalla ikäihmisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa, ja 25 vuoteen tämä asia on myöskin ensimmäinen tutkittuun tietoon perustuva. Hallituksesta toiseen on ikäihmisiltä tavalla tai toisella leikattu. Leikkauslista on laaja, enkä rupea tässä sitä luettelemaan — tämä liittyy myöskin eläketurvaan, josta tässä ehkä myöhemmässä vaiheessa vielä keskustelemme, kun sekin liittyy ikäihmisten asiaan mitä suurimmassa määrin. Nyt meillä on hallitusohjelma, jossa selkeästi on useita keskeisiä, isoja asioita, joita täällä on viety läpi systemaattisesti. Tämä hoivan mitoitus on yksi asia, josta täällä on käytinkin tätä keskustelua jo aikaisemmin. Meillä on annettu myöskin kiireettömään hoitoon liittyvä takuu: viikossa pitää päästä lääkärille kiireettömään hoitoon. Se halutaan tässä hoitaa. Meillä myöskin panostetaan, edustaja Risikko, kotihoitoon, se halutaan laittaa kuntoon. Sinnekin täytyy panostaa, ei ainoastaan laitoshoiivaan. Se on iso asia. Meille tulee kohdennettuja terveystarkastuksia, ikään kuin seniorineuvolajärjestelmän ydintä ollaan rakentamassa.

Ja tietenkin tämä vanhusasiavaltuutettu on asia, joka on ollut jo pitkään esillä kansalaiskeskustelussa. Keskustelu alkoi jo kansalaisaloitteella, ja kun silloin kansalaisaloiteinstituutiota ei ollut, kerättiin yli 50 000 nimeä, millä edellytettiin eduskunnalta ja hallitukselta toimia tähän vanhusasiavaltuutettuun. Sen pohjaltahan syntyi silloin Senioriliike, jonka puheenjohtajiston jäseniä täällä on ainakin kaksi kappaletta: edustaja Tanus ja meikäläinen. Eli olemme tätä asiaa vieneet Senioriliikkeessä vahvasti esille jo 2000-luvun alusta alkaen. Kaikki eläkeläisjärjestöt laidasta laitaan ovat tätä asiaa vaatineet, ja kaksi kansalaisaloitettakin tässä on tehty viime vuosina. On ollut iso liikehdintä siitä, että me tarvitsemme vanhusasiavaltuutetun, joka on rinnasteinen lapsiasiavaltuutettuun, tasa-arvovaltuutettuun ja yhdenvertaisuusvaltuutettuun. Tätä ollaan haettu, ja kiitos Sanna Marinin hallituksen, nyt se on täällä eduskunnassa ja me olemme sitä hyväksymässä. Se on todella, niin kuin edustaja Eloranta sanoi, helmi tässä jatkumossa, jota hallitus haluaa selkeästi tehdä. Me puolustamme vahvasti ikäihmisiä, ja se on tässä nyt tärkeä kaiken kaikkiaan huomata.

Vanhusasiavaltuutetun tehtävissä, kyllä, on paljon asioita, joita on olennaista seurata. Yksi iso kysymys tulee olemaan asia — ei ainoastaan tästä hoivasta huolehtiminen ja siihen varautuminen, vaikka se on erittäin tärkeä asia — jota ikäihmiset kokevat koko ajan ja joka näkyi tämän päivän kyselytunnillakin, jossa tämä aihe oli hyvin vahvasti esillä: ikäsyrrjintä. He kokevat koko ajan, että ovat toisen luokan kansalaisia, palvelurakenteet ikään kuin karkaavat käsistä. Digitalisaatio on tästä yksi esimerkki, joka kuvaa sitä, että ikääntyneet ihmiset on pudotettu pois tämän yhteiskunnan kehityksestä. 80 prosentilla yli 75-vuotiaista ei ole tietokonetta käytössä. 16 prosentilla yli 75-vuotiaista ei ole edes kännykkää käytössä, ja silti me siirrämme yhä enemmän palveluja näihin digiverkostoihin, ja nämä ihmiset, iäkkäät ihmiset, joilla ei ole mahdollisuuksia hankkia näitä laitteita, puhumattakaan kompetenssia ja osaamista käyttää niitä, putoavat yhteiskunnan kyydistä.

Tämänpäiväinen salikeskustelu toi jatkuvasti — kun puhutaan kuntien taloudellisesta tilanteesta yhteiskunnassa — ja koko ajan esille sen kysymyksen, että meille on suuri haaste, että väki ikääntyy Suomessa ja sen takia meillä voimavarat loppuvat, kuntien menot lisääntyvät ja niin edelleen. Tämä jargon pyörii koko ajan: ikäihmiset ovat ikään kuin taakka tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Näin ei tosiasiaassa ole. Tämä on nyt vain lähestymistapa, joka tässä tuodaan esille. Ikäsidonnaiset menot Suomessa suhteessa ikääntynei-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

siin ihmisiin eivät ole kasvaneet olennaisesti. Meillä on tänään 23 prosenttia yli 65-vuotiaita ihmisiä, ja pari vuotta taaksepäin — jos ottaa ne tilastot tarkemmin, minulla ei ole aivan viimeisimpiä tilastoja — ikäsidonnaiset menot yli 65-vuotiaiden ihmisten osalta koko julkisella sektorilla olivat 25 prosenttia. Siis karkeasti sama osuus kuin väestöstä on ikäihmisiä ovat myöskin ikäsidonnaiset menot kokonaisuudessaan yhteiskunnassa. Se on tietenkin totta, että vuonna 1995 yli 65-vuotiaita Suomessa oli 14 prosenttia väestöstä. Meillä on tapahtunut siis voimakas eläkkeelle siirtyminen, ennen kaikkea suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle, ja se on tietenkin nostanut sellaisia menoluokkia, joissa on erilaisia palveluja ikääntyneille ihmisille. Kyllä, se on johtanut siihen, että on investointipaineita olemassa, että me joudutaan panostamaan hoivaan yhä enemmän, terveydenhuoltoon enemmän, mutta samanaikaisesti meillä tietysti ikäsidonnaisissa menoissa tapahtuu laskua joissakin muissa lohkoissa, joissa väestöosuudet pienenevät.

Ikäihmiset ovat voimavara suomalaisessa yhteiskunnassa: Yli 65-vuotiaat maksavat tässä yhteiskunnassa yli 5 miljardia euroa veroja. He ovat keskeinen kuluttajaryhmä suomalaisessa yhteiskunnassa. Omilla rahoillaan he ovat tienanneet ne eläke-eurot. Suurin osa, 98 prosenttia, suomalaisista yli 65-vuotiaista eläkkeensaajista saa työeläkettä, joka on heidän itsensä tienamaa rahaa. Tässä suhteessa kulutuskysyntä, jonka he tekevät, on panos. Samoinhan he tekevät työsuhteessa: meillä on yli satatuhatta yli 65-vuotiasta [Puhemies koputtaa] jotka tekevät palkallista työtä suomalaisessa yhteiskunnassa — tässä muuten yksi sellainen. Älkää rakentako tilannetta, jossa me syrjimme ikäihmisiä. Tässä on vanhusasiavaltuutetulla iso tehtävä [Puhemies koputtaa] edessä.

Palaan, arvoisa puhemies, aiheeseen. Tässä vielä jatkuu tämä teema. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi saa nyt vanhusasiavaltuutetun. Lapset ovat saaneet oman valtuutettunsa jo aikaisemmin, nyt on vanhusten vuoro. Kiitos valiokunnalle sujuvasta valmistelusta. Tämä on hieno päivä.

On arvokas asia, että suomalaiset ovat terveempiä ja saavat elää pitempään kuin aikaisemmin. Ikääntyviä on entistä enemmän, palveluissa on kehitettävää. On hienoa, että huolehdimme kaikista — elämän alusta aivan sen loppuun saakka. On hienoa, kun ikääntyneet voivat elää keskellämme aktiivista ja osallistuvaa elämää mahdollisimman pitkään. Iäkät ja ikääntyvät ihmiset eivät ole yhtenäinen ryhmä. Tarvitsemme elämän loppuvaiheessa monenlaista hoivaa ja huolenpitoa: kotihoitoa, seniorineuvolatoimintaa, kuntouttavaa toimintaa ja naapuriapuna toteutettavaa viriketoimintaa — niitä kaikkia on syytä kehittää eri puolilla maata tarpeen mukaan. Toinen tarvitsee tukea ja apua enemmän kuin toinen. Myös järjestöt tarvitaan aktiiviseen yhteistyöhön mukaan. Oikeus arvokkaaseen ja turvalliseen ikääntymiseen on perustavanlaatuinen oikeus, joka meidän on turvattava tätä maata kovalla työllä ja omalla vuorollaan rakentaneille sukupolville. Sen olemme heille kiittolisuuden velkaa. Edistämme näin maamme ikäystävällisyyttä. Ikäihmiset ovat meille valtavan suuri voimavara.

Vanhusasiavaltuutetun tehtävä on erittäin tervetullut. Ikääntyvät saavat puolestapuhujansa, joka tuo esiin vanhusten elämään liittyvät epäkohdat. Valtuutetun tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Työ painottuu seurantaan ja arviointiin sekä ennakolliseen vaikuttamiseen. Ennakoiva työ on merkittävää. Valtuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

kaikkiällä yhteiskunnassa ja tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Saamme hyvää asiantuntijuutta päätöksentekomme tueksi. Valtuutetulla on varmasti sanansa sanottavana myös tulevan sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä. Hän voi varmasti tehdä luontevaa yhteistyötä muiden viranomaisten, myös oikeusasiamiehen toimiston väen, kanssa.

Sijaintipaikan ei tarvitse olla ratkaiseva tekijä. On oleellista löytää virkaan sopiva henkilö, jonka sydän sykkii vanhuksille.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on kustannuksiltaan maltillinen uudistus, jolla parhaimmillaan saadaan kuitenkin aikaan merkittävä vaikutus. Jospa sen kautta moni yksinäisyyttä ja elämän merkityksettömyyttä kokeva vanhus pääsee yhteisöihin paremmin mukaan. Moni ikääntyvä haluaa vaikuttaa aktiivisesti omaan ja ympäristönsä elämään. Jospa ikääntyvät löytävät elämänikäisen ja jatkuvan oppimisen, itsensä jatkuvan kehittämisen, osa-aikaisen työn, vapaaehtoisen tekemisen ja vapaaehtoistyön ja toisten auttamisen osaksi aktiivista ja merkityksellistä elämäänsä. Kun sukupolvet löytävät toisensa, koulut ja päiväkodit mummonsä ja pappansa, tämä kaikki edistää hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Ikääntyneiden ääni tulee saada kuuluviin yhteiskunnassamme. Tämä vanhusasiavaltuutetun virka on kädenojennus kaikille ikääntyville, jotka ovat rakentaneet meille tätä hienoa isänmaata, kasvattaneet meidät ja tehneet kaikkensa hyväksemme. Nyt on meidän vuoromme kantaa vastuuta. Sitä teemme nyt perustamalla tämän viran.

Olen samaa mieltä edustaja Mäkisalo-Ropposen kanssa siitä, että Suomi tarvitsee myös vammaisasioiden valtuutetun, vammaisten puolestapuhujan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Antikainen.

18.06 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on aiemmin käytetty ansiokkaita puheenvuoroja vanhusasiavaltuutettu-aiheesta, ja ne ovat käsitelleet tämän esityksen keskeisiä ongelmakohtia. Itse esitys on hyvä ja tärkeä. Olen siitä itekin tehnyt aiemmin kansalaisaloitteen, mutta tärkeää olisi, että vanhusasiavaltuutetulla olisi todellinen toimivalta puuttua epäkohtiin.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten sosiaali- ja terveysvaliokunnan vastalauseessa tuodaan tämän esityksen keskeiset epäkohdat hyvin esille ja esitetään, kuinka ne voitaisiin korjata. Olisi parempi, jos vanhusten oikeuksien valvonta ja edistäminen annettaisiin eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi, ja siksi vanhusasiavaltuutettu onkin sijoitettava Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Tämä siksi, että eduskunnan oikeusasiamiehellä on laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään vanhusten oikeuksia koskevia asioita laajasti eri sektoreilla, muun muassa sosiaalihuoltoa, terveydenhuoltoa, vammaisten henkilöiden oikeuksia, edunvalvontaa, verotusta ja poliisin toimintaan liittyviä asioita.

Arvoisa puhemies! Olen itse koulutukseltani lähihoitaja ja myöhemmin valmistunut sairaanhoitajaksi, ja olen tehnyt osan hoitajan urastani vanhushoivassa, joten se on erittäin tärkeä minulle ja erittäin lähellä sydäntäni. Vanhustenhoivassa on erittäin suuria ongelmia, ja olen ne itse elänyt todeksi ja kamppaillut niiden tunteiden kanssa, kun en ole kyennyt resurssien niukkuuden takia hoitamaan työtäni niin hyvin kuin olisin halunnut. Lopulta tein päätöksen ja lähdin vanhustenhoivasta pois, koska en enää jaksanut jatkuvaa kiirettä ja riittämättömydentunnetta. Kotihoidossa, ympärivuorokautisissa hoivakodeissa, palveluas-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

misessa ja niin edelleen on edelleen suuria epäkohtia. Nämä kaikki johtuvat rahoitusvaajeesta.

Ja siksi olenkin huolissani nyt tällä hetkellä varsinkin oman maakuntani vanhuksista. Esimerkiksi meillä Pohjois-Karjalassa on maan yksi ikääntyneimmistä väestöistä. Onkin aika käsittämätöntä, että Pohjois-Karjala olisi laskennallisesti sote-uudistuksen tarveperustaisen rahoitusmallin suurin voittaja, se saisi 410 euroa asukasta kohti lisää rahoitusta verrattuna nykytilanteeseen, mutta kuitenkin hallituksen kaavailema siirtymätasaus pienentää rahoituksen muutosta ja rajaa sen enintään 150 euroon asukasta kohden seitsemän vuoden siirtymäajalla. Menettäisimme melkein 300 euroa asukasta kohti. Toivoisinkin, että ne edustajat, jotka ovat meidän maakunnasta, veisivät hallituksessa eteenpäin tätä tärkeää asiaa, ettei meiltä vietäisi sote-uudistuksessa siirtymätasauksella meille kuuluvia rahoja, jotka olisivat sitten pois suoraan esimerkiksi vanhustenhoivasta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan sanoa, että kannatan tätä kokoomuksen ja perussuomalaisen vastalauseetta, jossa on erittäin tärkeitä muutosehdotuksia tähän erittäin tärkeään asiaan, ja edustaja Laiho näitä täällä ansiokkaasti jo esitteli. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

18.10 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Mielestäni on kyllä hyvin perusteltua, että vanhusasiavaltuutetulla ei olisi toimivaltaa ratkaista kanteluita vaan nämä hänen tehtävänsä painottuisivat nimenomaan seurantaan, arviointiin ja tähän ennakkolliseen vaikuttamiseen.

Täällä on tosiaan peräänkuulutettu sitä toimivaltatehtävää, ja itse sitä tässä pohdin, kun kuuntelin näitä puheenvuoroja. Ajattelen kyllä, että tämä puolesta puhumisen tehtävä, joka valtuutetulla on, saattaisi jopa jäädä tämän toimivaltaisen valvontaviranomaisen tehtävän alle, kun mietin, mitä tosiaan se lapsiasiavaltuutettu tekee. Mielestäni on aika arvokasta, että hän on todellakin niin kuin puolestapuhuja. Jos nyt mietitään, mitä nämä tehtävät ovat — eliikka vanhusasiavaltuutettu on virallinen puolestapuhuja, vanhusten virallinen äänitorvi, seuraa ikääntyviä koskevaa päätöksentekoa, antaa lausuntoja, tekee aloitteita, nostaa kehityskohteita, puolustaa ikääntyneiden oikeuksia, selvittää ja raportoi tietoa eduskunnalle, tuo esiin näitä epäkohtia, puolustaa ikäihmisten asemaa ja valvoo etuja — niin on vähän vaikea ajatella, miten tähän tehtävään sitten liittyisi tämä toimivaltainen valvontatehtävä. Minusta on hyvä pitää nämä asiat kuitenkin erillään.

Tosiaan kannatan valiokunnan mietintöä, ja minusta se on oikein hyvä pohja. Pysytään tässä ennakkollisessa vaikuttamisessa ja seurannassa ja arvioinnissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.12 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Vanhusasiavaltuutetun me todellakin tarvitsemme tähän maahan, ja olen iloinen, että tämä asia on täällä käsittelyssä. Meillähan on tasa-arvo-, lapsiasia-, tietosuoja- ja yhdenvertaisuusvaltuutettu, ja meillä on lisääntyvä ikäihmisten joukko. On korkea aika, että me saadaan myös vanhusasiavaltuutettu maahan, vanhusasiavaltuutettu, joka on perehtynyt ikäihmisten asioihin ja puolustaa heidän asioitaan ja asemaansa yhteiskunnassa. Myös heidän oikeuksiensa turvaamiseksi on erittäin tärkeää saada tällainen valtuutettu maahan.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Niin kuin tässä on tullut esille monissa hyvissä puheenvuoroissa, tätä ovat kautta vuosien monet kannattaneet ja pitäneet esillä, mutta näin pitkälle on jouduttu tulemaan ennen kuin tämä asia on realisoitumassa. Tässä yhteydessä haluan kiittää siitä, että myös KD Naiset Tiina Tuomelan johdolla tekivät muutama vuosi sitten kansalaisaloitteen, johon kerättiin yli 40 000 allekirjoitusta. Tavattoman paljon hyviä keskusteluja tuon keräyksen aikana oli, ja uskon, että se osaltansa on ollut vaikuttamassa, niin kuin monien muidenkin toimet, tähän päivään, siihen, että meillä on asia nyt viimein käsittelyssä.

Tässä on käyty keskustelua siitä, mihin tämä vanhusasiavaltuutettu tulisi sijoittaa, ja itse kyllä, kun olen tätä asiaa pohtinut, kannatan mielelläni tätä perussuomalaisten ja kokoomuksen tekemää vastalauseita, nimenomaan sillä ajatuksella, että on järkevämpää sijoittaa vanhusasiavaltuutettu Oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Tällöin valtuutetun ja oikeusasiamiehen työt vanhusten oikeuksien edistämiseksi olisivat selkeästi toisiaan täydentäviä, ja siellä voidaan puuttua epäkohtiin ja tuoda myös oikeusasiamiehen tietoon epäkoh-
tia, joihin sitten myös oikeusasiamies voisi harkintansa mukaan ja toimivaltansa puitteissa ottaa kantaa.

Eli tietysti on tärkeää pitää esillä ikäihmisten asioita ja tavallaan levittää myös sitä ymmärrystä, kuinka arvokas ja iso väestönosa meidän ikäihmiset ovat — kaikki se, mitä he ovat tehneet meidän jokaisen eteen ja miten he ovat rakentaneet tätä maata — ja mitä kaikkea he tarvitsevat ja ansaitsevat sen arvokkaan ja turvallisen vanhuuden ja ikääntymisen eteen tehtävän. Meillä on valitettavan paljon tullut epäkohtia esiin Suomessa, hyvinvointivaltiossa, viimeisten vuosien aikanakin, voisi sanoa, että oikeastaan anteeksiantamattomia asioita.

Elikkä me tarvitaan vanhusasiavaltuutettu, mutta näkisin kyllä, että ikääntyvä kansa tarvitsee vahvan toimivallan omaavan vanhusasiavaltuutetun, ja nimenomaan niin, että kun havaitaan epäkohtia, niihin voidaan myös puuttua. Sen vuoksi toivoisin, että todellakin tämä vastalause huomioitaisiin sillä tavalla, [Puhemies koputtaa] että kun tämä asia lopul-
liseen käsittelyyn tulee, nimenomaan tämä malli voisi mennä eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

18.15 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin, mitä täällä on esitetty vanhusasiavaltuutetun tehtävien tai viran perustamiseksi. Myös se on todella merkityksellistä, että pystyttäisiin nyt sitten vaikuttamaan vanhusten asioihin ja huomioimaan se, että ei jätetä heitteille, niin kuin jossakin tilanteessa on tässä menneinä vuosina tapahtunut. Se on todella surullista.

Tässä esitetään, että vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on seurata ikääntyneiden asemaa, oikeuksien toteutumista sekä lainsäädäntöä ja päätöksentekoa ja arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin. Täällä kun aikaisemmin edustaja Risikko esitti omassa puheenvuorossaan, että valtuutetulle pitäisi saada samalla myös enemmän laillisuusvalvontaa, niin se varmaan on yksi asia, mutta sitten kun katsoo tästä mietinnöstä, niin täällä on, että meillä on viranomaisia, jotka tekevät tätä viranomaisvalvontaa, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira, sitten aluehallintoviranomaiset, kunnat, eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri. Kun jossakin puheenvuorossa perättiin sitä, että maakunnissa tai kunnissa pitäisi olla niitä, jotka katsovat asian perään, niin eihän tämä yksittäinen valtuutettu ennätä joka tulipaloa sammuttaa. Tämä on varmasti semmoinen virka, että siinä tulee lausunnoillaan ja erilaisilla raporteillaan vaikuttamaan myös sitten kun-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

tiin ja aluehallintovirastoihin. Sen verran kumminkin tiedämme asiasta, että aluehallintovirastokin on tehnyt erittäin merkittävää työtä, mutta ehkä siellä on resurssipula vaikeutunut, niin ettei ole pystynyt kaikkiin asioihin puuttumaan. Ennen kaikkea niillä yrityksillä, jotka pyörittävät vanhustoimintaa, ja myös kunnilla on vastuu siitä, että ikäihmisiä ei kohdella kaltoin eikä jätetä heitteille. Oletan, että myös raportointi näille asianomaisille saa toisenlaisen merkityksen ja vahventaa tätä otetta. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tulen varmuuden vuoksi tänne pönttöön, kun pelkään, että aika saattaa jäädä liian vähäiseksi tuolta alhaalta puhuttaessa.

Kun me puhumme vanhusasiavaltuutetusta, niin täytyy ymmärtää saman tien, että me puhumme erittäin suuresta ihmisryhmästä. Vanhus-termi on tietysti tässä nyt se avaintermi, mitä tässä käytetään, ja se ihmisryhmä ei, arvoisa puhemies, ole niin suuri. Me voimme laskennallisesti nykyisin todeta, että vanhuus alkaa ehkä keskimäärin tuosta 85 vuoden iästä, mutta kun me puhumme ikääntyneistä ihmisistä, me usein tarkoitamme eläkkeellä olevia ihmisiä eli yli 65-vuotiaita ihmisiä. Heidän määränsä suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaa tosi voimakkaasti. Tällä hetkellä se on 23 prosenttia, ja se tulee nousemaan vuonna 2030 korkeimmilleen tuonne 25 prosenttiin, ei siis sen korkeammaksi. Tämä yli 65-vuotiaiden siirtyminen eläkkeelle on jo tapahtunut, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, eli se nousi 14 prosentista vuodesta 95 tähän nykyiseen 23 prosenttiin. Suurimmillaan se on 25 prosenttia 2030-luvulla, ja sitten se laskee, koska suuret ikäluokat poistuvat keskuudestamme, eli tässä suhteessa tapahtuu tasaantumista.

Tähän, kun oli kysymys vanhuudesta: Vanhuksiksi luetaan useimmiten sitten aivan aidosti sellaiset ihmiset, jotka eivät tule toimeen itsenäisesti vaan tarvitsevat suojaa, hoivaa, tavalla tai toisella yhteiskunnallista tai yhteisön tukea. Tämä ikähän vähän vaihtelee ihmisillä, ja heidän määränsä ei varsinaisesti laske, koska se hoivan tarve on kaikilla, jotka ovat tietyn iän saavuttaneita, kun se vanhuuden ja elämän loppuvaihe tulee, jos ei ole äkkikuolema vastassa. Tämä kannattaa tunnistaa silloin, kun me puhumme hoivapalvelujen tarpeen räjähdysmäisestä kasvusta, että ei se ihan niin suuri ole.

Yli 75-vuotiaista 90 prosenttia asuu kotona, yli 85-vuotiaista 77 prosenttia asuu itsenäisesti kotona, ja heistä käyttää varsinaisia vanhuspalveluja vajaa neljäsosa. Eli suurin osa yli 75-vuotiaista ihmisistä on täysin itsenäisesti toimeentulevia suomalaisia kansalaisia niin kuin kuka tahansa muukin meistä. Nyt me lähdemme liikkeelle siitä, että ikään kuin meillä olisi kohta 25 prosenttia hoivaa tarvitsevia ihmisiä, ikään kuin suurin osa iäkkäistä ihmisistä olisi toimintakyvyltään jo sellaisessa tilanteessa, että heidät voidaan luokitella vanhuksiksi. Tämä on juuri yksi niistä ongelmista, jonka kanssa me painimme, että tämä leimaamisen kulttuuri on lyönyt tässä läpi ja me alamme puhua ikäihmisistä taakkana. Puhumme huoltosuhteen heikkenemisestä suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa kaikki yli 65-vuotiaat mukaan lukien allekirjoittanut koko ajan heikentävät suomalaista huoltosuhdetta, ovat siis taakka tälle yhteiskunnalle. Kun tähän vielä lasketaan ikävuodet 15:stä 65:een, niin tuossa aktiivi-iässä olevista ihmisistä 30 prosenttia ei ole työelämässä mukana. Eli tässä täytyy nyt rauhoittua ja ottaa nämä luvut ihan rauhallisesti vastaan ja todeta, että väestö ikääntyi, hieno saavutus, mutta toimintakyky säilyy useimmilla iäkkäämmillä ihmisillä reilusti tämän 65 vuoden jälkeen, ja niin kuin sanottu, vanhuusvaihe ehkä alkaa nykyisin keskimäärin 85 vuoden iässä.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Tämä, arvoisa puhemies, on sen takia välttämätöntä, että me näemme, mikä se toimintakenttä on, missä vanhusasiavaltuutettu toimii. Kun se minun nähdäkseni on tuossa hallituksen esityksessä ja myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnan esityksessä mukana, niin me emme puhu vanhusasiavaltuutetusta vain valtuutettuna, joka kiinnittää huomion näihin aitoihin vanhuksiin, jotka ovat hoivan piirissä, vaan me puhumme ikääntyneistä ihmisistä laajemmassa mittakaavassa. Se on se lähtökohta. Se on myöskin Yhdistyneiden kansakuntien lähtökohta, kun ikäihmisten päivää vietetään, josta Vanhustenviikko alkaa Suomessa 1. päivä lokakuuta. Sekin kiinnittää huomion nimenomaan siihen, että on kysymys ikääntyneistä, yli 65-vuotiaista, mikä on — riippuen vähän maista, mutta Suomessa se on — eläkkeelle siirtymisen ikä tällä hetkellä karkeasti ottaen, ja siitä alkaa se ikääntymisen vaihe.

Tässä on isoja asioita, joihin tämä vanhusasiavaltuutettu joutuu kiinnittämään huomiota ikä syrjinnän osalta. Me tuossa jo aikaisemmin käsitelimme tätä ikä syrjintää, joka näkyy esimerkiksi digitalisaation kehityksessä.

Toinen iso kysymys, joka oli tänään tuossa kyselytunnillakin lyhyesti esillä, on tietysti toimeentulo. Kyllä, minä toivon, että vanhusasiavaltuutettu ottaa vakavasti esille sen, että eläkkeellä olevat ihmiset ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka toimeentulo lakisääteisesti laskee. Heidän elintasonsa laskee lakisääteisesti, kiitos sen taitetun indeksin, joka on Suomessa hyväksytty vuonna 95. Minä toivon, että vanhusasiavaltuutettu tuo tämän ihan ensimmäisenä esille. Silloin eläkerahastossa oli 36 miljardia euroa ja tavoitteena oli rahoittaa suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen, purkaa niitä rahastoja, kun suuret ikäluokat ovat eläkkeellä, mutta ne ovat koskemattomina kasvaneet 8 miljardia euroa vuodessa, ja kuulumme tänään, että ne ovat tällä hetkellä tasolla 233 miljardia. Tämä on iso kysymys vanhusasiavaltuutetulle kiinnittää huomiota siihen, että kun 65 prosenttia noissa eläkerahastoissa olevista rahoista on nykyisten eläkkeensaajien omia säästöjä, niin vähintään niistä korkotuotoista, jotka ovat siis 8 miljardia euroa vuodessa, voitaisiin ottaa siivu ikäihmisille. Tähänhän tarjoaa, arvoisa puhemies, tilaa myöskin hallitusohjelma, koska hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että pienimpiin eläkkeisiin pyritään kolmikannassa neuvottelemaan työeläkejärjestelmän sisälle se, että voitaisiin käyttää näitä voimavaroja.

Arvoisa puhemies! Tämä on minusta iso asia, ja minä toivon, että vanhusasiavaltuutettu kiinnittää myöskin tähän eläkkeensaajien tulokehitykseen huomiota ja saattaa ikäihmiset siihen tilanteeseen, että he eivät köyhydy. Mitä vanhemmaksi he tulevat, sen köyhempiä he ovat. Tämä on nyky-Suomen valitettava tilanne.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.24 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kiljusta laajasta puheenvuorosta. Vaikka ette ole kanssani samaa mieltä siitä, että vanhusasiavaltuutettu tarvitsisi toimivaltaa, niin siitä huolimatta haluan kiittää teitä siitä laajasta näkökulmasta, miten nostitte täällä ikäihmisten asioita esiin. Ansiokasta oli mielestäni muun muassa se, että puhuitte ikä syrjinnästä. Jos jostain niin ikä syrjinnästä tulee nyt eniten minulle palautetta, ja se on työelämässä mutta myöskin palveluissa. Ikäihmiset pelkäävät nimenomaan, että he eivät saa palveluja ja että erikoissairaanhoidossa he eivät saa palveluja. Ja sitten jos katsoo tätä ikäihmisten palvelupertuaaria... Siis nythän pitää muistaa, että meillä on, aivan niin kuin sanoitte, hyvin erikuntoisia ikäihmisiä: ne, jotka ovat tuolla ihan täydessä vauhdissa, ja sitten on heitä, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista apua, ja kaikkea siltä väliltä. Ja me

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

emme voi koskaan tietää, täällä salissa olevatkaan, miten meidän vanhuus sitten sujuu, me olemme erikuntoisia.

Mutta se, että kaikista pidettäisiin huolta — tällä hetkellä niin ei tapahdu. Nimittäin meillä on kotihoidossa jouduttu supistamaan. Kunnat ovat huonossa hapessa: Viime vuonna kunnat saivat koronatukia, mutta nythän ne ovat entistä pahemmassa tilanteessa, kun korona on vielä syönyt sitä pääomaa sieltä. Siellä on pitkät hoitojonot, ja hoiva- ja hoitovelka on kasvanut. Seuraavat vuodet tulevat olemaan todella vaikeita kunnissa. Eli kun nyt mietitään sitä, ketkä ovat jo tällä hetkellä kärsineet kaikkein eniten kuntien taloudellisen tilanteen heikkoudesta, niin he ovat ikäihmiset, ja nyt se tulee vielä pahemmaksi. Uskokaa tai älkää, ja sanokaa minun sanoneen tämä. Minä olen niin kauan seurannut tätä alaa, koska olen itse erikoistunut sille aikoinansa. Se on ollut minulle hyvin rakas ala, ja minä olen seurannut sitä. Tämä tulee kääntymään meitä päättäjiäkin vastaan, jos emme tähän nyt herää.

Olen kiitollinen siitä, että edustaja Piirainen, joka tuolla äsken käytti puheenvuoron lempeästi, sanoi niin, että kyllä tällä toimivaltakin voisi olla, ja sitten tässä mietinnössäkkin sanotaan, että tarkastellaan toimivaltaa. Kyllä minä ymmärrän sen oikein hyvin, että ei valiokunta enää tällaista asiaa tule muuttamaan, mutta se oli jo signaali siitä, että valiokuntakin on tullut kyllä pikkuisen niin kuin omantunnontuskiin siitä, että nyt laitetaan liikkeelle henkilö, jolla ei ole toimivaltaa, ja nyt tarvittaisiin toimivalta. Nyt kun täällä on vedottu siihen, että pitäisi olla samanlainen kuin ne muutkin valtuutetut, niin minä taas laittaisin niille lisää toimivaltaa. No, onko se päällekkäistä muiden kanssa? Kyllä se pystytään hoitamaan, ja varsinkin, jos se olisi Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa erityistehtävänä, niin silloin katsottaisiin se, ettei tule päällekkäisyyttä. Mutta olen edelleen sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että toimivallan vanhukset ovat ansainneet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.27 Sari Tanus kd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on käytetty oikein hyviä puheenvuoroja, edustajat Risikko ja Kiljunen ja sitä ennen Piirainen. Ajattelen kyllä kanssa sillä tavalla, että silloin jos vanhusasiavaltuutetulla on sitä toimivaltaa ja Oikeusasiamiehen kansliassa sitä yhteistyössä myös käytetään, niin toivon mukaan myös tietoisuus sillä tavalla leviäisi tehokkaammin, että entistä vähemmän tulisi tulevana vuosina niitä tilanteita, että tätä toimivaltaa tarvitsisi käyttää. Meillä on ikäihmisten joukko todellakin hyvin laaja ja moninainen joukko, ja toivon mukaan tulevaisuudessa entistä suurempi joukko on hyväkuntoisia ja energisiä ja tätä ikäsyrintääkin olisi entistä vähemmän.

Mutta toisaalta tilanne on valitettavasti viime vuosina ja aivan tähän päivään asti ollut sellainen, että näitä ikäviä tilanteita ja tapahtumaketjuja erityisesti tuolla hoivaa ja hoitoa tarvitsevien yksinäisten ikäihmisten kohdalla on tullut esiin. Tokihan meillä on monia sektoreita, instansseja, joiden tehtävänä on valvoa näitä tilanteita — on Valviraa, on avia, on kuntien toimijoita — mutta niin kuin me tiedämme kaikki, onko sitten resurssien pula syynä tai mikä on syynä, aivan liian paljon näitä epäkohtia on tullut esiin, eli se ei ole kuitenkaan toiminut riittävän hyvin. Eli siinäkin suhteessa me tarvitsemme vanhusasiavaltuutetun, tällaisen viranomaisen, joka keskittyy vain ja ainoastaan ikäihmisten asioihin, mutta nimenomaan niin, että siinä olisi myös sitä toimivaltaa, jota hän voisi sitten yhteistyössä oikeusasiamiehen ja sen tiedon ja hänen valtuuksiensa kanssa käyttää ja viestiä toisaalta sinnepäin, ja siellä voitaisiin nopeasti tarttua asioihin. Ajattelen kyllä, että tämän toi-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

mivallan mahdollisuus ja sen käyttäminen olisi myös tehokkaampi keino siihen, että tieto leviää, ja toivon mukaan näitä tarpeita tämän toimivallan käyttämiseen jatkossa ei enää siinä määrin olisi.

Ja olen kyllä edustaja Risikon kanssa aivan samaa mieltä, että kyllä samoin näille muille valtuutetuille, joita meillä on, lisäisin toimivaltaa, koska kyllähän he ovat itsekin tuoneet tässä vuosien aikana esiin sitä, että he voivat havainnoida, he voivat raportoida, he voivat puhua ja viestiä asioista mutta se ongelma on, että heillä ei ole ollut valtuuksia puuttua epäkohtiin — korkeintaan voivat yrittää raportoida eteenpäin, ja sitten seuraavaan instanssiin tilanne on jäänyt. Eli siinä mielessä, jos me ajatellaan sekä näitä moninaisia tarpeita että niihin vastaamista, ilman muuta tässä vaiheessa, kun uusi valtuutetun virka perustetaan, olisi hyvä arvioida myös [Puhemies koputtaa] tämä toimipaikka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo

18.30 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Risikko tuolla pöntössä käytti aikaisemmin puheenvuoron, jossa hän perusteli vanhusasiavaltuutetun viran perustamista ja edellytti, niin kuin tässä vastalauseessa edellytetään, toimivallan lisäämistä ja sitä, että tämä sijoitettaisiin oikeusasiamiehen toimistoon, ja mainitsi kai minut vielä nimeltäkin: ”Edustaja Kiljunen, pankaapa käsi sydämellenne.” Minä panin käden sydämelleni, ja hän oikaisi, että se taitaa olla oikealla puolella. Nyt en ole ihan varma, paninko oikeaan paikkaan käden vai en, mutta olennaista on, että panin käden sydämelleni. Edustaja Risikko, minä jossain määrin jaan tämän teidän tunteenne. Taisin sanoa sen myöskin silloin kun lähetekeskustelua tästä käytiin, että tuntuisi siltä, että valiokunta voisi tämän asian käsitellä kunnolla läpi vielä ja pohtia tätä toimivaltakysymystä.

Nyt meillä on sitten mietintö tullut hyvin nopeasti tänne, ja ollaan päädytty siihen ratkaisuun, mikä oli hallituksen alkuperäisenkin esitys, että tämä vanhusasiavaltuutettu rinnastetaan yhdenvertaisuusvaltuutettuun, tasa-arvovaltuutettuun ja lapsiasiavaltuutettuun, ja tätä kautta nähdään, että näillä kaikilla valtuutetuilla, joita suomalaisessa yhteiskunnassa näin toimii, on samanlainen taso. Edustaja Risikko sanoi sitten, että lähdetään toisinpäin liikenteeseen, että kohennetaan heidän asemaansa niin, että toimivalta olisi siellä, ja jos sain määrin, arvoisa puhemies, kun käteni on sydämelläni, minullekin se sanoo sillä tavalla, että ei yksi paha tai huono asia tee toista huonoa asiaa hyväksi vaan päinvastoin voitaisiin hyvinkin tarkastella tätä toimivaltakysymystä.

Olen ilahtunut siitä, että valiokunta käsittelee tätä asiaa ja se näkyy tuossa mietinnössä, ja olen myöskin samalla kannalla kuin edustaja Risikko, että asia jää sillä tavalla nyt auki, että kun me saamme vanhusasiavaltuutetun nyt vihdoinkin ja viimein — korostetaan nyt, että saamme vihdoinkin ja viimein tämän vanhusasiavaltuutetun viran perustettua Suomeen — niin me hyvin nopeasti voimme sitten arvioida ehkä kokonaisvaltaisemmin koko tätä valtuutettujen asemaa, mukaan lukien lapsiasiavaltuutettu ja niin edelleen, ja katsoa, lisääntäisiinkö sitä toimivaltaa ja siirrettäisiinkö heidät tänne oikeusasiamiehen toimistoon.

Otan vielä, arvoisa puhemies, toisen teeman, jonka edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä nosti esille jo aikaisemmin: Fiksua olisi jatkossa jopa miettiä sitä, että näille hyvinvointialueille, eli maakuntatasolle, tulisi myöskin jatkossa tällaiset vanhusasiavaltuutetut, joilla olisi sitten paikallisempi tuntemus siihen verkostoon siitä, miten toimitaan eri puolilla Suomea. Siellä tuli myöskin esille vammaisasiavaltuutettu, ja siihenkin olen taipuvainen sanomaan ”kyllä”. Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti hyvät teemat esille, ja tässä on meil-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

lä jatkoa nyt näiden erityisvaltuutettujen virkojen kehittämisen suhteen. Ja olen kyllä valmis tukemaan sitä ajatusta, että tutkitaan vahvasti tätä toimivallan lisäämistä myöskin vanhusasiavaltuutetulle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.33 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä sanon — siellä on vielä edustaja Tanuskin — että minä kiitän teitä, edustaja Kiljunen: Minä olen ennenkin huomannut teidän tapanne siitä huolimatta, että te saatatte olla valtavasti, fanaattisesti jotain asiaa vastaan tai puolesta. Sitten kun täällä käydään sitä keskustelua, niin mielestäni tässä eduskuntasalissa nämä ovat juuri niitä hetkiä, jolloin vaihdetaan ajatuksia, lähdetään miettimään myöskin sen toisen puhujan näkökulmasta, miksi hän sanoo noin, ja voisinko minä ajatella, että en olekaan enää täysin vastaan, vaan voisinko lähestyä sitä kollegaani ja ymmärtää, mitä hän tarkoittaa. Ja tässä, edustaja Kiljunen, koin nyt sen, että te ymmärsitte, mitä tarkoitan.

No toinen asia, minkä haluan myöskin nostaa puheenvuorossani, on nämä toimeentulot. Te myöskin nostitte ikäihmisten toimeentuloa. Meillä on todella paljon ikäihmisiä, jotka kituuttavat siellä kotona. He eivät pysty liikkumaan minnekään siitäkään syystä, että heillä ei ole rahaa. He maksavat valtavaa vuokraa, ja pitäisi vielä sitten saada ruokakin ostettua. Minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että kun puhutaan eläkeindeksistä, niin meidän pitäisi katsoa se ostokori. Ostokorin hinta on noussut. Sen pitäisi lähteä siitä, miten nyt on kaikki kallistunut, asuminen, ruoka ja kaikki. Eli pitäisikin lähteä sieltä ostokorin kautta katsomaan sitä, miten ne eläkkeet kertyvät, ja sitä kautta me saataisiin niihin niitä korotuksia.

No, joka tapauksessa tässä nyt lopuksi vielä sanon sen, että olen ehdottomasti vanhusasiavaltuutetun kannalla mutta pitäisin täysin arvokkaana sitä, että vielä arvioitaisiin mahdollisimman pian, pitäisikö tälle vanhusasiavaltuutetulle tulla myös toimivalta. Eihän siinä nyt tarvitse kuin tehdä muutos tähän, ja se pystytään aika nopeastikin tekemään. Mielestäni ikäihmiset ovat ansainneet toimivaltaisen vanhusasiavaltuutetun, joka puhuu heidän puolestaan ja varmistaa heille toimeenpanoillaan ja toiminnallaan, aidolla toiminnallaan, sen, että he voivat elää laadukasta elämää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.36 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Risikon kanssa melkein yhtä aikaa painoimme puheenvuoropyynnön ja itse asiassa ihan samaan asiaan. Eli minäkin halusin vielä nostaa ikäihmisten toimeentulon esille, koska meillä on todellakin paljon ikäihmisiä, jotka sitkuttelevat hyvin, hyvin pienellä eläkkeellä siitäkään huolimatta, että ovat tehneet ehkä hyvinkin pitkän, vuosikymmenten, työuran, mutta se on ehkä ollut sellaista matalapalkkaista työtä, tai sitten on kasvatettu lapsia ja huolehdittu perheestä, mitä ei olla sillä tavalla noteerattu arvokkaana työnä, että se näkyisi myös eläkkeessä. Elikkä siitä huolimatta, että on tehty koko ikä, vuosikymmenet työtä, niin työeläke voi olla hyvin pieni.

Siinä mielessä, aivan niin kuin edustaja Kiljunen nosti esiin, toivon samoin, että vanhusasiavaltuutettu kiinnittää huomiota myös ikäihmisten toimeentuloon. Se koriasia nimenomaan, se, miten se eläminen on kallistunut ikäihmisten kohdalla, olisi varmasti hyvä käydä läpi oikein perusteellisesti ja korjata sitä vinoumaa, mikä siihen on vuosien, vuosikymmenten aikana tullut.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Mutta sitten tämä taitettu indeksiasia: kyllä se vain niin on, että sen aikanaan piti olla siinä taloustilanteessa semmoinen väliaikainen ratkaisu, äkkiratkaisu ja väliaikainen, kun silloin näytti siltä, että se on pakko tehdä, mutta sitä ei sitten vuosien myötä olla arvioitu asianmukaisesti, eikä olla taitettua indeksiä palautettu edes puoliväli-indeksiin. Toivoisin kyllä, että vanhusasiainvaltuutettu ottaisi myös tämän asian esiin ja nostaisi sen näkökulman, kuinka paljon se myös toisi tähän meidän yhteiseen kukkaroon niitä euroja.

Edustaja Kiljunen sanoi, että näiden isojen eläkerahastojen tuotot ovat olleet keskimäärin noin 8 miljardia vuodessa, mutta viime viikolla todellakin Tela julkaisi viimeisimmät tiedot: tämän vuoden alkuvuoden, 3 kuukauden, aikana rahastot ovat kasvaneet yli 11 miljardia euroa eli lähes miljardin viikossa. Mielenkiintoista on nyt nähdä, miten tämän loppuvuoden aikana käy, mutta kyllä ilman muuta nousee se kysymys ja toisaalta ihmetys näistä suurista tuotoista, että todellakin olisi mahdollisuus edes joku siivu ottaa ja käyttää meidän ikäihmisten hyvinvoinnin ja myös talouden parantamiseen. Ja niitä laskelmia todellakin myös on siitä, että kun tehtäisiin pysyvämpi ratkaisu esimerkiksi tämän indeksin korjaamiseen ja siinä rinnalla olisivat myös ne koriasiat, niin, sanotaan, se ei olisi keneltäkään pois — meidän rahastot ovat niin suuret ja tuotot ovat niin suuret, mutta se toisi meidän yhteiseen koriin paitsi parempaa toimeentuloa ikäihmisille [Puhemies koputtaa] myös verotuloja ja työpaikkoja lisää ja laittaisi vauhtia rattaisiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kaksi huomiota, kun tässä tämä keskustelu nyt kuitenkin etenee:

Ensinnäkin edustaja Risikolle: Hän pohdiskeli tämän salikeskustelun luonnetta, kuinka me kuuntelemme toisiamme ja kuinka me mahdollisesti muovaamme kantojamme. Te, edustaja Risikko, kokeneena parlamentaarikkona tiedätte, että liian usein näissä salikeskusteluissa, julkisissa keskusteluissa, me jäykistymme tämmöiseen oppositio—hallitusasetelmaan. Me vain katsomme, että tuo argumentti on esitetty taktisista syistä — joko arvostellaan hallitusta tai kiitetään hallitusta — riippumatta siitä todella pohdiskellusta sisällystä. Mutta, edustaja Risikko, kun te esitte tämän ajatuksen, että vanhusasiainvaltuutetun toimivaltuuksia lisättäisiin, minä luin sitä sillä tavalla, että te ette tehnyt sitä oppositiopoliittikkona. Te olette olleet ministerinä näissä asioissa, te olette näitä asioita edistänyt monissa yhteyksissä, ja minä koen sen sillä tavalla, että te pohditte aidosti, mikä on tämän tehtävän rooli ja mitkä ovat sen mahdollisuudet vaikuttaa niihin asioihin, mistä siinä on kyse, ja sen takia on pakko reagoida siihen juuri näin. Kun ottaa sen tällä tavalla, on taipuvainen yhtymään siihen näkemykseen, että tämä toimivalta on iso kysymys. Mutta minä luotan myöskin siihen, että meillä kaikilla on siinä järkevää harkintavaltaa, ja siihen, että kun saadaan kokemusta, näihin asioihin tullaan vielä palaamaan.

Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus nosti tämän toimeentulokysymyksen. Totta kai olen täysin samaa mieltä taitetusta indeksistä, siitä, että siitä pitäisi päästä mahdollisimman pian eroon. Me olemme tehneet tässä asiassa eduskunnassa lakialoitteenkin, jonka on kymmenen kansanedustajaa allekirjoittanut — mukaan lukien edustaja Piirainen, joka istuu täällä minun takanani, ja tekin olette olleet siinä mukana ja niin edelleen. Eli meillä on tehty jo aloite puoliväli-indeksin palauttamisesta.

Mutta nyt en, arvoisa puhemies, lähde puhumaan indeksin palauttamisista ja näistä ko-reista, koska se ei kuulu tähän asiaan. Otan esiin vain tämän vanhusasiainvaltuutetun näkö-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

kulmasta sen ilmiön, joka on häkellyttävä Suomessa, eli tämän ikääntymiseen liittyvän köyhtymisen: 7 prosenttia 65-vuotiaista elää köyhyysrajan alla, mikä on se keskiarvo, millä keskimäärin Suomessa eletään köyhyysrajan alla. Kun ihmiset siis siirtyvät työelämästä eläkkeelle, heidän elintasonsa keskimäärin on samanlainen kuin suomalaisilla yleensä. Yli 75-vuotiaista jo 15 prosenttia elää köyhyysrajan alla, yli 85-vuotiaista lähes 30 prosenttia elää köyhyysrajan alla, ja niistä, jotka ovat yli 100-vuotiaita ja joita on noin tuhat Suomessa tällä hetkellä, käytännössä puolet elää köyhyysrajan alla. Tällä tavalla suomalainen yhteiskunta palkitsee ikääntymistä. Me köyhdyimme, mitä vanhemmiksi me tulemme. Mitä vanhemmista ihmisistä on kysymys, sen köyhempiä he itse asiassa absoluuttisesti ovat — eivät edes suhteellisesti vaan absoluuttisesti. Tämä on, arvoisa puhemies, häkellyttävä ongelma, ja minä aidosti toivon, että vanhusasiavaltuutettu kiinnittää tähän huomiota — ja mielellämme hänen kanssaan käymme vielä perusteellisen keskustelun myöskin taitetusta indeksistä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 76/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.42 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulin esittelemään tämän meidän mietintöämme.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, jäljempänä palvelukeskus, joka toimii Opetushallituksen erillisyyksikkönä. Palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhteisesti. Esitys liittyy pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaiseen jatkuvan oppimisen uudistukseen.

Me kuulumme hyvin paljon asiantuntijoita tähän liittyen, vaan en lähde tätä meidän pitkää mietintöämme tässä nyt kertomaan teille ihan seikkaperäisesti muuten kuin kerron, mihin me täällä kiinnitimme huomiota. Ja sitten tarkemmin kerron teille niistä perusteista, miksi me muutimme ja lisäsimme muutamaan säädökseen, muutamaan pykälään, asioita.

No, täällä me kirjoitamme palvelukeskuksen perustamisesta, tarpeista ja tavoitteista, ja hallituksen esityksessä on perustelu tälle tarpeelle, miksi tällainen tarvitaan. Jonkin verran tuli myös kritiikkiä asiantuntijoilta, että tällaista tarvetta ei olisi ja tulisi päällekkäisyyksiä, mutta tavoitteen kuitenkin kaikki toki näkivät hyvänä, sen, että se tukee jatkuvaa oppimis-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

ta ja sitä järjestelmää. Mutta tosiaan tällä hetkellä sitä tarvetta eivät kaikki nähneet samanaiseksi.

Me käsittelemme täällä mietinnössä myös palvelukeskuksen tehtäviä, ja siinäkin oli siten myöskin sitä keskustelua, että ei menisi päällekkäin muitten toimijoiden kanssa. Sitten on palvelukeskuksen kohderyhmästä, sen rajaamisesta, ja erityisesti jatkuvan oppimisen järjestelmää parlamentaarisesikin kehitettäessä ehdottomasti fokuksena ovat heikossa työmarkkina-asemassa olevat ja koulutuksessa aliedustetut ryhmät, joiden katsotaan tarvitsevan erityisesti sitä osaamisen päivittämistä. Me olemme täällä käsitelleet myös vammaisten osaamisen kehittämisen erityistarpeita. Myös erilaiset jaostot, niiden tarve on käsitelty.

Me olemme kiinnittäneet huomiota mietinnössä aluenäkökulmaan ja todenneet, että valiokunta pitää välttämättömänä, että palvelukeskus koordinoi alueellisia yhteistyörakenteita ja edistää yhteistyötä paikallisesti ja alueiden välillä. Tässä nimittäin halutaan, että se tekee yhteistyötä alueiden ja paikallisten toimijoiden välillä, ettei sitä päällekkäisyyttä tule.

Sitten myöskin osaamisen kehittämisen rahoituspalveluista täällä kirjoitamme ja digitaalisuuden hyödyntämisestä. Me puhumme täällä myöskin koulutuksen tietovarannosta ja palvelukeskuksen toiminnan käynnistämisestä ja rahoituksesta. Rahoituksesta tällä hetkellä on varmistettu, että sitä rahoitusta on, mutta sitten huoli on siitä, miten se on sitten jatkossa. Myös vaikutusten arviointia käsitellään, samoin kehittämistä, seuranta ja jälkiarviointia.

Mutta sitten valiokunnan yksityiskohtaiset perustelut niille muutoksille:

Lakiin tehtiin siis 8 §:ään muutos valtionavustusten myöntämisestä. Ja perustelu kuuluu näin:

”Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta säädetään Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Koulutuskeskuksen tarkoituksena on lisätä erityisesti saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisten kotiseutualueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Edellä mainitun tarkoituksen toteuttamiseksi koulutuskeskus järjestää ammatillista koulutusta ja saamen kielen ja kulttuurin opetusta sekä tuottaa ja kehittää niihin liittyvää oppimateriaalia, verkko-opetusta ja muita opetuksen tukipalveluja.”

Ja tähän sitten me ehdotamme — tässä kerrotaan vielä tarkemminkin — ja tässä meidän mietinnössämme todetaan perusteluna:

”Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään uusi 5 kohta, jonka mukaan palvelukeskus voi myöntää valtionavustusta myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen järjestämään saamen kielen ja kulttuurin opetukseen. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen mukaiset 5 ja 6 kohdat siirtyvät 6 ja 7 kohdiksi.

Edellä todetun muutosehdotuksen vuoksi pykälän 4 momentin viittausta 1 momenttiin on tarpeen muuttaa siten, että siinä muutosta vastaavasti viitataan 1—5 kohtiin. Mahdollisuudesta periä opiskelijoiden maksuja säädetään Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 8 §:ssä.”

Toinen muutos, minkä teimme, oli 10 §:ään, Säännelty koulutus:

”Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa säädetään muun muassa saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista sekä opintososiaalisista etuisuuksista. Valiokunta ehdottaa, että edellä 8 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettua muutosta vastaavasti myös 10 §:ää muutetaan siten, että säännelty koulutus kattaa myös saamen kielen ja kulttuurin opetuksen. Myös tässä koulutuksessa sen järjestämi-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

seen, opiskelijavalintaan ja opiskelijaksi ottamiseen sekä opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovelletaan sitä, mitä asianomaisesta koulutuksesta koskevassa laissa eli Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa säädetään.” Ja sitten on nuo pykälämuutokset tehty asianmukaisesti.

Tästä käytiin mielestäni hyvä keskustelu, vastaan ja puolesta. Tähän on jätetty vastalause, jonka ovat allekirjoittaneet kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokunnan jäsenet. Palaan siihen sitten myöhemmin, mutta näin, tässä mietinnön esittely. Se kannattaa lukea, siellä on paljon hyvää tekstiä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.48 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenjohtajallemme, Risikolle, tämän esityksen pääpointtien esiin nostamisesta.

Tulevina vuosina maailmantaloudessa tullaan ottamaan poikkeuksellinen kasvuharppaus, joka siivittää myös Suomea vahvan ja kestävä kasvun tielle. Näyttää kuitenkin siltä, että kasvun tulpaksi voi muodostua raaka-aineiden saatavuuden vaikeuksien lisäksi myös krooninen osaajapula. On korkea aika vastata tähän haasteeseen.

Arvoisa puhemies! Jo ennen pandemiaa työelämämme oli murroksessa, ja tämä murros on aivan kuin vahvistunut, voimistunut koronan aikana. Globalisaatio ja teknologinen muutos etenevät. Väestön ikärakenne muuttuu, kun väestömme ikääntyy ja lapsia syntyy aikaisempaa vähemmän. Työikäisen väestön määrä vähenee. Tämä kaikki muuttaa työelämämme tulevaisuutta. Teknologinen kehitys muuttaa kansalaisten arkea ja työtä. Työtehtäviä katoaa ja niiden tilalle syntyy aivan uutta työtä, johon tarvitaan pääasiassa korkeakoulutasoista osaamista. Tarvitaan siis aivan uutta osaamista. Toki tarvitaan koko ajan myös kädentaitajia, käytännön tekijöitä.

Pelkkä peruskoulu ei enää riitä työllistymiseen. Itsensä työllistämisen tavat lisääntyvät, kun työllistämme jatkossa itsemme ja kaverimme. Tämä haastaa perinteistä työelämää. Tarvitaan yrittäjäystaitoja, joita tulee edistää myös jatkuvan oppimisen kautta. Nykyinen väestökehitys edellyttää joillakin aloilla myös työperäisen maahanmuuton lisäämistä ja tänne muualta tulevien kotoutumisen ja lisäkoulutuksen tehostamista. Se edellyttää myös ikääntyvien osaamisen parempaa hyödyntämistä ja edelleen päivittämistä. Toki kaikkea tarvitaan. On Suomen etu, että yhä useammin tie työstä työhön käy suoraan eikä välivaiheen eli työttömyyden kautta. Tähän tarvitaan jatkuvan oppimisen kehittämistä. Tarvitaan uutta osaamista, osaamisen päivittämistä, täsmä- ja muutokoulutuksia, osatutkintoja, verkkokursseja.

Käsiteltävässä ehdotuksessa esitetään perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka toimisi Opetushallituksen yhteydessä itsenäisenä erillisyyksikkönä. Se yhdistää opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloja. Nämä alat saadaan yhteistyöhön. Palvelukeskuksen eri tehtävinä on ohjata ja koordinoita työikäisen väestön ohjaus- ja neuvontapalveluita, ennakoida työvoima- ja osaamistarpeita, rahoittaa koulutustarjontaa ja tukea alueellisia palveluverkostoja. Pidän erityisen tärkeänä sitä, että paikalliset toimijat ja alueelliset verkostot saadaan aktiiviseen yhteistyöhön keskenään. Päällekkäistä työtä ei kannata tehdä.

Palvelukeskuksen eri tahoja koordinoiva ja yhteen saattava tehtävä onkin keskeinen. Keskukseen tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja ja edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Oh-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

jaus, neuvonta ja koulutustarjonta tulee saada palvelukeskuksen toimesta samalle digitaaliselle alustalle, jota onkin tarkoitus kehittää tulevina vuosina elpymispaketin varoilla.

Palvelukeskuksen perustamisen kautta me uudistamme palvelujärjestelmää niin, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen on suoraan kytköksissä työelämästä nouseviin tarpeisiin ja alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Tämä on tervetullut ja nimenomaan työelämän tarpeista lähtenyt muutos. Tulee jatkuvasti yrittäjiltä viestiä siitä, että osaajia ei tahdo löytyä. Myös työssä olevien tulee voida uusintaa koko ajan osaamistaan, että pysyvät kehityksen kelmassa. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla osaavan työvoiman pula on monen yrityksen kasvun suurin este. Tähän nyt puututaan.

Palvelukeskuksen yhteydessä toimii valtioneuvoston nimittämä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto, jonka jäsenet ovat työelämän edustajia. On tärkeää, että tämän kautta ohjaamme keskuksen työtä nimenomaan käytännön elämän tarpeisiin, käytännön osaajia osallistaen.

Neuvoston alaisuudessa tulee toimimaan erilaisia jaostoja. Kiinnitimme sivistysvaliokunnassa huomiota siihen, että myös koulutuksen järjestäjä ja koulutuksen edustaja tulee ottaa mukaan jaostojen toimintaan. Painotimme, että heikossa työmarkkina-asemassa olevat ja koulutuksen aliedustetut ryhmät tulee ottaa huomioon. Tarpeen on sellainenkin jaosto, jossa otetaan erilaisten oppijoiden tarpeet ja vammaisten ihmisten tarpeet huomioon.

Arvoisa puhemies! Jatkuvan oppimisen uudistus pohjautuu aitoon tarpeeseen. Toivon, että uudistukselle asetetut hienot tavoitteet täyttyvät ja pääsemme aidosti kokoamaan alueiden kouluttajien ja yritysten verkostot yhteen vastaamaan työelämän ja oppimisen alati muuttuviin tarpeisiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

18.55 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus liittyy hallitusohjelman mukaiseen parlamentaariseen jatkuvan oppimisen uudistukseen ja tukee sitä hyvin. Tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja, edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Tavoitteena on myös palvelujärjestelmän uudistaminen siten, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aikaisempaa tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin ja alueiden, elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Erittäin tärkeitä ja tarpeellisia tavoitteita kaikki.

OKM ja TEM vastaisivat yhdessä palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta. Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyyksikkönä muiden vastaavien erillisyyksiköiden tapaan. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi toimialaansa liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoitiedon analysointi, erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen sekä alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. Palvelukeskuksessa sovitetaan yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Näin voidaan tukea hallitusohjelman tavoitteita nostaa suomalaisten koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Panostukset koulutukseen ja osaamiseen ovat välttämättömiä paitsi työllisyystavoitteen saavuttamiseksi myös toimintaympäristön ja työn muutoksen tuomiin haasteisiin vastaamiseksi. Palvelukeskus edistää jokaisen työikäisen mahdollisuuksia kou-

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

luttautumiseen. Räättälöityjen koulutusten avulla voidaan vastata myös perus- tai oppimistaidoissa oleviin puutteisiin.

Arvoisa puhemies! Palvelukeskusta kohtaan esitettyyn kritiikkiin voi tiivistetysti vastata kahdella lauseella: Palvelukeskuksen perustaminen on yksi osa laajaa jatkuvan oppimisen kehittämisen toimenpidekokonaisuutta, jota valmistellaan parlamentaarisessa jatkuvan oppimisen uudistuksessa. Palvelukeskuksen perustamisen tarkoituksena ei ole ollut vastata kaikkiin jatkuvan oppimisen kokonaisuuteen liittyviin kysymyksiin.

Jatkuvan oppimisen vahvistamisen lisäksi hallituksella on käynnissä ja vireillä useita uudistuksia, joilla kohennetaan työllisyystilannetta: työllisyyden kuntakoiteilu ja TE-palvelujen siirto kuntiin, osatyökykyisten työllistämisen Suomen malli, koulutuspoliittinen selonteko, kotouttamisen edistämisen selonteko sekä pohjoismainen työvoimapalvelumalli. On tärkeää huolehtia siitä, että eri hankkeet osaamisen ja työllisyyden vahvistamiseksi ovat mahdollisimman yhdensuuntaiset, jotta kokonaisuudesta saadaan mahdollisimman selkeä.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä sovitetaan yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Muodostamalla työ- ja elinkeinohallinnon, opetushallinnon ja työelämän järjestöjen yhteinen rakenne vastataan työelämän ja työn muutoksen aiheuttamiin osaamishaasteisiin. Tarkoituksena on täydentää työikäisille suunnatun nykyisen koulutustarjonnan aukkoja ja mahdollistaa koulutusmuotojen rajapinnoille sijoittuvien, tiettyjen kohderyhmien tarpeisiin räättälöityjen koulutusten toteuttaminen. Palvelukeskuksen toimet ovat tässäkin suhteessa muuta järjestelmää täydentäviä.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että palvelukeskuksen kohderyhmämäärittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota ryhmiin, joilla on heikko asema työmarkkinoilla ja koulutuksessa. Aliedustetut ryhmät ovat hyvin moninainen joukko. Palveluiden väliinputoajina ovat olleet muun muassa aikuiset erilaiset oppijat eli työikäiset, joilla on oppimisvaikeuksia esimerkiksi neuropsykologisen häiriön tai lukivaikeuden vuoksi tai muita haasteita oppimisessa. Oppimisvaikeuksia kokevia on 10–20 prosenttia aikuisista. Monien oppimisvaikeutta ei ole koulu- ja opiskelupolun aikana tunnistettu, eivätkä he ole saaneet oppimisvaikeutensa mitään tukea. Erilaiset oppijat ovat myös yksi aikuiskoulutuksen aliedustetuista ryhmistä.

Aikuisten erilaisten oppijoiden näkökulmasta keskeistä on perustaitojen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseen liittyvä ohjaus, neuvonta ja koulutus. Meillä on suuri joukko aikuisia, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea oppimisvalmiuksiensa vahvistamiseen ja ohjausta erilaisten oppimista ja työssä suoriutumisesta helpottavien apuvälineiden käyttöön. Tällaisten yksilöiden erilaiset tarpeet huomioivien palvelumuotojen kehittämistä voisi palvelukeskus esityksen mukaan edistää. Keskeistä on, että kullekin ryhmälle tarjotaan palveluita suhteessa niihin syihin, joiden vuoksi ryhmät ovat jääneet aikuiskoulutuksen ulkopuolelle, ja että heidät tavoitetaan. On tärkeää, että palvelukeskus kehittää tätä varten ohjaus- ja neuvontapalveluita, esimerkiksi hakevan toiminnan ja motivoinnin malleja sekä ohjausta oppimisen ja opiskelun valmiuksien vahvistamiseen. Keskeistä on tunnistaa, millaisia aukkoja nykyisessä koulutus- ja osaamispalvelujen tarjonnassa on.

Palvelukeskuksen on tarpeen rakentaa yhteistyötä myös välityömarkkinatoimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan. Välityömarkkinatoimijat tuottavat koulutuksessa usein aliedustetuille kohderyhmille monenlaisia valmennus-, kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspalveluita, joissa kerrytetään ja tunnistetaan osaamista sekä edistetään työllistymistä. Uudenlaisen kohdennetun palvelun tuottamiseksi on

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

hyvä hyödyntää kolmannella sektorilla olevaa tietoa ja kokemusta aikuisten oppimisen tuen keinoista. Järjestöjä on tarpeellista konsultoida niiden hyvin tuntemien asiakasryhmien palveluiden kehittämiseksi.

Palvelukeskuksen tehtävä myös maahanmuuttajataustaisten osaamisen ja työllistymisen edistämisessä on tärkeä. Esityksessä mainitaan, että palvelukeskus voi rahoittaa ja hankkia maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä parantavia koulutuksia ja tukitoimia, kuten suomen tai ruotsin kielen vahvistamista.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen mukaan jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto voi asettaa toimintansa tueksi jaostoja, joihin kuuluu myös neuvoston ulkopuolisia jäseniä. Jaostoja olisi hyvä perustaa muun muassa heikot perustaidot omaavien ja aikuisten erilaisten oppijoiden, vammaisten henkilöiden ja maahanmuuttajien koulutuskysymysten tarkastelemiseksi ja osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi, jotta näiden väliinpuutojaryhmien asema ja tarpeet tulevat huomioon otetuiksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

19.02 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi on tervetullut.

Otan esimerkin omasta maakunnastani Kainuusta. Meillä oli vuosikymmeniä suuri työttömyys ja vielä muutamien tehtaiden lakkautusten jälkeen rakenteellinen työttömyys oli pitkään vaivana. Nyt aletaan siitä päästä eroon, ja nyt on työvoimapulaa. Eliikkä on menty aivan toisesta laidasta toiseen laitaan. Ja minä oletan, että tällä on nyt myös merkitystä alueellemme sen johdosta, että siellä yritykset ovat huutavassa pulassa osaavan työvoiman puutteen johdosta. Ja ennen kaikkea varmasti on kysymys myös siitä, että aikoinaan on jäänyt opiskelu kesken tai sitten ollaan peruskoulun varassa, ja se ei tällä hetkellä riitä.

Arvoisa puhemies! Palvelukeskuksen perustamisen tarkoituksena on, että se osaltaan huolehtii työikäisen väestön osaamisen ja kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämisestä. Tavoitteena on palvelujärjestelmän uudistaminen niin, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen on nykyistä tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen. Nimenomaan tämä on erittäin tärkeä asia ja pointti.

Puheenjohtaja! Sitten vielä tästä, mitä muuta hallitus esittää. Eliikkä jatkuvan oppimisen vahvistamisen lisäksi hallituksella on käynnissä, vireillä useita uudistuksia, joilla kohennetaan työllisyystilannetta. Työllisyyden kuntakokeilu on menossa, sitten on TE-palvelujen siirto kuntiin, osatyökykyisten työllistämisen Suomen malli, koulutuspoliittinen selonteko, kotouttamisen edistämisen selonteko sekä pohjoismainen työvoimapalvelumalli. Eliikkä erittäin paljon on työvoimasektorille menossa uudistuksia, ja tietenkin mieleen tulee heti, ettei vain tässä kukaan rupeaisi nyt sähläämään, jokainen omalla sektorillaan, vaan saataisiin jollain tavalla koordinoitua niin, että nämä toimivat yhtenäisesti, ja tämä palvelukeskuksen rooli tässä varmaankin tulee sitten korostumaan.

Erittäin hyvä ja tervetullut uudistus. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Asell.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

19.05 **Marko Asell sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. Maailma muuttuu nopeasti ja myös työelämä ja osaamistarpeet sen mukana. Kun aiemmin, vielä muutama vuosikymmen sitten, tehtiin elämän mittaisia työuria yhdessä ammatissa, niin tänään ja tulevaisuudessa työntekijän on asennoiduttava siihen, että tulee toimimaan useammassa työtehtävässä ja ammatissa työuransa aikana. Enää ei riitä, että nuorena hankkii tietynlaisen osaamisen ja koulutuksen — on kyettävä päivittämään jatkuvasti osaamistaan.

Jatkuva oppiminen koskettaa meitä kaikkia, ja se on koko yhteiskunnan kannalta merkittävä työllisyyspoliittinen ja koulutuspoliittinen kysymys. SDP haluaa nostaa kaikkien suomalaisten osaamistasoa, parantaa koulutuksen tasa-arvoa ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa jatkuva oppiminen on aidosti mahdollista kaikille. On ennakoitu, että Suomessa jopa vajaa puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee uudelleen koulutusta tai laajaa täydennyskoulutusta tulevana vuosina.

Erityisenä haasteena on, kuinka koulutukseen hakeutuisivat myös sitä eniten tarvitsevat henkilöt. Osaavan työvoiman saatavuus haittaa monia aloja ja yrityksiä. Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen edellyttää koulutusjärjestelmältä joustavuutta sekä ihmisille mahdollisuuksia päästä tarvitsemaansa koulutukseen työn ohessa ja sen aikana. Jatkuvan oppimisen uudistus painottuu työikäisten osaamisen kehittämiseen. Tavoitteena on vastata työelämän muutoksista aiheutuviin osaamistarpeisiin. Osaamista kehittämällä tuotetaan mielekkäitä työuria, hyvää työllisyyskehitystä, julkisen talouden tasapainoa sekä yritysten kilpailukykyä ja tuottavuutta. Koronakriisi vauhdittaa entisestään työelämän rakennemuutoksia.

Osaamisen päivittäminen on yksittäisen kansalaisen etu, se on osaavaa työvoimaa tarvitsevan elinkeinoelämän etu ja näin ollen koko yhteiskunnan etu. Tässä on meillä myös yhteiskunnallisesti merkittäviä haasteita, joihin tulee vastata, ja tämä hallituksen esitys osaltaan pyrkii tähän vastaamaan. Esityksessä siis ehdotetaan säädettäväksi laki Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. Tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus edistäisi työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Tavoitteena on palvelujärjestelmän uudistaminen siten, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aikaisempaa tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen.

Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyyksikkönä, ja opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi palvelukeskuksen yleishallinnollisesta ohjauksesta. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoititiedon analysointi, työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun täydentävän koulutuksen rahoittaminen sekä yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. Palvelukeskuksen yhteydessä toimisi valtioneuvoston nimittämä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto, jonka jäsenet olisivat ministeriöiden ja työelämän edustajia.

Lainsäädännön arviointineuvosto on lausunut tästä esityksestä, ja sen pohjalta esitystä on hiottu perusteluiltaan ja pykäliltään niin, että se vastaa näitä kehittämiskohteita. Myös sivistysvaliokunnassa tuli muutosehdotuksia. Asiantuntijat pääosin, tai käytännössä kaikki, kannattivat näitä tavoitteita, joihin tällä esityksellä pyritään. Toki kritiikkiäkin tuli, ja valiokunnassa ovat kokoomus ja perussuomalaiset jättäneet tästä vastalauseen. Mutta kaiken kaikkiaan hyvä ja kannatettava hanke.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.10 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Esittelen tämän kokoomuksen ja perussuomalaisten vastalauseen:

”Kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät toteavat, että uuden viraston perustaminen ja byrokratian lisääminen ei ole ratkaisu siihen, että jatkuvaa oppimista edistetään yhteiskunnassamme. Päinvastoin olisi pohdittava, miten voisimme jo hyödyntää olemassa olevia jatkuvan oppimisen väyliä aiempaa paremmin.

Hallituksen esityksen perusteella jää kuva, että ratkaisu jatkuvan oppimisen haasteisiin on uuden viraston perustaminen. Käytännössä tämä johtaa siihen, että jälleen on uusi organisaatio, jonka vastuulla on edistää jatkuvaa oppimista, ja pahimmillaan tämä monimutkaistaa nykyistäkin järjestelmää.

Tähän peilaten ja ottaen huomioon jatkuvan oppimisen parlamentaarisen ryhmän linjaukset ei ole perusteltua, että maahan perustetaan uusi virasto. Parlamentaarinen seurantaryhmä ei myöskään ollut yksimielinen sen suhteen, että palvelukeskus olisi osa jatkuvan oppimisen haasteen ratkaisua.

Hallituksen esityksessä jäi epäselväksi, mihin haasteeseen uusi palvelukeskus vastaa. Esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto on todennut lausunnossaan, että esityksessä kuvatut sinänsä tärkeät tavoitteet eivät riittävästi konkretisoidu toimenpiteiksi, minkä vuoksi vaikutusarviot jäävät epämääräisiksi. Lisäksi tulisi perustella tarkemmin, millä tavoin ehdotetulla toimintamallilla saavutettaisiin asetettuja tavoitteita paremmin kuin vahvistamalla nykyistä järjestelmää ja nykyisiä toimijoita tai jollain muulla toimintamallilla.

Sivistysvaliokunnan saaman asiantuntijaselvityksen perusteella uuden palvelukeskuksen perustaminen tuo koulutuksen kentälle ja ohjausjärjestelmään uuden portaalan ilman, että tosiasiallista lisäarvoa hallinnon lisäämisestä olisi olemassa.”

Kiinnitimme huomiota myös rahoitukseen ja organisaatioon:

”Hallituksen esityksen perusteella perustettavan palvelukeskuksen rahoitukseen varataan määräraikaista rahaa EU:n elpymisvälineestä. Tältä osin herää kysymys, miten perustellaan pysyvän toiminnan rahoittamista määräraikaisella rahoituksella. Pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että määräraikainen rahoitus päättyy, resursseja palvelukeskukselle ei ole mahdollista suunnata. Pysyviä rakenteita ei pidä ikinä luoda määräraikaisella rahoituksella.

Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat olivat huolissaan palvelukeskuksen riittävästä resursoinnista. Käytännössä lausunnoista kävi ilmi, että palvelukeskukselle varatut resurssit eivät vastaa siihen tarpeeseen, jota palvelukeskuksen tehtävien asiallinen hoitaminen edellyttäisi.” Tähän oli kiinnittänyt huomiota myös lainsäädännön arviointineuvosto.

Tässä vastalauseessa on sanottu paljon muutakin, mutta lopuksi vain totean, että nämä allekirjoittaneet valiokuntaryhmät toteavat, että jatkuva oppiminen on jokaisen oikeus, mutta eivät usko, että on olemassa yhtä patenttiratkaisua, joka toimisi kaikissa tilanteissa. ”Osaamisen päivittämiseen liittyvät tarpeet ovat hyvin erilaisia. Hallituksen esityksessä olevien perusteluiden sekä saamansa asiantuntijaselvityksen perusteella valiokuntaryhmät toteavat, että palvelukeskuksen perustaminen ei ole tässä tilanteessa järkevä eikä toivottava ratkaisu jatkuvan oppimisen edistämiseen. Huomiota on kiinnitettävä ennen kaikkea jo olemassa olevien toimintamallien ja toiminto-organisaatioiden tehokkaampaan hyödyntämiseen.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Hallituksen esitykseen sisältyvät Opetushallituksen erityisyksikköjä koskevat teknis-luonteiset ehdotukset sekä perusopetuslakiin tehtävät muutokset on kuitenkin järkevä sää-tää hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hylätään, että 5. lakieh-dotus hyväksytään sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisena ja että 2. lakiehdotus hyväk-sytään muutoin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 6 a § muutettuna.” — Näillä: kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Antikainen.

19.14 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Risikko tuossa toi-kin jo hienosti esille sen, mitä meillä perussuomalaisilla ja kokoomuksella oli meidän vas-talauseissamme.

Suurin kritiikin kohde on juurikin se, että tässä yritetään ratkaista ongelmaa perustamal-la jälleen kerran uusi laitos ja lisäämällä byrokratiaa. Nähdäksemme pitäisi korjata ne asiat jo nykyisten toimien puitteissa eikä niin, että lisätään yhä enemmän byrokratiaa. Tämä on hiukan samanlainen kuin esimerkiksi sotessa on maakuntamalli, jossa tehdään lisää byro-kratiaa perustamalla maakunnat, mikä ei sitten välttämättä kuitenkaan korjaa niitä olemas-sa olevia ongelmia. Eli byrokratian lisääminen on se yksi suuri ongelma.

Ja toinen erittäin suuri ongelma on se, että hallitus on tekemässä tämän uudistuksen määräaikaisella rahoituksella. Eli käytännössä tulevaisuudessa voi olla niin, että rahoitus loppuu kesken. Ei pitäisi luoda pysyviä rakenteita määräaikaisella rahoituksella. Siinä ei oikein ole mitään tolkkua.

En nyt enää enempää lähde analysoimaan tätä, koska edustaja Risikko toi edellisessä pu-heenvuorossa hiukan tarkemmin näitä meidän kriittisiä kohtia vastalauseissamme esille. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.16 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni vielä päälle.

Pahoittelut. — Arvoisa puhemies! Tulkoon nyt vielä kerratuksi, kun oppositiolle on jää-nyt vähän epäselväksi, mikä tämän Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävä on. [Sanna Antikainen: Ei ole jäänyt!] Sen tarkoituksena on tosiaan sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja, edistää työikäisen väestön osaamisen kehiti-tymistä, osaavan työvoiman saatavuutta, uudistaa palvelujärjestelmää niin, että tämä työ-ikäisten osaamisen kehittäminen olisi tiiviimmin yhteyksissä, kytköksissä työelämän tar-peisiin ja alueiden elinkeinon ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Tarkoitukse-na on lisäksi myöskin toimialaan liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämi-nen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointitiedon analysointi ja sitten ni-menomaan työikäisten koulutustarjonnan täydentävän koulutuksen tuominen kentälle. Nämä ovat valtavan tärkeitä tavoitteita kaikki, ja kun me tiedetään kaikki, kuinka tärkeää

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

tämä jatkuva oppiminen Suomen tulevaisuudelle on, niin kyllä tämä jatkuvan oppimisen palvelukeskus vain puolustaa paikkaansa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 40 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 91/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Risikko.

Keskustelu

19.17 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä jatketaan aikaisempia niin sanottuja koronalakeja, ja totean vain tässä valiokunnan puheenjohtajana: ”Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Syksyn 2021 pandemiatilanteesta ei ole varmuutta. Jos tartuntatilanne pahenee syksyllä, se saattaa vaikuttaa korkeakoulujen edellytyksiin järjestää opetusta normaalisti ja myös heikentää opiskelijoiden opiskelu- ja harjoittelumahdollisuuksia.

Pandemiatilanne eri puolilla maailmaa vaihtelee. Syksyllä 2021 alkavan lukuvuoden aikana mahdollinen vaikea tartuntatilanne tulee todennäköisesti vaikuttamaan kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden mahdollisuuksiin saapua Suomeen ja aloittaa opinnot normaalilla aikataululla. Tämä voi aiheuttaa opiskelijoiden tarvetta lykätä opintojen aloittamista.

Korkeakoulut ovat koronapandemian vuoksi joutuneet toimimaan hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa tulevan toiminnan suunnittelu on vaikeaa. Pandemia-ajan etäopetus on kuormittanut opiskelijoita paljon, kun opetus on siirtynyt verkkoon. Moni opiskelija on kokenut tuen ja yhteisöllisyyden tuoman turvan vähentyneen.

Pitkittynyt korona-aika lisää tarvetta toteuttaa opetusta mahdollisimman normaalisti. Yhteisöllisyyteen on kiinnitettävä huomiota sekä opetuksessa että korkeakoulun muussa toiminnassa.

Valiokunta aikaisempaan mietintöönsä viitaten korostaa, että ehdotettujen säännösten mukaiset poikkeusmahdollisuudet opetuksen ja opintojen ohjauksen järjestämisvelvollisuuksiin on sidottu vallitsevasta epidemiatilanteesta johtuvaan esteeseen järjestää opetusta ja opintojen ohjausta laissa säädetyllä tavalla. Normaaliin opetukseen palataan heti, kun poikkeussäännösten mukaisia edellytyksiä poikkeusjärjestelyille ei ole.”

Eli hyväksymme muuttamattomana tämän esityksen. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.19 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tosiaankin tässä esityksessä ehdotetaan, että muutetaan tuota yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia, näitä väliaikaisia lakeja elikkä koronajatkvoja. Tosiaan kun epidemia edelleen jatkuu, on tärkeää, että myöskin näitä väliaikaisia säännöksiä sitten jatketaan niin, että ne olisivat vielä koko ensi lukuvuoden voimassa elikkä sinne ensi vuoden heinäkuuhun saakka.

Elikkä nyt sitten opiskelijalla on mahdollisuus ilmoittautua poissaolevaksi ensimmäisenä lukuvuonna, jos on estynyt epidemiasyistä aloittamasta opiskelujaan esimerkiksi jonkun viranomais määräyksen tai muun takia. Eli tämä on tosi tärkeä asia opiskelijoille, ja tämä vaikuttaa sitten myöskin korkeakoulujen velvollisuuteen järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta, jos opiskelija ei pystyisi sitä säädetyssä tavoiteajassa suorittamaan, syynä nimenomaan nämä epidemiaan liittyvät syyt. Elikkä nämä viivästykset sitten otettaisiin opintojen etenemisessä huomioon, mikä liittyy myöskin opiskelijan opiskeluoikeuden jatkamiseen. Eli tärkeä asia opiskelijoille.

Tietenkin syy, miksi tämäkin koronajatko tarvitaan, on se, että ei ole mitään tietoa, millainen syksyn pandemiatilanne sitten on. Jos tilanne pahenee syksyllä, voi olla, että korkeakouluilla ei ole edellytykset kunnossa järjestää normaalisti opetusta eivätkä opiskelijat pysty normaalisti opiskelemaan tai harjoittelemaan. Tietenkin kaikki me toivotaan, että näitä ei syksyllä tarvita, mutta varmuudeksi ne on kuitenkin syytä täällä eduskunnassa säätää.

Vielä voisi todeta, että korkeakoulutkin ovat tämän koronapandemian vuoksi joutuneet hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa toimimaan ja on ollut hyvin vaikea suunnitella toimintaa ja tosiaan myöskin opiskelijoita etäopetus on kuormittanut todella paljon. Voi vain kuvitella, millaiselta tuntuu vaikka pienessä opiskelija-asunnossa etäyhteyksin opiskella vaikka kaukaa kotoa. Eli tosiaan sitä tukea ja yhteisöllisyyttä ovat monet opiskelijat kaivanneet, ja me valiokunnassa, niin kuin puheenjohtaja tuossa totesikin, toivotaan, että kiinnitetään siihen yhteisöllisyyteen huomiota.

Vielä ihan viimeiseksi: nämä tosiaan on sidottu pandemiatilanteeseen, elikkä näitä poikkeuksia käytetään vain silloin kun pandemiatilanne vaatii, elikkä ei jatketa niitä yhtään enempää kuin on välttämätöntä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 91/2021 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2021 vp

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 6/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Risikko.

Keskustelu

19.22 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sama juttu: näitä niin sanottuja koronalakeja tässä vieläkin nyt jatketaan, ja nyt on kysymys ammatillisesta koulutuksesta. Tuossa äskeisessä esityksessä oli kysymys korkeakouluista kaiken kaikkiaan, sekä tiede- että ammattikorkeakoulusta.

No tässä lakiesityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä edelleen muutetaan ja sitä jatketaan 31.7.22 saakka.

”Koronapandemian takia ammatillisen koulutuksen toteuttaminen poikkeaa edelleen normaalitilasta. Väliaikaisella, heinäkuun alussa vuonna 2020 voimaan tulleella lakimuutoksella on koronatilanteeseen liittyvien syiden vuoksi väljennetty säännöksiä ammatitaidon ja osaamisen osoittamisen eli näyttöjen toteuttamistavoista sekä osaamisen arvioinnista. Poikkeussäännösten nojalla näytöt voidaan aitojen työtilanteiden ja työprosessien sijaan toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja.

Poikkeussäännöksen voimassaolon jatkamisella varaudutaan mahdolliseen tarpeeseen joustaa näyttöjen suorittamisen tapaa koskevan pääsäännön vaatimuksista, jos se koronatilanteen takia on välttämätöntä myös 1.8.2021 alkavana lukuvuonna. Edellytyksiä näyttöjen poikkeukselliselle järjestämiselle ei esitetä muutettavaksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.”

Tämä oli täysin yksimielinen mietintö, ja jatkamme näitä. Mutta kiinnitämme huomiota tietysti siihen, että tämä on raskas aika opiskelijoille, tämä on raskas aika opettajille, ja sitten siihen, että työelämän edustajien pitää olla varmoja siitä, että osaamista on, jos tutkinto annetaan. Luotan siihen, että tästä huolehditaan, ja tästä me keskustelimme myös valiokunnassa. Mutta muuttamattomana tässä vaiheessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.24 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Kiitos, puheenjohtaja! Tässä valiokunnan varapuheenjohtajana säestän tuota meidän puheenjohtajaa.

Tämä ammatillisen koulutuksen koronajatko on siis jatkoa sille, joka tuli alun perin viime vuoden heinäkuussa voimaan, ja nyt sitä ollaan tosiaan jatkamassa uudestaan. Se koskee näyttötilanteita, eli näytöt aidoissa työtilanteissa ovat tosiaan olleet vaikeita, ja nyt tässä mahdollistetaan se, että näitä näyttöjä voidaan toteuttaa myöskin muilla tavoilla ja muilla käytännön tehtävillä mutta kuitenkin niin, että ne vastaisivat aitoja työtilanteita ja työprosesseja.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Tosiaan tämän lain tarkoitus on mahdollistaa se, että opinnot, tutkinnon osien ja tutkin-tojen suorittaminen edistyvät siitä riippumatta, että koronavirusepidemia aiheuttaa poik-keusolosuhteita. Jos tämmöistä lakia ei olisi, niin opiskelijan valmistuminen voisi sitten pitkittyä ja pitkittyä, ja on tietenkin äärimmäisen tärkeätä, että meidän nuoret valmistuvat sieltä kouluista. Just ammatillisella puolella tämä on hyvinkin hankala tilanne. Monilla muilla aloilla voi suorittaa asioita etänä, mutta ammatillisella puolella se on hankalaa, kos-ka on kysymys käytännön ammasteista.

On tärkeätä muistaa, että tätäkin pitää pitää käytössä vain niin kauan kun on ehdottomas-ti tarpeen eikä yhtään pidempään ja näitä poikkeusjärjestelyitä tulee jatkaa vain, mikäli se ei ole muuten mahdollista

Tosiaan vielä lopuksi: valiokunnassa haluttiin painottaa sitä, että tutkinnon suorittami-nessa varmistetaan osaamisen laatu ja työelämävastaavuus, elikkä työelämän pitää voida luottaa siihen, että ammattitaito on arvioitu ja todennettu kunnolla, ja että myöskin jatko-opintokelpoisuudesta voidaan pitää kiinni. Myöskin poikkeusjärjestelyjen toimivuutta on syytä seurata.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 92/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisäl-lön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Eloranta.

Keskustelu

19.27 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyseessä ko-ronajatkolaki perusopetuslain osalta, elikkä väliaikaisia, jo kahteen otteeseen aikaisemmin annettuja säännöksiä opetuksen poikkeuksellisesta järjestämisestä jatkettaisiin ensi luku-vuoden ajaksi. Eli opetuksen järjestäjä voisi päätöksellään siirtyä näihin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin, jotta voidaan ehkäistä koronaviruksen leviämistä, lieventää siitä koi-tuvia haittoja sekä turvata perusopetuslain mukaisen opetuksen turvallinen järjestäminen, jotteivät lasten ja nuorten opetus ja oppiminen keskeydy koronapandemian vuoksi.

On tietenkin ensisijaisen tärkeätä korostaa, että lähiopetus on aina ensisijaista, ja silloin kun etäopetukseen joudutaan siirtymään, se tulee pitää mahdollisimman lyhytkestoisena. Näihin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymistä koskevia päätöksiä ei tule tehdä varmuuden vuoksi, vaan niiden tulee aina perustua tarkkaan arviointiin viranomaismää-räysten vaatimukset huomioon ottaen.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

Arvoisa puhemies! Esityksessä on huomioitu haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeus saada lähiopetusta myös poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen aikana. Etäopetus on haasteellisinta lähiopetuksessakin paljon ohjausta tarvitseville oppilaille, kuten esiopetuksen oppilaille, nuorimmille koululaisille, erityistä tukea tarvitseville oppilaille sekä pidentetyn oppivelvollisuuden ja valmistavan opetuksen oppilaille. Tämä hyvää tarkoittava asia ei ole aivan ongelmaton.

Osa integroiduista erityisen tuen oppilaista ja heidän vanhemmistaan on kokenut syrjiviksi ja epäoikeudenmukaisiksi tilanteet, joissa erityisen tuen oppilaat joutuvat jäämään yksin lähiopetukseen muun opetusryhmän siirtyessä etäopetukseen. Esille on tuotu tarve ottaa poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin liittyvässä päätöksenteossa huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet ja harkita poikkeusajan opetusjärjestelyissä lapsen etua tapaus- ja tilannekohtaisesti yhdessä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa.

Huomattava on, että erityisen tuen oppilaan ja pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppimisen tuen järjestäminen etäyhteydellä oppilaan tarpeiden mukaisesti voi olla vaikeaa. On tärkeää selvittää ja arvioida opetuksen järjestämisen mahdollisuuksia poikkeuksellisina aikoina siten, että oppilaiden erilaiset tilanteet voidaan ottaa huomioon.

Arvoisa puhemies! On myönteistä, että esityksen vaikutusarvioinnissa on hyödynnetty selvityksiä ja tutkimuksia. On erinomaista, että lapsia on kuultu lainvalmistelun aikana syksyllä 2020. Tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että lasten kokemukset tällä hetkellä saattavat poiketa siitä, miten he ovat suhtautuneet asioihin aiemmin, koronavirusepidemian alkaessa. Esimerkiksi Islannin lapsiasiavaltuutetun lapsilta keräämästä tiedosta ilmeni, että lapset kokevat nyt paljon enemmän ahdistusta kuin ensimmäisen korona-aallon aikaan, jolloin monet vielä nauttivat poikkeusajan tuomista muutoksista.

Lasten ajantasaisten näkemysten selvittämiseksi on selvä tarve. Tähän viittaavat myös hallituksen esityksessä esille tuodut huomiot, kuten lasten ahdistuneisuuden kokemukset, jotka olivat kesällä 2020 huomattavasti aiempaa korkeammat, ja huhtikuussa 21 saadut tulokset siitä, että oppimisen tuen saatavuus vaikuttaa osin heikentyneen, sekä lasten eriarvoistumisen korostuminen koronan myötä. Olisi hyvä, että paikallisesti opetuksen järjestäjät lain mukaisesti huolehtisivat siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista.

Arvoisa puhemies! On tullut esille, että koulujen poikkeusjärjestelyissä on jouduttu tinkimään opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista, oppimisen tuen järjestelyissä on ollut puutteita ja etäopetuksen käytännöt ovat vaihdelleet reaaliaikaisesta etäopetuksesta kirjallisesti ohjeistettuun omatoimiseen opiskeluun. Opetuksen vuorovaikutteisuudessa on ollut vaihtelua. Erot oppilaiden välillä ovat kasvaneet. Oppimisvajetta on syntynyt vaihtelevasti.

Tutkimus-, arviointi- ja ohjaustoimet ovat nyt paikallaan. Seuranta on välttämätöntä jatkaa sekä poikkeusjärjestelyiden ajan että myös normaalitilanteeseen paluun jälkeen, jotta pidempiaikaiset vaikutukset voidaan tunnistaa ja niihin pystytään reagoimaan oikealla tavalla. Vaikutusten arvioinnin ja tutkitun tiedon saamisen merkitystä korostaa se, että väliaikaisiksi tarkoitettut säännökset ovat olleet voimassa jo verrattain pitkän aikaa.

Valiokunta kiinnitti aiempaan tapaan huomiota opettajien ja rehtoreiden jaksamisesta huolehtimiseen ja siihen, että käytettäessä opetuksessa etä- ja lähiopetuksen vuorottelua on huolehdittava, ettei järjestely johda siihen, että opettajan tulee tehdä kaksinkertainen työ saman opetuksen antamiseksi. Se on hyvin tärkeä periaate pitää huolta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan korostaa vuoden 2020 kolmannessa lisätalousarviossa esi- ja perusopetukseen sekä varhaiskasvatukseen kohdennetun 40 miljoonan euron

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

määrärahaa ja kiittää siitä. Sen avulla voidaan tasoittaa koronavirustilanteesta johtuvia kielteisiä vaikutuksia, kuten oppimisvajeen kasvua sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin heikentymistä. On erittäin hyvä, että pääministeri Marinin hallitus tekee voitavansa, että korona-ajan vauriot meidän lastemme ja nuoremme oppimiseen ja hyvinvointiin korjataan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 93/2021 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 48/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 17/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 48/2021 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2021 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 1/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 61/2021 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Lakialoite laiksi varhaiskasvatuslain 43 §:n ja yliopistolain muuttamisesta

Lakialoite LA 77/2020 vp Matias Marttinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Marttinen.

Keskustelu

19.34 **Matias Marttinen kok** (esittelypuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Suomi on tunnettu laadukkaasta opettajankoulutuksestaan. Yksi tärkeä tekijä oppimistulostemme

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

taustalla ovat korkeasti koulutetut opettajamme. Opettajankoulutuksemme erottaa muista maista käytössämme oleva harjoittelukoulujärjestelmä. Järjestelmässä opettajaopiskelijat saavat mahdollisuuden opetusharjoitteluun erityisissä harjoittelukouluissa, jotka toimivat opettajankoulutuksesta vastaavan yliopiston yhteydessä. Harjoittelukouluissa tutkitaan ja kehitetään tulevaisuuden oppimismuotoja ja -taitoja. Tämä mahdollistaa opettajaopiskelijoille laadukkaan ohjauksen opettajan työhön.

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksesta puuttuu vastaava harjoittelukoulujärjestelmä. Alan opiskelijat harjoittelevat nyt eri päiväkodeissa, joissa ohjaus saattaa vaihdella merkittävästikin. Viimeisimpään tietoon ja tutkimukseen perustuvan varhaiskasvatuksen opetuksen roolia pitää vahvistaa. Harjoittelukouluja vastaava järjestelmä pitää ulottaa myös varhaiskasvatuksen opettajankoulutukseen.

Suomen ensimmäinen harjoittelupäiväkoti eli Pikkunorssi avattiin Raumalle tämän vuoden alussa. 105-paikkaisessa päiväkodissa on tilat viidelle varhaiskasvatusryhmälle ja esiopetusryhmälle. Rauman pikkunorssi toimii opettajankoulutuslaitoksen yhteydessä. Se tarjoaa alan opiskelijoille harjoittelupaikan ammattilaisten ohjauksessa. Tarjottava varhaiskasvatus perustuu alan tuoreimpaan tutkimukseen. Pikkunorssin perustamisen hidasteena on ollut kuitenkin raskas byrokratia. Nykyisen lain mukaan yliopisto ei voi tuottaa varhaiskasvatusta suoraan itse, vaan sen täytyy perustaa toimintaa varten erillinen yhtiö. Pikkunorssin tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu vaan uusimpaan tutkimustietoon pohjautuvan varhaiskasvatuksen tuottaminen.

Näin ollen, arvoisa puhemies, lainsäädäntö on jäänyt kehityksestä jälkeen. Se ei tunnista näitä harjoittelupäiväkoteja ja niiden erityistä asemaa. Laki on tuonut tarpeetonta byrokratiaa, joka on myös hidastanut Rauman pikkunorssin toimintaa. Tämä ei voi olla mitenkään tarkoituksellista. Harjoittelupäiväkoti toimii samalla periaatteella kuin yliopistojen harjoittelukoulut. Harjoittelukoulussa eli normaalikoulussa kuitenkin ei ole vaatimusta yhtiöittämisestä, eikä ole näin tarkoituksenmukaista, että näitä kohdellaan eri tavoin palveluiden tuottajina.

Näin ollen esitän, rouva puhemies, että lainsäädäntöä pitää muuttaa. Jättämässäni lakialoitteessa poistetaan velvoite yhtiöittää harjoittelupäiväkodin toiminta ja tunnustetaan sen lakisääteinen asema harjoittelukouluja vastaavalla tavalla.

Toisena muutoksena esitän, että yliopistolakiin kirjataan harjoittelupäiväkoteja koskeva erillinen pykälä, jotta niiden tärkeä asema tunnustetaan jatkossa myös lainsäädännön tasolla. Tavoitteena on, että harjoittelupäiväkotien asema vahvistuu valtakunnallisesti ja Raumalta liikkeelle lähtevä työ pystytään tulevaisuudessa laajentamaan kaikkialle Suomeen.

Hyvät kollegat, varhaiskasvatuksen merkitys opintopolun alkutaipaleella on alati kasvava. Tähän pitää panostaa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Harjoittelupäiväkotien laaja käyttöönotto mahdollistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen kehityksen. Pieni maa menestyy vain korkealla osaamisella. Sen pohja luodaan laadukkaalla varhaisten vuosien opetuksella, ja tälle meidän päättäjien tulee luoda parhaat mahdolliset olosuhteet. Toivon tosiaan, että nämä muutokset viedään tulevana vuosina eteenpäin, jotta Raumalla hyvin liikkeelle lähtenyt työ saa vahvemman jalansijan ja jotta myös tämä Pikkunorssi-päiväkodin toiminta kehittyy entisestään tulevaisuudessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

18. Lakialoite laeiksi osakesäästötilistä annetun lain 5 ja 17 §:n muuttamisesta sekä tuloverolain 53 b §:n 6 momentin ja verotusmenettelystä annetun lain 32 c §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 4/2021 vp Matias Marttinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Marttinen.

Keskustelu

19.38 Matias Marttinen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osakesäästötili on erinomainen tapa vahvistaa suomalaista piensijoittamista. Se mahdollistaa sijoittamisen kaikille suomalaisille, jotka pystyvät laittamaan silloin tällöin pienen osan tuloistaan säästöön. Tilin kautta saadusta osingosta ei tarvitse maksaa veroa ennen kuin voitto nostetaan tililtä. Saadut tuotot voi sijoittaa vastaavasti uusiin osakkeisiin. Tämä tuo korkoa korolle -ilmiön myös tavallisen piensijoittajan käyttöön. Osakesäästötili on kansankapitalismia parhaimmillaan, ja se mahdollistaa vaurastumisen yhä useammalle tavalliselle suomalaiselle.

Rouva puhemies! Osakesäästötili on ollut käytössä Suomessa vuodesta 2020 alkaen. Tili on saavuttanut erittäin suuren suosion suomalaisten keskuudessa. Puolentoista vuoden aikana tilejä on avattu lähes 200 000 kappaletta. Tehtyjen sijoitusten arvo on noussut yhteensä noin miljardiin euroon. Mahdollisuus osakesäästötiliin on vahvistanut kotimaista omistajuutta. Suomalaisten osakeomistajien määrä on kasvanut tilin myötä yli sadallatuhannella hengellä siten, että osakkeenomistajien määrä lähestyy Suomessa jo miljoonan rajaa. Erityisen suosituksi tili on osoittautunut nuorten keskuudessa. Tilin avanneista lähes 40 prosenttia on alle 30-vuotiaita. Tilistä on tullut pitkäaikaisen, jopa vuosikymmeniä kestävä säästämisen väline, jolla nuoremmat polvet haluavat säästää eläkepäiviään tai tulevaisuuden muita haaveita varten.

Rouva puhemies! Suomalaisten oikeutta osakesäästötilin käyttöön kuitenkin rajoitetaan tarpeettomasti. Tilille on säädetty laissa enimmäisraja, ja tilejä on sallittu avattavan vain yksi sijoittajaa kohden. Rajoitusten rikkominen johtaa myös sanktioihin. Tilille tehtävälle talletukselle on asetettu 50 000 euron enimmäisraja. Rajan ylittämisestä määrätään seuraamusmaksu. Lisäksi tämä tilien enimmäismäärä on rajoitettu vain yhteen sijoittajaa kohden. Useamman tilin avaaminen johtaa rajuihin verosanktioihin. Mikäli sijoittajalla on esimerkiksi kaksi osakesäästötiliä avattuna vuoden ajan, hänelle määrätään sanktiona 7 300 euron veronkorotus.

Osakesäästötiliin kohdistuvat rajoitukset ovat paitsi absurdeja myös asettavat osakesäästötilin epäedullisempaan asemaan suhteessa muihin sijoitustuotteisiin, joissa ei ole vastaavia rajoituksia. Otan esimerkin: Varakas sijoittaja voi sijoittaa varojaan rajattomasti esimerkiksi kapitalisaatiosopimusten kautta ja avata niin monta sopimusta kuin kokee tarpeelliseksi, kun taas vastaavasti osakesäästötilille on asetettu tällainen keinotekoinen katto ja tilejä on mahdollista avata vain yksi per sijoittaja. Rajoitusten rikkomisesta seuraa lisäksi

Pöytäkirja PTK 74/2021 vp

si ankarat verosanktiot, joita ei kohdistu muihin sijoitustuotteisiin. Katto on ongelmallinen, sillä osakesäästötili on monelle, erityisesti nuorelle, sijoittajalle pitkäaikaisen säästämisen ja sijoittamisen väline. Miksi ihmeessä ihmisten mahdollisuuksia säästämiseen ja vaurastumiseen pitää rajoittaa?

Arvoisa puhemies! Jättämässäni lakialoitteessa esitetään näiden rajoitusten purkamista. Osakesäästötilin 50 000 euron katto poistetaan, samaten tilien lukumäärän rajoittaminen jää historiaan. Sanktiomaksut liiallisesta osakesäästämisestä poistuvat samoin. Kokoomuksen mielestä suomalaisten vaurastuminen pitää tehdä mahdolliseksi. Osakesäästötili mahdollistaa piensijoittamisen kaikille suomalaisille, jotka pystyvät laittamaan edes pienen summan tuloistaan säästöön. Korkoa korolle -ilmiö luo vaurautta ja mahdollisuuksia säästämiseen tavallisille sijoittajille.

Osakesäästäminen vahvistaa myös kotimaista omistajuutta. Suomalaisen pankkitileillä makaa yli 100 miljardia euroa lähes nollakorkoisilla tileillä. Miksemme käyttäisi noita talletuksia kotimaisten pääomamarkkinoiden vauhdittamiseen? Sijoittamisen edistämässä on kyse paitsi ihmisten varallisuuden kasvattamisesta myös isosta piristysruiskeesta Helsingin pörssille ja suomalaiselle, kotimaiselle omistajuudelle.

40 kansanedustajaa on allekirjoittanut tämän lakialoitteeni, jolla osakesäästötilin rajoitukset puretaan. Kiitän kollegoitani vankasta tuesta lakialoitteelle ja toivon, että maan hallitus tarttuu näihin esityksiin ja tuo aidosti tavallisen piensijoittajan samalle viivalle, samojen oikeuksien piiriin kuin varakkaammat sijoittajat ovat jo tällä hetkellä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 11.6.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola